

Yù Kingngikingnguá nayù ira Olu nga Minángxngilayalayâ

Yù Meyannung sù Túrâ

Yawe yù mekaruá nga libru nga iníturâ ni Lukas, nga doktor nga nepulupulù ngaw sù ira káruán nga minángxngilayalayâ. Á yù olu nga libru nga iníturâ ni Lukas **Yù Napiá nga Dámak**. Á tán nga libru, kinagi na yù ngámin nga kingnguá na ngaw ni Apu Kesu áddè ngaw ta pamegapu na mangituddu, ta áddè ta kálâ na ta lángrì (Kingnguá 1:1-2).

Á sawe libru, uputan ni Lukas nga istorián yù nesimmu sù ira mangikatalà kê Apu Kesu ta pamalurò da sù kinagi ni Apu nira. Ta kinagi ni Apu, “Ilayalayâ naw yù ngámin nga meyannung níkán sawe ili na Jerusalem, áнна ngámin táne lugár na Judiya, áнна tuke lugár na Samaria, ta áddè túrin ta pagáddekán na dabbuno” (Kingnguá 1:8). Á nassamá yù napiá nga dámak nga meyannung kê Apu Kesu Kiristu ta ngámin nga lugár ta tangapáddabbuno. Á yáyù nga nepakánámmu sù ira ngámin nga tatolay nga Kudío áнна yù ira makkakerumá nga ari Kudío gapay yù awayyá ra nga mabbabáwi ta liwiliwâ da áнна makiyápu ira kê Apu Kesu, tapè meyígù ira.

Á yù ira ngaw Kudío nga nangikatalà kê Apu Kesu, narigâ yù ággiád da, gapu ta nanakì yù ira kátannangán nga pári na Kudío nga manguruk kê Apu Kesu, áнна jinigirigâ da yù ira mangikatalà

kâ Apu Kesu Kiristu (4:1-31; 7:1-59). Á nappaná yù ággián nayù ira Kudio nga mangikatalà kâ Apu, gapu ta arád da kánnámmuán ta mesipà gapay yù ira makkakerumá nga ari Kudio sù awayyá ra nga makiyígù kâ Apu Kesu Kiristu. Ngam nánámmuán nayù ira káruán nga Kudio ta mesipà yù ira ngámin nga tatolay, á minay si Pilippi nga mangilayalayâ sù gián nayù ira ari Kudio nga taga Samaria (8:7-25).

Á minay laguk si Eduru nga mangilayalayâ sù ira ari Kudio ta bale ni Kornelio, nga kapitán nayù ira suddálu nga taga Roma (10:1-48). Á nanoli si Eduru ta ili na Jerusalem, ta en na kagian sù ira kábulun na yù nesimmu megapu sù pangilayalayâ na (11:1-18). Á naggagammung ira nga nakiubobuk, á nattatádday yù nonò da laguk ta napiá nu umay ira gapay nga mangilayalayâ sù ira tatolay nga ari Kudio.

Á si Saulo yù kátannangán nga Parisio nga nani-girigâ sù ira olu nga Kudio nga manguruk kâ Apu Kesu. Á nappasingan kâ Saulo si Apu Kesu nga naginnanodayin. Á nanguruk gapay si Saulo, nga mangngágan gapay ta Pablo (13:9). Á pinalurò ni Pablo yù ngámin nga inipakuá ni Apu kuna, ta minay nangilayalayâ ta ngámin nga lugár áddè ta ili na Roma, tapè mesipà gapay yù ira ari Kudio sù pammagure ni Namarò (28:30-31).

Yù Mayán nayù Libru
Melayalayâ yù Napiá nga Dámak ta ili na
Jerusalem (1:1-8:3)

Massamá yù Napiá nga Dámak ta Lugár na Judiya ána Samaria (8:4–12:25)
 Yù Olu nga Ánge ni Pablo nga Mangilayalayâ sù Napiá nga Dámak (13:1–14:28)
 Yù Pakkaká-ubobuk nayù ira Manguruk ta Pag-gagammung da ta Jerusalem (15:1-35)
 Yù Mekaruá nga Ánge ni Pablo nga Mangilay-alayâ sù Napiá nga Dámak (15:36–18:22)
 Yù Mekatallu nga Ánge ni Pablo nga Mangilay-alayâ sù Napiá nga Dámak (18:23–21:16)
 Yù Paggápù nayù ira Suddálu kê Pablo ta Ili na Jerusalem (21:17–23:22)
 Yù Pangituluk nayù ira Suddálu kê Pablo ta Ili na Sesaria (23:23–26:32)
 Yù Pangituluk nayù ira Suddálu kê Pablo ta Ili na Roma (27:1–28:31)

¹ Mattúrákà nikaw, Don Topilu. Á sù ngaw olu nga initúrâ ku, kinagì nikaw yù ngámin nga kingnguá na ngaw ni Apu Kesu áddè ngaw ta pamegapu na mangituddu, ² ta áddè ta kálâ na ta lánghi. Á lage na nánaw, sinaddánán ni Apu Kesu yù ira sinudduán na nga sinullà na megapu sù pakáwayyá nayù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò, ta umay ira mangilayalayâ sù bilin ni Namarò.

³ Á pappasá na pate ni Apu Kesu ta kurù, sù paginnanole na, á naggián ta dabbuno ta appátapulu nga ággaw ána nappasingan sù ira sinullà na. Name-arù nga nappasingan nira, á aru yù kingngikingnguá na ta arubáng da, tapè ammu ra ta kuruk nga matolayin. Á kinagi na nira

yù meyannung sù pammagure ni Namarò ta dab-buno. ⁴ Á paggián ni Apu Kesu paga nira, kinagi na nira, “Ari kayu lábbi mánaw ta Jerusalem. Iddagán naw yù iyawâ ni Namarò nikayu nga Mangilin nga Ikararuá, ta aggina yù kinagì ngaw nikayu nga initabbá na ngaw ni Ammò Namarò. ⁵ Á si Kuan ngaw, jinigù na kayu ta panákkilalán ta panguruk naw kê Apu Namarò. Á danum yù inipanigù na nikayu. Ngam dumá yù ipanigù ni Namarò nikayu, ta umay sangaw nikayu yù Mangilin nga Ikararuá,” kun ni Apu Kesu nira.

Yù Kálâ ni Apu Kesu ta Lángì

⁶ Á paggagammung nayù ira sinudduán na, iniyabbû da kê Apu Kesu, “Apu, sangaw nu anni yù pamatolim nikami nga ginaká ni Israel sù pam-magurayám mi, nga ginubâ nayù ira kalusso mi?”

⁷ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Arán naw awayyá nga kánámamuán yù ággaw nga kesimmu na. Si Ammò ku nga Namarò, aggina lâ yù makáwayyá nga man-ullà ta ággaw nga kapalurò na ngámin. ⁸ Á sangaw nu umay nikayu yù Mangilin nga Ikararuá, iyawâ na nikayu yù pakáwayyá naw nga mangilayalayâ sù napiá nga dámak. Á ilayalayâ naw yù ngámin nga meyannung níkan sawe ili na Jerusalem ána ngámin táne lugár na Judiya ána tuke lugár na Samaria ta áddé túrin ta pagáddekán na dabbuno.”

⁹ Á kabalin ni Apu Kesu nakkagi, á ta paningan nayù ira sinudduán na, nálâ nga nagayáyun nga minay ta lángì, á nalipparán nga nattukiâ ta ku-nam, á arád den masingan. ¹⁰ Á sinánguk da lâ paga ta lángì.

Á pattánguk da, inikáddagâ lâ limittuák yù duá nga daroban ni Namarò, nga lálláki nga nabbarawási ta puraw nga gámì nga makatulang. ¹¹ Á kinagi ra, “Sikayu nga taga Galilia, anni yù kabayák naw nga mattatáddak nga mattánguk ta lángì? Si Apu Kesu, nga nasingan naw nga minay ta lángì, aggina yù manoli saw noka, á kunnay ta páno na nga nasingan naw, kunnian gapay noka yù panoli na,” kud da nira. ¹² Pakaginná ra sù kinagi nayù ira daroban, nánaw ira laguk ta puddul nga mangngágan ta Olibo, á nanoli ira ta Jerusalem. Tangakilometro lâ yù kárayyu nayù puddul ta ili na Jerusalem.

¹³ Á labbè da ta Jerusalem, naddulò ira ta balay nga paggianád da, á minunè ira ta lágum ta utun, aggira ngámin kári Eduru, á si Kuan, si Ime, si Andares, si Pilippi, si Tomâ, si Bartolome, si Mattiu, si Ime nga anâ ni Alpio, si Simon nga Maláppâ, á si Kudas nga anâ ni Ime. ¹⁴ Á naggagammung ira ta kággággaw, ta nattatádday yù nonò da nga nakimállà kê Apu Namarò, aggira ngámin ána yù ira bábbay kári Maria nga yená ni Apu Kesu ána yù ira lálláki nga wáwwagi ni Apu Kesu.

Yù Pappíli ra ta Táli ni Kudas

¹⁵ Á paggagammung da sù tádday nga ággaw, mággè magatù ta duápulu ira nga naggagammung tán. Á nanáddak si Eduru, á kinagi na nira, ¹⁶ “Wáwwagi, napalurokin yù inipalappâ nayù Mangilin nga Ikararuá nga inipetúrâ na ngaw kê Patul Dabid sù ngaw pammagure na ta Israel.

Yáyù iníturâ ni Patul Dabid nga meyannung kê Kudas nga nappagápù kê Apu Kesu. Á napalurokin, ta inipagápù ni Kudas si Apu Kesu sù ira nangnguá kuna. ¹⁷ Á nebiláng si Kudas nikami nga mapulu duá nga sinullà ni Apu, nga mesipà ta pattarabáku mi.

¹⁸ Á gapu ta pangabbák ni Kudas sù ira nga maggápù kê Apu Kesu, inâ na yù kuártu nga táddán na megapu sù narákè nga kingnguá na, á yáyù inigátáng na ta dabbun nga natayán na. Ta nappannâ si Kudas nga nallakak, á nabattâ yù sán na, á nallawán yù sine na. ¹⁹ Yaw yù narámak da ngámin ta Jerusalem. Yáyù gapu na nga iningágad da yù dabbun ta Akaldama sù ággubobuk da, á yá kebalinán na yù Naragán nga Dabbun.* ²⁰ Á aijan yù netúrâ nga kinagi na ngaw ni Patul Dabid sù kansion na, nga netúrâ ta libru nga Salmo, nga meyannung kê Kudas, nga kunniaw:

‘Nánawán yù paggianán na, á awán bulubugá ta maggián kuna.’†

Á aijan gapay nga netúrâ,

‘Meyawâ laguk sù tanakuán nga tolay yù pakáwayyá na nga mattarabáku.’‡

²¹ “Á yáyù nga piliat tam laguk yù tádday sù ira nga nepappapulù ngaw nikami ta ngámin nga dagun nga keggá ni Apu Kesu nikami, ²² ta áddè ngaw sù panigù ni Kuan ta áddè sù kálâ ni Apu ta lángì. Á yù tolay nga piliat tam, aggina yù mepat-tatádday nikami, tapè ipakánnámmu na gapay yù

---

* **1:19** Innam mu Mattiu 27:6-8 † **1:20** Salmo 69:25 ‡ **1:20** Salmo 109:8

paginnanole ni Apu.” Yáyù áddè nayù kinagi ni Eduru.

²³ Á kabalin ni Eduru nanabarang nira, pinad-depuák da laguk yù duá nga lálláki, si Kusè nga iningágad da ta Barsabas, nga Justo yù apulídu na, áнна si Matias. ²⁴ Á nakimállà ira kê Apu ta meyanung sù duá nga lálláki. Á kinagi ra, “Apu, ammun yù nonò na ngámin nga tatolay áнна danniaw nga duá. Ituddum nikami bì nu asinni yù piliam mu, ²⁵ tapè aggina yù málâ sù pakáwayyá na nga mangilayalayâ ta bilim mu áнна masserbi nikaw, ta nilonán ni Kudas yù pattarabáku na, tapè umay sù gián nga mepángngà kuna,” kud da kê Apu. ²⁶ Á kabalid da nakimállà, nabbúnù ira megapu sù duá, á napíli si Matias, nga nelannà sù ira mapulu tádday nga minángngilayalayâ.

2

Yù Dattál nayù Mangilin nga Ikararuá

¹ Á jimittál yù piestá nga mangngágan ta Pentekosto,* á nattatádday yù ira ngámin nga manguruk sù tádday nga balay. ² Á inikáddagâ lâ yù gurù nga naggapu ta lánghi, nga kun na gurù na paddák nga masikan. Á kitagurù sù lágum na balay nga paggagammungád da. ³ Á limittuák nga nappasingan nira yù kun na api nga nesinisinek nga naddappá nira nga katággítádday. ⁴ Á napayyán ira ngámin sù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò.

* **2:1** Pappasá na límápu lu nga ággaw áddè ta kabalin nayù panaddamád da ta pattalebák nayù daroban, dattál yù Pentekosto nga panaddamád da ta pangalawâ ni Moyses sù tunung ni Namarò.

Á dagarágâ nagubobuk ira ta makkakerumá nga ággubobuk, megapu sù Mangilin nga Ikararuá nga mangiyawâ nira ta pakáwayyá ra.

⁵ Á aru yù ira nga naggián ta Jerusalem, nga Kudio nga nakimoray kâ Namarò nga naggapu ta ngámin nga áppatulán ta dabbuno. ⁶ Á pakaginná ra ta gurù nga kun na masikan nga paddák, gikarakarérán ira nga minay nakipagam-mung. Á naginná ra yù pagubobuk nayù ira tatolay nga manguruk kâ Apu Kesu. Á nakalalang ira, ta mássiki nu makkakerumá yù katatole ra, naginná ra nga katággítádday yù ággubobuk na nga nakeyanatán na.

⁷ Á nepallà yù kapállâ da, á kinagi ra, “Asinni ngámin danníaw ira nga giyubu-ubobugán ta makkakerumá? Ari panò aggira yù taga Galilia? ⁸ Á kunnasi laguk ta maginná tam yù ággubobuk tam nga nakeyanatát tam nga katággítádday? Ta arád da gemma ammu nayù ira taga Galilia yù ira makkakerumá nga ággubobuk tam! ⁹ Á sit-tam, naggapu ittam ta aru nga áppatulán. Ajjan yù ira taga Partia áнна taga Media, taga Elam, á taga Mesopotamia gapay áнна taga Judiya, taga Kappadosia, taga Pontu, áнна taga Asia. ¹⁰ Á ajjan gapay yù ira taga Parigia áнна taga Pampilia, taga Egipto, áнна yù ira nga naggapu ta lugár na Libia nga aranni ta Sirene. Á ajjan gapay yù ira álliuk nga taga Roma, nga Kudio áнна yù ira nattudduán ta kustombare na Kudio, nga nakKudiongin. ¹¹ Á ajjan gapay yù ira taga Kareta áнна taga Arabia. Á sittam ngámin, kánnámmuát tam

yù kagian nayù ira taga Galilia, gapu ta magubobuk ira sù makkakerumá nga ággubobuk tam nga katággítádday. Á mangilayalayâ ira ta meyan-
nung sù ngámin nga makapállâ nga kingngikingn-
guá ni Namarò. ¹² Anni panò yù kebalinán na?”
Yáyù inubobuk nayù ira tatolay, gapu ta napállâ
ira, áнна nakalalang ira.

¹³ Ngam aijan gapay tán yù ira nga nanguyaw
sù ira sinudduán ni Apu Kesu, á kinagi ra,
“Námmellaw lâ danniaw ira!” kud da.

Yù Pangilayalayâ ni Eduru sù Bilin ni Namarò

¹⁴ Á gapu ta panguyo nayù ira káruán nga tato-
lay, nanáddak laguk tán di Eduru áнна yù ira
mapulu tádday nga sinudduán ni Apu Kesu nga
mepulù kuna. Á si Eduru, iniyássikan na yù ngárál
na, á kinagi na sù ira ngámin nga tatolay tán,
“Sikayu nga kagittâ nga Kudio, áнна sikayu ngámin
nga maggián ta Jerusalem, tángngagan naw yù
kagiak ku nikayu, tapè mepakánnámmu nikayu
yù kukurugán. ¹⁵ Sikayu, kagian naw ta mellow
danniaw ira nga magubobuk, ngam ari kuruk, ta
ari ira gemma namissán, ta awán ta mamissán ta
pannawák. ¹⁶ Ngam yawe nga pagubobuk da nga
maginná naw kunangan, kunnian yù kinagi na
ngaw ni Joel, nga yù ngaw ábbilinán ni Namarò. Ta
aijan yù netúrá nga inipakkagi ni Namarò kâ Joel,
nga kun na:

¹⁷ ‘Nu duttál yù ira panguriánán nga ággaw, iyawâ
ku sù ira ngámin nga tatolay yù Ikararuâ.

Á yù ira ánâ naw, mangilayalayâ ira sù bilik
ku.

Á yù ira bábbagitole naw, masingad da yù ipalappâ ku nira.

Á yù ira lállakaláke naw, mattatagenà ira, gapu ta pattatagenatak ku ira.

18 Á karanniúrin nga ággaw nga maporián, iddák ku ta Ikararuâ yù ira masserbi nikán, nga lálláki áнна bábbay, á ilayalayâ da yù bilik ku, megapu sù pakáwayyá nayù Ikararuâ.

19 Á pagaddatuak ku yù makapállâ nga panákkilalán ta lángì áнна dabbuno. Ipasingak ku yù dága, áнна api, áнна atû.

20 Makkallà yù bilák, á magujjin yù bulán ta kun na dága, lage nayù pangukum ku, ta pagáddekán na ággaw, nga ággaw nga mangilin, nga awán bulubugá ta kagittá na.

21 Á aggira ngámin nga makimállà nikán nga Yápu ra, meyígù ira, á arák ku ira ukuman,† kun ni Namarò.

Yáyù iníturâ na ngaw ni Joel, nga yù ngaw ábbilinán,” kun ni Eduru.

22 Á kabalin ni Eduru nga nangiyubobuk sù iníturâ ni Joel, kinagi na, “Sikayu nga kábuluk ku nga ginaká ni Israel, ginnán naw yù kagiak ku nikayu nga meyannung kâ Apu Kesu nga taga Nasaret. Inipakánnámmu ni Namarò nikayu ta aggina yù sinullà na, megapu sù aru nga pina-gaddátu na nga makapállâ, nga inipakuá ni Namarò kuna. Á ammu naw gemma ngámin dan-niaw, ta nesimmu saw giát tam. 23 Á lage na namarò, dán nga ammu ni Namarò ngámin, áнна

† 2:21 Joel 2:28-32

sinalákkuruk na nga ipetulù nikayu nga Kudio si Apu Kesu nga taga Nasaret. Á aggina yù ginápù naw áanna inipapapáte naw sù ira ari Kudio, á inipátà da ta kurù. ²⁴ Ngam si Namarò, pinagin-nanole na. Á nallawán sù tanam, nga matolay, ta ari megaggak megapu sù pate na. ²⁵ Á inítúrâ na ngaw ni Patul Dabid yù kuruk nga ubobuk ni Apu Kesu. Kinagi na:

‘Matákál ku si Apu Namarò nga sigídá mepulupulù nikán.

Aringà bulubugá maburung, gapu ta maggián nikán nga mangabbák.

²⁶ Yáyù gapu na nga ayatán yù putù. Á ubobugak ku yù pagayáyâ ku,

ta mássiki nu matay yù baggi, ajjan yù id-danamák ku, megapu nikaw, Apu.

²⁷ Ta arám mà tájjián sù gián nayù ira námmatay.

Arám mu iyanugù ta malabbak yù baggi ta tanam, ta sikán yù Anâ mu nga iddukam mu, nga masserbi nikaw.

²⁸ Á inipakánámmum nikán yù napiá, nga meyarik ta dалан nga mappángè ta mannanáyun nga katolè,

ta maginnanolayà nga mepattolay nikaw ta áddè ta áddè. Á magayáyákà nga mepap-papulù nikaw.’‡

Yáyù inítúrâ na ngaw ni Patul Dabid,” kun ni Eduru.

²⁹ Á kinagi ni Eduru paga, “Wáwwagi, ammu tam gemma ta natay ngaw nga nabayágin yù ngaw Patul Dabid nga naggaká nittam, á netanam, á

‡ 2:28 Salmo 16:8-11

ajjan lâ paga nittam yù tanam na. Ari gemma yù baggi ni Patul Dabid yù inubobuk na sù iníturâ na.

³⁰ “Ngam ta keggá na ngaw ni Patul Dabid, aggina yù ábbilinán ni Namarò, á ammu na ta kuruk nga mapalurò yù inítabbá ni Namarò kuna. Á kinagi ni Namarò ta duttál noka yù ginaká ni Patul Dabid, nga táli na nga mammaguray sù áppatulán na. ³¹ Ta inipalappâ ni Namarò kuna yù mesimmu noka pángè na kesimmu na, á yáyù nga kinagi na ngaw ni Patul Dabid yù meyannung sù duttál nga MakKiristu, nga maginnanolay, nga ari matájjíán sù gián nayù ira námmatay, ána ari malabbak yù baggi na ta tanam. ³² Aggina si Apu Kesu, nga pinaginnanole ni Namarò. Á sikami ngámin yù massistígu ta kukurugán nga naginnanolay, gapu ta nasingam mi.

³³ Á kunangan ajjanin si Apu Kesu ta lángì, nga nagitubang ta jiwánán ni Namarò nga Yáma na, nga paggianán na maráyaw. Á iniyawâ nayù Yáma na kuna yù Mangilin nga Ikararuá nga inítabbá na ngaw kuna. Á jinok ni Apu Kesu yù Mangilin nga Ikararuá ta umay nikami nga sinudduán na. Á yáyù nga masingan naw ána maginná naw kunangan yawe nga akkuám mi, megapu sù pakáwayyá nayù Mangilin nga Ikararuá.

³⁴ “Wáwwagi, ari gemma si Patul Dabid yù minay ta lángì, nu ari galâ si Apu Kesu Kiristu. Ngam kinagi ni Patul Dabid,

‘Si Apu Namarò, kinagi na sù Yápù, “E ka bì magitubang ta jiwánák ku, nga pagitubangán nayù maráyaw,

35 áddè ta arák ku pangappù sù ira nga malussaw nikaw,” kun ni Patul Dabid. §

36 Á sikayu ngámin nga wáwwagi mi nga ginaká ni Israel, mánnámmuán naw laguk ta si Apu Kesu nga inipepátà naw ta kurù, aggina yù sinullà ni Namarò ta Yápu tam nga MakKiristu nga mam-maguray.”

37 Á ta pakaginná nayù ira tatolay karannian, napábbaw ira. Á kinagi ra kári Eduru ána yù ira kábulun na, “Wáwwagi, anni laguk yù akkuám mi?”

38 Á kinagi ni Eduru nira, “Mabbabáwi kayu nga katággítádday ta liwiliwâ na. Á mapparigù kayu megapu sù pakáwayyá nayù ngágan ni Apu Kesu Kiristu, tapè ipakánnámmu naw yù pangikatalà naw ána pakiyápu naw kâ Apu Kesu Kiristu.* Á pakomán na kayu sù liwiliwâ naw, ána iyawâ na gapay nikayu yù Mangilin nga Ikararuá. 39 Ta kinagi na ngaw ta aggira ngámin nga agálán na yù pangiyawatán na sù initabbá na. Mesipà kayu gapay ána yù ira ánâ naw ána ngámin yù ira tatolay ta dabbuno nga magginná ta pagágál ni Apu Namarò ta manguruk kuna,” kun ni Eduru nira.

40 Á aru paga yù kinagi ni Eduru nira. Á sinabarangán na ira, á kinagi na, “Ari kayu mepattádday sù ira narákè, tapè ari kayu mekanakanâ sù liwiliwâ da nga ipamanunnù ni Apu nira,” kun na. 41 Á aru sù ira nga nakaginná yù nanguruk sù kinagi ni Eduru. Á nakirigù ira, á talluribu yù ira tatolay nga nelannà sù ira

§ 2:35 Salmo 110:1 * 2:38 Kingnguá 10:47-48

manguruk. ⁴² Á naggagammung ira ta kággággaw nga maggigiámmu sù ituddu nayù ira sinudduán ni Apu, ána makkaká-ubobuk ira ta meyannung sù napiá nga bilin ni Namarò. Á nakkakálálláng ira nga kun na tangapamiliá. Á giddigidduá ra yù pán nga kinád da ta panaddamád da ta pate ni Apu Kesu, ta pakimore ra kê Apu Namarò, ána nakimállà ira kuna.

Yù Kustombare nayù ira Manguruk kê Apu Kesu

⁴³ Á aru yù ira makapállâ nga pinagaddátu nayù ira sinudduán ni Apu Kesu. Á yáyù nga napállâ yù ira ngámin nga tatolay. ⁴⁴ Á ngámin ira nga manguruk, nattatádday ira ta nonò da, á nakkakásipà ira sù ngámin nga kukuá ra. ⁴⁵ Á iniláku ra yù dabbud da ána kukuá ra, á inisinek da yù nallakuád da sù ira ngámin nga manguruk ta meyannung sù awágad da. ⁴⁶ Á ta kággággaw naggagammung ira nga nakimállà kê Namarò sù mangilin nga kapilliá. Á minay ira kiminán sù bale ra ána nakkakásipà ira ta kanad da, á nagayáyâ ira. ⁴⁷ Á naddáyaw ira kê Apu Namarò. Á ngámin yù ira katangeliád da, mássiki yù ira nga ari manguruk, nakimorayád da yù ira nga manguruk. Á kággággaw linnapán na ira ni Namarò sù ira bagu nga mangikatalâ kuna.

3

Yù Pamammapiá di Eduru sù Pilay

¹ Á ta pannarek na bilák ta púgák, nga negagángay nga oras nga pakimállà nayù ira Kudio,

nappulù di Eduru kâ Kuan nga minay sù mangilin nga kapilliá, tapè makimállà ira. ² Pakáranni ra ta puertá nayù kapilliá nga mangngágan ta Kakástán nga Puertá, naratang da yù laláki nga pilay yù nakeyanatán na. Á ta kággággaw inítotoli ra yù pilay tapè makilimù sù ira nga mattatallung sù kapilliá.

³ Pakasingan nayù pilay kári Eduru kâ Kuan, nakilimù nira gapay. ⁴ Á inni-innad di Eduru, á kinagi ra kuna, “Innam kami,” kud da. ⁵ Á sinángngák na ira, ta iniddagán na yù iyawâ da kuna. ⁶ Ngam kinagi ni Eduru kuna, “Awán kami ta kuártu, ngam ajjan yù awayyá mi nga mangabbák nikaw megapu sù pakáwayyá ni Apu Kesu Kiristu nga taga Nasaret. Gumikkáng ka laguk, tapè mallakák ka.” ⁷ Á sinangngalán ni Eduru yù limá na nga jiwánán, tapè pagikkan-gan na. Á dagarágâ nga nassikan yù takki na. ⁸ Á níkáddagâ na lâ gimikkáng. Á nepulù nira nga simillung sù mangilin nga kapilliá, nga nallakalakák nga nakkassakassú, áanna naddáyaw kâ Namarò.

⁹ Á ngámin nga tatolay, nasingad da yù tolay nga nallakalakák áanna naddáyaw kâ Namarò. ¹⁰ Á natákkilalád da ta aggina yù ngaw nagitubang nga minákkilimù sù puertá nga Kakástán. Á nepallà yù kapállâ da sù nesimmu kuna. ¹¹ Á ta pakiker-ing nayù ngaw pilay paga kári Eduru kâ Kuan ta balkon nayù kapilliá nga mangngágan ta balkon ni

Patul Solomon,* minay yù ira ngámin nga tatolay nga makkarakarera nga magarimummung nira ta balkon, ta nerallà yù kapállà da.

Yù Pangilayalayâ ni Eduru sù Mangilin nga Kapilliá

¹² Á pakasingan ni Eduru ta napállà yù ira tato-lay, kinagi na nira, “Sikayu nga kábuluk ku nga ginaká ni Israel, ngattá, ta napállà kayu gapu ta makalakák yù ngaw pilay? Ngattá, ta dúlangán naw kami? Kagian naw panò ta sikami yù nammapiá ána namalakák sawe tolay, megapu sù ámmagaddátu mi onu piá mi? ¹³ Ari gemma sikami yù mappagaddátu, nu ari galâ si Namarò nga Yápu di Abrakam kári Isak kê Akup, ána ngámin nga naggaká nittam. Á pinalakák ni Namarò yawe tolay, tapè meparáyaw si Apu Kesu nga Anâ na. Ngam sikayu, ginápù naw si Apu Kesu, á inikeká naw ta arubáng ni Gubinador Pilatto nga awán ta liwâ na. Á manaki kayu kuna. Á mássiki nu inikáyâ ni Pilatto nga palubbáangan, ngam ari makatubáng sù ure naw. ¹⁴ Sinájjian naw yù kuruk nga napiá nga mangilin, nga awán ta liwâ na, á kinagi naw kê Pilatto ta palubbáangan na yù namapátay. ¹⁵ Á pinapáte naw yù manotolay. Ngam pinaginnanole ni Namarò, á sikami yù massistígu ta kuruk yian, ta nasingam mi. ¹⁶ Á yawe tolay, inikatalà na si Apu Kesu. Á megapu sù pakáwayyá ni Apu Kesu, nammapiáingin ána

---

* **3:11** Si Patul Solomon yù ngaw nammaguray sù ira Kudio, nga siminubbà sù yáma na, nga si Patul Dabid.

nasikanin. Aggina yù ngaw pilay nga masingan naw ána matákkilalan naw. Á megapu ta pangikatalà na kê Apu Kesu nga Yápu mi, nammapiángin ta arubáng naw.”

¹⁷ “Wáwwagi,” kun na paga ni Eduru sù ira tatolay, “ta pamapáte naw kê Apu Kesu, ammu ta arán naw kánnámmuán ta aggina yù MakKiristu nga jinok ni Namarò saw. Á yù ira kátannangan naw, arád da gapay ammu. ¹⁸ Ngam si Namarò, inibilin na sù ngaw ira ábbilinán na yù jigâ nga umay sù MakKiristu nga doban na ta umay saw. Á yáyù nga mapatuppál laguk yù kinagi nayù ira ábbilinán na sù kepátà ni Apu Kesu ta kurù. ¹⁹ Mabbabáwi kayu laguk, á kurugan naw si Namarò ána likuránán naw yù liwiliwâ naw. Á pakomán na kayu ni Namarò sù liwiliwâ naw, ²⁰ ána pabannáyán na yù nonò naw. Á doban na má sangaw sawe dabbuno si Apu Kesu, nga sinullà na ta mammaguray nitam. ²¹ Ngam maggián lábbi ta arubáng ni Namarò ta lángi ta áddè ta dattál nayù ággaw nga sinullà ni Namarò nga panguli na ta dabbuno. Yáyù inibilin na ngaw ni Namarò sù ira ngaw ábbilinán na sù ira olu nga ággaw.”

²² Á kinagi na paga ni Eduru, “Ajjan yù kinagi na ngaw ni Moyses, nga yù ngaw ábbilinán ni Namarò, nga kun na,

‘Doban na sangaw ni Apu Namarò yù ábbilinán na, nga kagittá tam nga Kudio, ta kunnay sù paddok na nikán.

Á tángngagan naw ngámin yù kagian na nikayu.

23 Á ngámin yù ira tatolay nga ari manguruk, ari iren mesipà sù ira tatole ni Namarò, nu ari galâ ta mesinná ira kê Namarò ta áddè ta áddè.†

24 Yáyù kinagi na ngaw ni Moyses. Á di Samuel ána yù ira ngaw ábbilinán ni Namarò nga naporían nga siminubbâ kuna, kinagi ra yù meyan-ning sù karannian nga ággaw. 25 Á sittam ngámin nga Kudio yù mesipà sù initarátu na ngaw ni Namarò sù ira ngaw naggaká nittam, gapu ta ánâ da ittam nga naporían. Ta yawe yù initarátu ni Namarò kê Kákay Abrakam, nga kun na, ‘Mammapiá yù ággián nayù ira ngámin nga tatolay ta dabbuno, megapu sù tádday nga ginakám.’ 26 Yáyù kinagi ni Namarò kê Kákay Abrakam. Á yáyù gapu na nga sittam nga Kudio yù olu nga naddobán na kê Apu Kesu nga Anâ na, tapè pammapián na yù ággiát tam, ána ituddu na nittam ta likuránát tam yù narákè nga akka-akkuát tam, ána palurotat tam yù ipakuá na nittam,” kun ni Eduru.

4

Yù Pangikeká nayù ira Kátannagán na Kudio kári Eduru kê Kuan

1 Á pagubobuk di Eduru kê Kuan paga sù ira magari nga tatolay, nappángè nira yù ira pári na Kudio ána yù kapitán nayù ira nga magguárdiá sù mangilin nga kapilliá, ána yù ira Sadusio. 2 Á napporay ira, gapu ta pangituddu ri Eduru ána yù ira kábulun na sù ira tatolay. Ta inituddu ri Eduru ta naginnanolayin si Apu Kesu, á yáyù nga

† 3:23 Deuteronomio 18:15, 18-19

pakánnámmuád da ta kuruk nga maginnanolay gapay noka yù ira nga námmatay. ³ Á ginápù da laguk di Eduru kê Kuan. Á gapu ta gabingin, pinukù da ira áddè ta pannawák. ⁴ Ngam napakáru yù ira nga manguruk, gapu ta pagginná ra sù bilin ni Namarò nga kinagi ri Eduru nira. Á mággè límáribu yù ira lálláki nga manguruk.

⁵ Á ta pannawák, naggagammung ta Jerusalem yù ira Kudio nga mammaguray ána yù ira giriámán, ána yù ira mesturu nga mangituddu ta tunung da gapay. ⁶ Ajjan gapay tán di Annas nga kotunán na pári, kári Kayapas, ána si Kuan, si Alekanduru, ána ngámin ira nga kanakanáyun nayù kotunán na pári. ⁷ Paggagammung da, inipágál da di Eduru ta meyarubáng nira, tapè bestigád da ira. Á iniyabbú da nira, “Sisaw yù paggapuán nayù pakáwayyá naw? Asinni naddok nikayu ta kingnguá naw?” kud da kári Eduru.

⁸ Á yù Mangilin nga Ikararuá, inipakánnámmu na kê Eduru yù itabbák na, á kinagi ni Eduru laguk nira, “Sikayu nga mammaguray nikami, ána sikayu nga karakálám mi, ⁹ nu bestigán naw kami megapu sù napiá nga kingnguá mi sù pilay kagabi ána yù nipammapiá mi kuna, ¹⁰ á mánnámmuán naw laguk, ána yù ira ngámin nga kagittá tam nga ginaká ni Israel, ta nammapiángin yù tolay nga manáddak sawe arubáng naw megapu sù pakáwayyá ána ámmagaddátu ni Apu Kesu Kiristu nga taga Nasaret. Aggina yù inipátà naw ta kurù, ngam pinaginnanole ni Namarò. ¹¹ Aggina yù meyárik ta batu nga inubobuk nayù ngaw ábbilinán ni Namarò sù dán nga netúrâ, nga

batu nga nanakitán naw. Á sikayu yù meyarik sù ira minábbalay. Á yù iniwallián naw, aggina yù piníli ni Namarò, nga nabbáli ta panáddagán nayù bale na, nga keyarigán nayù ira ngámin nga mangikatalà kuna.* ¹² Á ta ngámin nga dabbuno, awán ta mangiyígù ta tatolay, nu ari galá si Apu Kesu Kiristu. Awán ta tanakuán nga mangiyígù nittam.”

¹³ Á ta pakaginná nayù ira mammaguray sù initabbák di Eduru, napállâ ira, gapu ta pobare di Eduru nga ari naggigiámmu, ngam ari ira nappasirán nga nagubobuk nira. Á yáyù nga kánnammuád da ta kábulun na ira ngaw ni Apu Kesu. ¹⁴ Á awán ta ipaliwâ da kári Eduru kê Kuan, ta nepanáddak gapay nira yù tolalay nga pilay ngaw, nga nammapiángin. ¹⁵ Á pinalawád da ira laguk nayù ira mamestigá nira, tapè makkaká-ubobuk ira. ¹⁶ Á kinagi ra, “Anni yù akkuát tam sù ira tolalay? Ta nappasingan yù pinagaddátu ra sù ira ngámin nga tatolalay nga maggián ta Jerusalem, á awán ta awayyá tam gemma nga makkagi ta ari kuruk. ¹⁷ Ngam ananássingat tam ira laguk, tapè ari ira má mangituddu ta meyanung kê Kesu, áanna ari massamá paga yù dámak nga meyanung kuna sù ira tatolalay.”

¹⁸ Á kabalid da nakkaká-ubobuk, pinatallung da di Eduru, á inipugik da yù pangilayalayâ da áanna pangituddu ra ta meyanung kê Apu Kesu. ¹⁹ Ngam simibbák nira di Eduru kê Kuan, á kinagi ra, “Nononopan naw nu anni yù napiá ta

---

* **4:11** Salmo 118:22

ánninganán ni Namarò, nu kurugam mi yù kagian naw ánnè sù kagian ni Namarò. ²⁰ Ta awán ta awayyá mi nga mattukkâ nga makkagi sù nasingam mi áнна naginná mi nga kingnguá ni Apu Kesu áнна inituddu na,” kud da.

²¹ Á yù ira mammaguray, inananássing da má di Eduru. Á pinalubbáng da ira laguk, ta arád da nálek yù awayyá ra nga mamággáng nira, gapu ta naddayaráyaw yù ira ngámin nga tatolay kâ Namarò, megapu sù nesimmu sù ngaw pilay. ²² Á matturù ta appátapulu ngin yù dagun nayù tolay nga nammapiáingin megapu sù pakáwayyá ri Eduru nga naggapu sù ámmagaddátu ni Apu Kesu.

Yù Pakimállà nayù ira Manguruk kâ Apu

²³ Á ta kapalubbáng di Eduru kâ Kuan, minay ira ta gián nayù ira kákkopud da, á kinagi ra nira yù ngámin nga kinagi nayù ira kátannangan nga pári áнна yù ira giriámán. ²⁴ Á ta pakaginná nayù ira kákkopud da ta inananássing da ira, nattatádday ira nga nakimállà kâ Namarò, á kinagi ra:

“Apu Namarò, sikaw yù mammaguray áнна sikaw yù namarò ta lángi áнна dabbuno, bebay, áнна ngámin yù maggián nira. ²⁵ Á si Patul Dabid, nga yù ngaw naggaká nikami nga masserbi nikaw, kinagi na yù bilim mu nga nipakagi nayù Mangilin nga Ikararuá kuna. Á aijan nga netúrâ yù kinagi na ngaw, nga kunniaw:

‘Yù ira nga ari Kudio nga mammaguray ta dabbuno, ngattá, ta mapporay ira kâ Namarò?

Á yù ira Kudio, ngattá, ta potuád da si Namarò!

26 Mattatádday yù ira patul áнна yù ira ngámin nga mammaguray ta dabbuno, tapè igagánge ra yù pakikontará ra kári Namarò áнна yù MakKiristu nga sinullà na ta mammaguray.[†]

27 “Apu Namarò, napalurokin kunangane yù kinagi na ngaw ni Patul Dabid, ta nepaggagammung ngaw gemma sawe ili na Jerusalem yù ira kagittá mi nga ginaká ni Israel áнна yù ira ngámin nga ari Kudio gapay, kári Patul Erodo kâ Gubinador Pilatto. Á nattatádday ira tapè igagánge ra nu kunnasi yù ámmapáte ra sù mangilin nga Anâ mu nga masserbi nikaw. 28 Á kingnguá ra yù ngámin nga dán nga sinalákkuruk mu ngaw, megapu sù pakáwayyám áнна urem. 29 Apu, naginnám yù pangananássing da nikami. Á pataggatam mu bì yù nonò mi ngámin nga masserbi nikaw, tapè ari kami maganássing nga mangilayalayâ sù bilim mu nga meyannung kâ Apu Kesu. 30 Pammapiám mu yù ira máttakì áнна ipasingam mu yù pagaddat-uam mu nga makapállâ, megapu sù pakáwayyá ni Apu Kesu, nga mangilin nga Anâ mu nga masserbi nikaw.”

31 Á kabalid da nakimállà, nagguyu yù balay nga naggagammungád da. Á minay yù Mangilin nga Ikararúa sù ira ngámin. Á ari ira maganássing nga mangilayalayâ sù bilin ni Namarò.

Yù Pakkaká-abbák nayù ira Manguruk

32 Á yù ira ngámin nga manguruk, nattatádday ira ta nonò da áнна ayâ da. Á awán nira ta

---

[†] 4:26 Salmo 2:1-2

nakikkì, nga makkagi ta kukuá na lápay yù ngámin nga kukuá na, ngam pinattatádde ra yù ngámin nga kukuá ra, tapè makkakásipà ira. ³³ Á yù ira minángxgilayalayâ, naláppà ira nga ari nattukkâ nga makkagi ta naginnanolayin si Apu Kesu, nga kuruk nga matolay mángin. Á nepallà yù pangikállà ni Namarò sù ira ngámin nga mangu-ruk. ³⁴ Á awán nira ta magáwák, gapu ta yù ira nga aijan kuá na nga dabbun ána balay, iniláku ra nga katággítádday, ³⁵ á inipaggiwâ da yù nallakuád da sù ira minángxgilayalayâ, tapè aggira mangisinek ta kuártu sù ira magáwák ta meyannung ta awágad da.

³⁶ Á aijan si Kusè, nga ginaká ni Libi nga taga Sipro, nga iningágan nayù ira minángxgilayalayâ ta Bernabe. Á yù kebalinán na “Bernabe” yù minánabarang. ³⁷ Á iniláku ni Kusè yù dabbun na, á inipaggiwâ na yù pagá na sù ira minángxgilayalayâ.

5

Di Ananiâ kê Sapira nga Magatáwa

¹ Á naggián gapay tán di Ananiâ kê Sapira nga atáwa na. Á iniláku ra gapay yù dabbud da. ² Á nagittá yù nonò da ta pakappiád da yù káruán nga nallakuád da, á inituluk ni Ananiâ yù káruán nga inipe na ta arubáng nayù ira minángxgilayalayâ. Ngam inilímak na yù pinakappiád da. ³ Á kinagi ni Eduru, “Ananiâ, ngattá, ta initulù mu yù nonò mu kê Satanas? Ngattá, ta passiriám mu yù Mangilin nga Ikararuá? Ta kinagim ta iniyawâ mu ngámin

yù nallakuám mu ta dabbun, nga arám mu inipag-giwâ, ngam initágum yù káruán. ⁴ Á nu arám mu iláku, kukuám gemma lâ. Á pallákum, maguray ka lággapay sù nallakuám mu. Ngattá, ta ninononò mu yù massiri? Ari gemma tolay yù passiriám mu, nu ari gabba galâ si Namarò.”

⁵ Á pakaginná ni Ananiâ karannian, níkáddagâ lâ natombá nga natay. Á yù ira ngámin nga nakarámak sù nesimmu kuna, nepallà yù assing da. ⁶ Á yù ira bábbagitolay, gimikkáng ira, á ed da binungun yù natay. Á nipáno ra, á ed da initanam.

⁷ Á manganánnuán, pappasá na tallu nga oras, limibbè gapay si Sapira, ngam arán na ammu ta natayin yù atáwa na. ⁸ Á kinagi ni Eduru kuna, “Kagam mu bì níkán nu iniyawâ naw ngámin nga nallakuán naw ta dabbun naw.” Á kinagi nayù babay, “Wan, ngámin.” ⁹ Á kinagi ni Eduru kuna, “Ngattá ta naggittá yù nonò naw kê atáwam nga mamaraparubá nga mangilogò sù Ikararuá ni Apu Namarò? Ginnám mu! Manolingin yù ira nga nangitanam sù atáwam, á ed da ka gapay apan,” kun na. ¹⁰ Á dagarágâ nga natombá yù babay ta arubáng ni Eduru nga natay. Á tallung nayù ira bábbagitolay, naratang da yù pate na, á inipáno ra gapay, á initanam da ta taging na atáwa na. ¹¹ Á ngámin ira nga manguruk kê Apu Kesu ána ngámin ira nga nakarámak sù nesimmu, nepallà yù assing da.

Pamagaddátu nayù ira Minángngilayalayâ sù Aru nga Makapállâ

¹² Á yù ira minángxgilayalayâ, pinagaddátu ra yù aru nga makapállâ sù ira tatolay ta Jerusalem. Á yù ira ngámin nga manguruk kê Apu, sigídá nga naggagammung ira, ta kunnay sù kustombare ra, sù mangilin nga kapilliá, sù balkon ni Patul Solomon. ¹³ Á ngámin yù ira ari manguruk, nasingad da ta napiá nga tatolay yù ira manguruk kê Apu ána nakimorayád da ira, ngam naganássing ira nga metádday sù ira manguruk. ¹⁴ Á nalanalannapán paga yù ira manguruk ta magaru nga lálláki ána bábbay nga manguruk kê Apu Kesu.

¹⁵ Á gapu ta pamagaddátu nayù ira minángxgilayalayâ, iniyángx nayù ira tatolay yù ira máttakì ta kalsáda, nga pinagiddá ra ta katri ra ána dapad da, tapè malirumán ira sù alinu ni Eduru ta pattalebák na nira. ¹⁶ Á yù ira magaru nga naggapu ta ngámin nga barrabárriu na Jerusalem, iniyángx ra yù ira máttakì ána yù ira nagunagán na anitu. Á nammapiá ira ngámin.

Yù Karigirigâ nayù ira Minángxgilayalayâ

¹⁷ Á yù kotunán na pári ána yù ira ngámin nga kábulun na nga Sadusio, nalussaw ira sù ira minángxgilayalayâ. Á nerallà yù passil da nira. ¹⁸ Á ginápù da ira, á pinukù da ira ta karsel. ¹⁹ Ngam ta tangngá na gabi, minay yù daroban ni Namarò, á binukatán na yù puertá nayù karsel, á inilawán na yù ira minángxgilayalayâ. Á kinagi na nira, ²⁰ “Sangaw nu pannawák, umay kayu ta mangilin nga kapilliá, á ilayalayâ naw sù ira ngámin nga tatolay yù meyannung sù awayyá ra nga mesipà sù áttole ni Namarò nga awán ta áddè na,” kun

na nira. ²¹ Á pakaginná ri Eduru sù kinagi nayù daroban ni Namarò, kinuruk da. Á ta pannawák, minay ira sù mangilin nga kapilliá nga mangituddu sù ira tatolay.

Á manganánnuán, naggagammung yù kotunán na pári ána yù ira kábulun na sù mangilin nga kapilliá, á inipágál da laguk yù ira karakalán na Kudio. Á jinok da yù ira magguárdiá ta ed da apan yù ira minángngilayalayâ nga pinukù da ta karsel, tapè iyánge ra ira nga meyarubáng nira. ²² Ngam labbè nayù ira magguárdiá ta karsel, awán ira tán. Á nanoli ira sù ira minámmaguray, á kinagi ra nira, ²³ “Labbè mi ta karsel, netúsi ta napiá yù puertá na, á naggián paga yù ira magguárdiá ta puertá, ngam pabbuká mi, awán ta tolay ta unak.”

²⁴ Á yù kapitán nayù ira magguárdiá ta mangilin nga kapilliá ána yù ira kátannangán na pári, pakaginná ra ta awán yù ira nepukù ta karsel, nakalalang ira ána nononopad da nu anni yù nesimmu sù ira minángngilayalayâ. ²⁵ Á minay laguk yù tádday nga tolay, á kinagi na nira, “Yù ira tatolay nga pinukù naw, nasingak ku ira gangù ta kapilliá nga mangituddu sù ira tatolay.” ²⁶ Á minay laguk di kapitán ána yù ira magguárdiá, á inâ da yù ira minángngilayalayâ, á inilabbè da ira ta ámmanunnután, ngam arád da ira pinuersá, gapu ta ikássing da yù ira tatolay nga tudduád di Eduru, marakè payangad da ira ta batu.

²⁷ Á pangiyánge ra nira, iniyarubáng da ira sù ira minámmannunù. Á binestigá na ira nayù kotunán na pári. ²⁸ Á kinagi na, “Sinaddánám mi

kayu ta napiá ta ari kayu bulubugá mangituddu ta meyannung sù tolay nga tuttulan naw, ngam pinassamâ naw yù ituddu na ta ngámin nga tato- lay ta Jerusalem! Á ngattá, ta ipaliwâ naw paga nikami yù pate na!” kun nayù kotunán nga pári.

²⁹ Ngam simibbák di Eduru ána yù ira kábulun na, á kinagi ra, “Máwák nga kurugam mi yù taddán ni Apu Namarò ánnè sù taddán na tolay. ³⁰ Á si Namarò, nga pakiyápuán nayù ira naggaká nit- tam, pinaginnanole na si Apu Kesu nga pinapáte naw, nga inipepátà naw ta kurù. ³¹ Á inâ ni Namarò ta lángì, á pinagitubang na ta jiwanán na, tapè aggina yù mammaguray ána mangiyígù ta tatolay. Á yáyù nga aijan yù awayyá tam nga ginaká ni Israel nga mabbabáwi ta liwiliwâ tam, tapè pakomán ni Namarò ittam. ³² Á sikami yù makkagi ta kuruk ngámin danniw. Á yù Mangilin nga Ikararuá, nga iniyawâ ni Namarò nikami ána yù ira ngámin nga manguruk kuna, aggina gapay yù mangipakánnámmu ta kukurugán.”

Yù Panabarang ni Gamaliel sù ira Kábulun na nga Minámmaguray

³³ Á pakaginná nayù ira minámmaguray sù ki- nagi di Eduru, napporay ira, á gustu ra nga pa- patáyan yù ira minángngilayalayâ. ³⁴ Ngam aj- jan tán yù tádday nga Parisio nga mangngágan ta Gamaliel, nga mangituddu ta tunung na Kudio, á aggina yù pakimorayán na ngámin nga tatolay. Á gimikkáng si Gamaliel, á pinalawán na lábbi ta manganánnuán yù ira minángngilayalayâ.

³⁵ Á kabalid da namalawán nira, kinagi ni Gamaliel sù ira kábulun na nga minámmaguray, “Wáwwagi, nga ginaká ni Israel, magimuguk it-tam, á nononopat tam ta napiá yù akkuát tam karanniaw nga tatolay. ³⁶ Ta manonò ku yù ngaw Teras, nga nappeddaráyaw, á mággè appátatagatù yù ira siminuttul kuna. Ngam napapátay si Teras, á newarawarâ ngámin yù ira nga siminuttul kuna, á awán ta nabbalinád da. ³⁷ Á siminubbâ yù ngaw Kudas nga taga Galilia, nga jimittál sù pangilistá nayù ira mammaguray sù ira ngámin nga tatolay ta áppatulán. Á aru gapay yù ira tatolay nga pinatuttul na ta baggi na. Ngam natay gapay si Kudas, á newarawarâ gapay yù ira siminuttul kuna.

³⁸ “Á yáyù nga kagiak ku nikayu, wáwwagi, ta paguráyát tam lábbi yù ira minángngilayalayâ. Arát tam ira akkuán, tanu tolai yù paggapuán nayù ituddu ra, á mattukkâ sangaw, á yáyù áddè na. ³⁹ Ngam nu si Namarò yù paggapuán na, ari ittam makatubáng. Paguráyát tam ira laguk, marakè matákál tam sangaw ta si Namarò galá yù pakikontarát tam,” kun ni Gamaliel nira. Á gininná ra yù kinagi na.

⁴⁰ Á kabalin na nanabarang ni Gamaliel sù ira kábulun na, inipágál da yù ira minángngilayalayâ. Á nipabaddù da ira, mássiki nu awán ta liwâ da. Á inipugik da má nira yù pangituddu ra ta meyannung kê Apu Kesu. Á pinalubbáng da ira. ⁴¹ Á nánaw laguk yù ira minángngilayalayâ ta ámmanunnután. Á nagayáyâ ira gapu ta ammu ra

ta inikatalà ni Namarò nira yù pangituddu ra sù bilin na áнна yù pangiyangngà da ta panigirigâ nayù ira tatolay nira megapu sù panguruk da kâ Apu Kesu. ⁴² Á kággággaw, minay ira sù mangilin nga kapilliá áнна ta gibbalayán nayù ira tatolay, tapè ituddu ra áнна ilayalayâ da ta si Apu Kesu yù MakKiristu nga sinullà ni Namarò ta mammaguray ta dabbuno.

6

Panullà da ta Pitu nga Lálláki nga Mangabbák

¹ Á ta kággággaw, nalannapán yù ira manguruk kâ Apu Kesu. Á yù ira Kudio nga naggapu ta arayyu, nga Gareko yù ággubobuk da, netádday ira sù ira Kudio nga taga Jerusalem, nga magubobuk ta Kebru. Á ta pangisinek nayù ira minángxgilalayayâ ta máwák nayù ira tatolay, naddagaragim yù ira Kudio nga Gareko yù ággubobuk da, gapu ta nakúráng yù neyawâ sù ira kábulud da nga bábbay nga bálu.

² Á pakarámak nayù ira mapulu duá nga minángxgilalayayâ, pinaggagammung da yù ira manguruk, á kinagi ra nira, “Arám mi nakuan iginnâ yù pangilalayayâ mi ta bilin ni Namarò, tapè matángxgák mi lâ yù pangisinek mi ta pakkatole naw. ³ Wáwwagi, mappíli kayu laguk ta pitu nikayu nga lálláki nga pangikatalakán, nga tumulù sù Mangilin nga Ikararuá áнна napiá yù nonò da, tapè aggira yù mangisinek ta máwák na tolai. ⁴ Ngam sikami, tángxgagam mi galâ yù ipakimállà mi kâ Apu áнна yù pangilalayayâ mi sù bilin ni Namarò,” kud da.

⁵ Á nagayáyâ yù ira magaru nga manguruk megapu sù kinagi ra. Á danniw ira yù piníli ra: si Esteban, nga mapasigaggà yù ángnguruk na kê Apu Kesu ána tumulù sù Mangilin nga Ikararuá. Á si Pilippi, si Porokoro, si Nikanor, si Timon, si Parmenas, á si Nikolas nga taga Antokia nga nakKudiongin. ⁶ Á iniyarubáng da ira sù ira mapulu duá nga minángngilayalayâ, tapè ipakimállà da ira kê Namarò. Á ta pakimállà nayù ira minángngilayalayâ, inipotud da yù limá ra ta ulu nayù ira katággítádday nga napíli, nga panákkilalán ta aggira yù ira natullà nga manaron ána mangisinek ta máwák na tolay.

⁷ Á yáyù nga nassamá yù bilin ni Namarò. Á nalannapán ta aru yù ira manguruk ta ili na Jerusalem. Á nanguruk gapay kê Apu Kesu yù aru nga pári ira nga Kudio.

Yù Paggápù da kê Esteban

⁸ Á si Esteban, aru yù ira pinagaddátu na nga makapállà ta arubáng nayù ira tatolay ta Jerusalem megapu sù allà ni Namarò kuna, ta iniyawâ ni Namarò kuna yù ámmagaddátu na. ⁹ Ngam ajjan gapay ta Jerusalem yù ira Kudio nga makkakábulun ta ággagammungán nga mangngágan ta Kapilliá nayù ira Napalubbáng, nga taga Sirene ána taga Alekandria. Á ajjan gapay yù ira nga taga Silisia ána taga Asia. Á nattatádday ira nga minay nakikontará kê Esteban, ána naríri ira ta ubobuk na. ¹⁰ Ngam arád da náppù, gapu ta napiá yù itabbák ni Esteban megapu sù pangabbák nayù

Mangilin nga Ikararuá kuna. ¹¹ Á yáyù nga inagálád da yù ira lálláki nga sináddanád da ta kuártu, tapè massiri ira ta meyannung kê Esteban. Á kinagi nayù ira massiri, “Naginná mi yù pakkagi ni Esteban ta narákè nga meyannung ta yù ngaw Moyses áнна si Namarò,” kud da.

¹² Á yù ira massirisiri, pinappatapátu ra yù ira káruán nga tatolay, áнна yù ira giriámán na Kudio, áнна yù ira mesturu nga mangituddu ta tunung ni Moyses. Á inikáddagâ da lâ ginápù si Esteban, á iniyánga ra sù ira minámmanunnù. ¹³ Á minay yù ira nga sináddanád da ta kuártu, á nanáddak ira ta arubáng nayù ira minámmanunnù, tapè massistígu ira. Ngam massiri ira, á kinagi ra, “Yawe tolay, arán na tukkatan yù narákè nga kagian na nga meyannung sawe mangilin nga kapilliá áнна yù tunung ni Moyses. ¹⁴ Naginná mi yù kinagi na, nga umay sangaw si Kesu nga taga Nasaret, á darálan na yawe kapilliá, á patalián na yù kustombare tam nga inituddu ni Moyses sù ira naggaká nittam,” kud da. ¹⁵ Á yù ira minámmaguray nga nagitubang ta ámmannunútán, pakaginná ra sù kinagi nayù ira massiri, inimámmatád da si Esteban, á nasingad da yù mammang na nga maddalingáráng ta kun na mammang nayù daroban ni Namarò nga naggapu ta lángì.

7

Yù Initabbák ni Esteban sù ira Massiri nga Nangikeká kuna

1 Á yù kotunán na pári, pakaginná na ta pangikeká ra kê Esteban, iniyabbû na kê Esteban, “Kuruk panò yù ipangikeká ra nikaw?” 2 Á simibbák ni Esteban, á kinagi na nira, “Wáwwagi ána giriámán, nononopan naw bì yù kingnguá ni Namarò megapu nittam nga Kudio. Ta gári, piníli ni Namarò si Kákay Abrakam, nga yù ngaw naggaká nittam. Á paggián ni Abrakam paga ta Mesopotamia, nga ari paga minay nakipaggián ta Karan, nappasingan si Namarò kuna nga maddalingárang. 3 Á kinagi ni Namarò kuna, ‘Panawám mu yù ira kanakanáyum mu ána yù lugár nga paggianám mu, á umay ka sù gián nga ipasingak ku nikaw sangaw.’* 4 Á nánaw laguk di Kákay Abrakam ta paggianád da sù ira kagittá ra nga taga Kaldia, á minay ira naggián ta dabbun na Karan.

“Á keggá ri Kákay Abrakam paga ta Karan, natay si ammò na. Á iniyánga na ira laguk ni Namarò sawe dabbun nga paggianát tam. 5 Á arán na iniyawâ kê Abrakam yawe dabbun, mássiki nu baddi lâ. Ngam initabbá ni Namarò ta iyawâ na yù dabbun noka kári Abrakam ána yù ira ginaká na. Á ta pangitabbá ni Namarò kuna, awán paga ta anâ ni Kákay Abrakam. 6 Á kinagi ni Namarò gapay kuna, ‘Yù ira ginakám, umay ira noka makipaggián ta tanakuán nga dabbun. Á yù ira pakipaggianád da, aripanad da ira ána jigirigátad da ira ta appátatagatù nga ragun. 7 Ngam nu napasángin yù paggiád da túrin, panunnuták

---

* 7:3 Genesis 12:1

ku yù ira mangaripan nira. Á megapu sù panigirigâ ku sù ira mangaripan, palubbângak ku yù ira ginakám, á ipánò ira tapè umay ira makimoray nikán sawe dabbun, kun ni Namarò kê Kákay Abrakam.”

⁸ Á kinagi ni Esteban paga, “Á pangitabbá ni Namarò kári Kákay Abrakam áнна yù ira ginaká na, inipakugì ni Namarò yù ira ánâ da nga lálláki ta panaddamad da ta pattarátu na nira. Á yáyù nga kinugì ni Abrakam si Isak nga anâ na sù mekawalu nga ággo nayù abbing, gapu ta yáyù kinagi ni Namarò kuna. Á kunnian gapay yù kingnguá ni Isak, ta kinugì na si Akup nga anâ na. Á kunnian gapay yù kingnguá ni Akup, ta kinugì na gapay yù ira mapulu duá nga ánâ na nga lálláki nga naggaká nittam.

⁹ “Á yù ira ánâ ni Kákay Akup nga naggaká nittam, napassil ira kê Kusè nga uriád da. Á iniláku ra si Kusè sù ira mangaripan kuna ta arayyu nga lugár na Egipto. Ngam nepulù si Namarò kê Kusè.

¹⁰ Á inabbágán ni Namarò, á yáyù nga napiá lâ yù pabbalinán na ngámin nga jigâ ni Kusè. Á iniyawâ ni Namarò kuna yù napiá nga nonò na áнна inipakámmu na kuna yù mappíli ta napiá. Á ta keyarubáng ni Kusè kê Paro nga patul ta Egipto, nagayáyâ si Paro kuna, á sinullà na ta gubínador, áнна pine na ta mammaguray ta ngámin nga áppatulán na, áнна inipataron na gapay kuna yù ngámin ira kábbale na ta palásiu na.

¹¹ “Á pammagure na ngaw ni Kusè ta Egipto, jimittál yù bisin ta ngámin nga lugár na Egipto

ánna yù lugár na Kenan. Á narigirigâ ngámin yù ira tatolay. Á di Kákay Akup ánna yù ira ánâ na nga naggaká nittam, awán ta málek da nga kanad da. ¹² Ngam ta pakarámak ni Kákay Akup ta egga kanan ta Egipto, jinok na yù ira ánâ na ta umay ira mangâ ta kanad da. Yáyù lâ paga yù olu nga ánge ra ta Egipto.

¹³ “Á ta mekaruá nga ánge nayù ira wáwwagi ni Kusè ta Egipto, inipakánnámmu ni Kusè yù baggi na nira. Á inipakánnámmu na gapay kê Paro yù ira kanakanáyun na. ¹⁴ Á inipágál ni Kusè di Kákay Akup nga ammò na ánna ngámin nga kanakanáyun na ta umay ira ta Egipto. Pitupulu límá nga tatolay yù ira ngámin. ¹⁵ Á yáyù nga minay di Akup ta Egipto, á naggián ira ta Egipto ta áddè ta pate ra. Ta Egipto yù natayád di Kákay Akup ánna yù ira ngámin nga ánâ na nga naggaká nittam. ¹⁶ Ngam nelabbè yù baggi ra ta Sekem nga naggianád da ngaw di Kákay Akup, á netanam ira ta Sekem sù ángngitanamán nga ginátáng na ngaw ni Kákay Abrakam sù ira ánâ ni Amor.

¹⁷ “Á mággè nga jimittál yù ággaw nga sinullà ni Namarò nga pamapáno na nira ta Egipto, tapè ipetoli na ira sawe lugár tam ta kunnay sù initabbá na ngaw kê Abrakam. Á gapu ta nabayák iren nga naggián túrin ta lugár na Egipto, minaru yù ira tatolay. ¹⁸ Á napatalián yù patul ta Egipto ta tanakuán nga patul, nga arán na ammu yù napiá nga kingnguá nayù ngaw Kusè. ¹⁹ Á arán na inikállà yù ngaw ira naggaká nittam. Inilogò na ira. Á pinuersá na ira ta tájjiád da yù ira ánâ da,

tapè matay ira.

²⁰ “Á tán nga ággaw ngaw yù keyaná ni Moyses. Á napiá nga abbing, á ayatán si Namarò kuna. Á inittuttù di innò na ána sinaronád da ta tallu nga bulán sù bale ra. ²¹ Á nu awánin ta awayyá ra nga mangituttù, napuersá ira nga nangipay ta lawán. Á nálek nayù babay nga anâ nayù patul, á jimmà na, nga pinataganatán na ta kun na anâ na.

²² “Á naggigiámmu si Moyses ta ngámin nga ituddu nayù ira Egipto, á napiá ána makáwayyá yù ággubu-ubobuk na ána napiá ngámin yù akkuán na. ²³ Á nu appátapulu yù dagun ni Moyses, nanonò na ta en na tullúnán yù ira kuruk nga wáwwagi na nga ginaká ni Israel. ²⁴ Á naratang na yù tádday nga jigirigátan nayù Egipto. Á en na iniyígù yù kagittá na, á pinapáte na yù Egipto. ²⁵ Ta kagian ni Moyses ta kánámmuán nayù ira kakanáyun na ta aggina yù jinok ni Namarò ta mamalubbáng nira sù ira mangaripan nira. Ngam arád da nánámmuán.

²⁶ “Á sù tádday ággaw, naratang na yù duá nga ginaká ni Israel nga maddamá, á gimmá na ira. ‘Wáwwagi,’ kun ni Moyses nira, ‘anni ipad-damá naw, ta mawwagi kayu gemma?’ kun na. ²⁷ Á yù tolay nga iddá na lâ nakiramá, inirubbâ na si Moyses, á kinagi na, ‘Asinni panò nad-dok nikaw ta mammaguray ána mamanunnù nikami? ²⁸ Ipárik mà sù Egipto nga pinapátem kagabi?’ kun na. ²⁹ Á pakaginná ni Moyses sù kinagi na, naganássing, ta ammu na ta neparámak yù pamapáte na sù Egipto. Á nattálaw, á minay

nakipaggián ta dabbun na Midian. Paggián na tán, nangatáwa. Á tán nga lugár yù neyanakán nayù ira duá nga ánâ na nga lálláki.

³⁰ “Á naggián si Moyses ta Midian ta nabayák. Á pappasá na appátapulu ta dagun, ta panaron na ta ayám ta kalállammatán nga aranni ta puddul na Saynay, nappasingan si Namarò kuna, ta limittuák yù daroban na ta api sù alinnâ nga káyu nga maggatang nga ari makán na api. ³¹ Á napállâ si Moyses ta pakasingan na sù káyu nga naggatang, á jimikkì kuna, tapè imámmatán na ta napiá. Á naginnâ na yù ngáral ni Apu Namarò nga naggapu ta api, á kinagi ni Apu, ³² ‘Sikán si Namarò, nga Yápu nayù ira naggaká nikaw, nga Yápu di Abrakam kári Isak kâ Akup.’ Á pakaginnâ ni Moyses, namippippik nga ari makeyangngà nga maningan. ³³ Á kinagi ni Apu kuna, ‘Iriám mu yù sapátù mu, ta mangilin yù dabbun nga nanáddagám mu.’ ³⁴ Á kabalín ni Moyses nangari ta sapátù na, á kinagi ni Apu kuna, ‘Masingak ku gemma yù karigirigâ nayù ira tatolè túrin ta Egipto, á maginnâ yù paggaráyad da. Á yáyù nga minulugakin, tapè iyígù ku ira. Arà! Umay ken laguk, ta dobat taka ta umay ka túrin ta Egipto,’ kun ni Namarò kuna.

³⁵ “Wáwwagi,” kun ni Esteban paga, “ta keggá ra ngaw nayù ira naggaká nittam ta Egipto, nanakitád da si Moyses. Ta kinagi ra ngaw kuna, ‘Asinni panò naddok nikaw ta mammaguray ána mamananunù nikami?’ Á si Moyses, aggina yù jinok ni Namarò nga mangiyígù ána mammaguray

nira, á inabbágán ni Namarò megapu sù daroban na nga nasingan ni Moyses sù káyu nga naggatang. ³⁶ Á si Moyses yù nangituluk sù ira naggaká nittam ta páno ra ta Egipto, á aru yù pinagaddátu na nga makapállâ ta keggá ra paga ta Egipto, ána pallakák da nga umay ta dammáng nayù bebay nga mangngágan ta Ujjojin, ána keggá ra gapay ta kalállammatán ta appátapulu nga dagun.

³⁷ “Á si Moyses yù nakkagi sù ira ngaw ginaká ni Israel, nga kun na, ‘Si Namarò, doban na noka nikayu yù ábbilinán na ta kunnay ta paddok na nikán, nga naggapu sù ira ginaká naw,’ kun na. ³⁸ Á paggagammung nayù ira naggaká nittam ta kalállammatán, si Moyses yù kobobuk nayù daroban ni Namarò ta puddul na Saynay. Á si Moyses yù neddán sù bilin ni Namarò nga netúrâ, nga paggapuán nayù ákkatole na tolai ta áddè ta áddè, tapè aggina yù mangiyawâ nittam. ³⁹ Ngam yù ngaw ira naggaká nittam, nanakì ira nga manguruk kê Moyses, á inipuerá ra, ta ikáyâ da manoli ta Egipto.

⁴⁰ “Á nakiubobuk yù ira tatolay kê Aron, nga wagi ni Moyses ána yù olu nga pári na Kudio, á kinagi ra kuna, ‘Mappadday ka laguk sù ira didios tam nga mangipulù nittam, tapè tuttulat tam ira, ta arát tam ammu yù nesimmu kê Moyses nga nangituluk nittam ta páno tam ta Egipto,’ kud da. ⁴¹ Á pidde ra laguk yù sináddios nga kun na kígaw nga báka, nga kinagi ra ta yápu ra, á pinárti ra yù ira ayám da nga iniyátáng da kuna. Á nabbúyá ira gapu ta pagayáyâ da sù pidde ra.

42 “Á yáyù nga napporay si Namarò nira, á nilikuránán na ira. Á pinaguráyán na ira, tapè maguru-uray ira lâ nga makimoray sù ira bituan ta lángì. Á kingnguá ra ta kunnay ta netúrâ sù libru nayù ira ábbilinán ni Namarò, nga kunniaw:

‘Sikayu nga ginaká ni Israel, ngattá, ta ari sikán yù nangiyátangán naw sù ira ayám naw, ta pangiyátáng naw ta kalállammatán ta appátapulu ta dagun?

43 Ari sikán yù nakimorayán naw, nu ari galâ yù ira sináddios! Inakkâ naw nga inipulupulù yù paggianán nayù sináddios nga mangngágan ta Molok ána yù sináddios nga pidde naw ta kun na bituan, nga mangngágan ta Repan.

Aggira yù ira sináddios nga pidde naw nga pakimorayán naw, á namalittúkak kayu nira! Á yáyù liwâ naw, nga gapu na nga papanawat takayu ta dabbun naw, á mánaw kayu nga umay túrin ta abbák na dabbun na Babilonia, á marigirigâ kayu tán.’†

44 “Wáwwagi,” kun ni Esteban, “ta keggá nayù ira ngaw naggaká nittam ta kalállammatán, egga nira yù balay nga ákkimorayád da kê Namarò, ta naggián si Namarò nira. Á pidde ra ta bale na yù gámi ána tabbì na ayám, ta kunnay sù inipasingan ni Namarò kê Moyses. 45 Á bittáng da yù balay ni Namarò sù ira ginaká ra. Á ta pate ni Moyses, si Josiuwa yù táli na. Á inipulù da yù bale ni Namarò nira ta ádde ngaw tallung di Josiuwa sawe dabbun nga initabbá ni Namarò nittam. Á naratang da

---

† 7:43 Amos 5:25-27

yù ira olu nga naggián saw, ngam pinapáno na nira ni Namarò, á iniyawâ na yù dabbud da sù ira ngaw naggaká nittam. Á naggián lâ paga yù bale ni Namarò sù ira naggaká nittam ta áddè ta pammagure na ngaw ni Patul Dabid.

⁴⁶ “Á ta keggá na ngaw ni Patul Dabid, ayatán si Namarò kuna. Á inikomá ni Patul Dabid kê Namarò ta ipapadde na kuna yù bale na, nga pakimorayán nayù ginaká ni Akup sù Yápu ra.

⁴⁷ Ngam arán na inanugù. Á si Patul Solomon, nga anâ ni Patul Dabid, aggina yù namadday ta bale ni Namarò.

⁴⁸ “Ngam si Apu Namarò, ari gemma maggián ta balay nga pidde na tolay. Ta netúrâ yù ubobuk ni Apu Namarò, nga kinagi nayù ábbilinán na, nga kunniaw:

⁴⁹ ‘Yù lángì, kunnay lâ ta pagitubangák ku. Á yù dabbuno, kunnay lâ ta pangipotunák ku ta takkì.

Egga panò yù paddayan naw nga paggianák ku? Awán!

Egga panò yù paddayan naw nga pagibannagák ku? Awán!

⁵⁰ Ta sikán galâ yù nappadday ta lángì áнна dabbuno, áнна ngámin nga egga nira,[‡] kun ni Namarò.”

⁵¹ Á kinagi na laguk ni Esteban sù ira minámmanunnù áнна yù ira tatolay, “Sikayu, anningillâ yù kataggâ na ulu naw! Narákè yù nonò naw áнна kitul kayu, á arán naw tángngagan yù bilin ni Namarò. Naggigittá kayu sù ira ngaw naggaká nittam, ta makikontará kayu gapay sù

[‡] 7:50 Isaya 66:1-2

Mangilin nga Ikararuá. ⁵² Egga panò yù tádday sù ira ngaw ábbilinán ni Namarò nga arád da jinigirigâ? Awán! Pinapáte ra yù ira ngámin ngaw nga nangilayalayâ ta umay ta dabbuno yù napiá nga Masserbi kê Apu Namarò, nga MakKiristu. Á labbè na, sináttájjíán naw áнна pinapáte naw. ⁵³ Á sikayu yù iniddán nayù ira daroban ni Namarò ta tunung na. Ngam ari kayu manguruk!” Yáyù áddè nayù kinagi ni Esteban.

Yù Pate ni Esteban

⁵⁴ Á pakaginná nayù ira minámmanunnù sù kinagi ni Esteban, napporay ira, á nangngarangaringngì ira megapu sù nepallà nga pore ra. ⁵⁵ Ngam si Esteban, ajjan nga nepulù kuna yù Mangilin nga Ikararuá, nga mangabbák kuna. Á sinánguk ni Esteban yù lángì, á nasingan na yù dalingáráng ni Namarò áнна si Apu Kesu nga makáwayyá nga manáddak ta jiwanán ni Namarò. ⁵⁶ Á kinagi ni Esteban, “Innan nawè! Nabukatán yù lángì, á masingak ku yù Kaká na Ngámin na Tatolay nga manáddak ta jiwanán ni Apu Namarò,” kun na.

⁵⁷ Á pakaginná nayù ira tatolay sù kinagi ni Esteban, lippà da laguk yù talingá ra, áнна nagaggay ira ta pore ra kê Esteban. Á gikarakarerán ira nga minay naggápù kuna. ⁵⁸ Á pinalawád da ta ili, á pinayapayáng da ta batu. Á yù ira nga namayáng kuna, iniriád da yù barawási ra nga inipatarod da sù bagitolay nga mangngágan ta Saulo.

⁵⁹ Á pamayáng da kê Esteban, nakimállà si Esteban kê Apu, á kinagi na, “Apu Kesu, paddulotam mà,” kun na. ⁶⁰ Á namalittúkak, áнна iniyássikan na

yù ngárál na, á kinagi na, “Apu, arám mu lâ ibiláng nga liwâ da yawe akkuád da nikán,” kun na. Á yáyù lâ áddè na kinagi na, á natayin.

8

Yù Pawwarawarâ nayù ira Manguruk

¹ Á si Saulo, inanugù na yù pamapáte ra kê Esteban, ta aggina yù manangngal ta barawási nayù ira namayáng kuna. Á sù ággo na pamapáte ra kê Esteban, yáyù pamegapu ra manigirigâ sù ira ngámin nga manguruk kê Apu Kesu nga naggián ta Jerusalem. Á nawwarawarâ yù ira manguruk ta purubinsia na Judiya ána Samaria. Ngam yù ira mapulu duá nga minángngilayalayâ nga sinud-
duán ni Apu Kesu, naggián ira ta Jerusalem. ² Á aijan yù ira tatolay nga napasigaggâ yù ángnguruk da kê Apu, á pakarámak da ta pate ni Esteban, kinulukuletád da, á inâ da yù baggi na, á ed da initanam. ³ Ngam si Saulo, jinigirigâ na ira ngámin nga manguruk kê Apu Kesu. Simillung ta katággítádday nga bale ra, á inipagápù na yù ira nga lálláki ána bábbay, á inipabáluk na ira.

Yù Pangilayalayâ da sù Bilin ni Namarò ta Samaria

⁴ Á yù ira manguruk nga nawwarawarâ ta arayyu nga lugár, minay ira nga nangilayalayâ sù bilin nga meyanung kê Apu Kesu. ⁵ Si Pilippi yù tádday. Á páno ni Pilippi ta Jerusalem, minay ta ili sù purubinsia na Samaria, á inilayalayâ na nira si Apu Kesu Kiristu. ⁶ Á ngámin yù ira tatolay, sinángngák da ta napiá yù kinagi ni Pilippi ána

yù nasingad da nga pinagaddátu na. ⁷ Á aru yù ira anitu nga pinapáno ni Pilippi, nga nakkalli ta nasikan ta páno ra sù ira nagunagád da. Á aru gapay ira nga tatolay nga natay baggi ra áнна yù ira pilay gapay nga pinammapiá ni Pilippi. ⁸ Á yáyù nga magayáyâ yù ira ngámin nga tatolay ta ili.

⁹ Á naggián gapay ta ili yù laláki nga mangngágan ta Simon, nga minágganánitu nga mamappállâ sù ira tatolay ta Samaria sù angnga-angnguá na nga májik. Mappeddaráyaw, á kinagi na nira ta aggina yù makáwayyá. ¹⁰ Á ngámin ira nga maríku áнна pobare, sinángngák da si Simon ta napiá. Á kud da, “Ajjan támma kuna yù pakapangnguá ni Namarò nga mamagaddátu,” kud da. ¹¹ Á sinángngák da ta napiá, gapu ta nabayágin nga minássalamangká ta arubáng da, á napállâ ira. ¹² Ngam ta panguruk da sù napiá nga dámak nga kinagi ni Pilippi nga meyannung sù pammagure ni Namarò áнна yù pakáwayyá ni Apu Kesu Kiristu, nakirigù ira laguk, aggira nga lálláki áнна bábbay. ¹³ Á mássiki si Simon, nanguruk gapay áнна nakirigù. Á nepulupulù kê Pilippi. Á napállâ si Simon, nga nepallà yù kapállâ na ta pakasingan na ta aru nga pinagaddátu ni Pilippi.

¹⁴ Á yù ira minángngilayalayâ nga naggián ta Jerusalem, pakarámak da ta manguruk yù ira tato-lay ta Samaria ta bilin ni Namarò, jinok da di Eduru kê Kuan ta umay nira. ¹⁵ Á tappi di Eduru ta Samaria, nakimállà ira kê Namarò ta ipepulù na sù ira bagu nga manguruk yù Mangilin nga

Ikararuá. ¹⁶ Ta arán ni Namarò paga jinok yù Mangilin nga Ikararuá ta umay nira, ngam narigù ira lâ nga netádday kê Apu Kesu. ¹⁷ Á di Eduru, sinámmi da ira, á jimittál nga naggián nira yù Mangilin nga Ikararuá.

¹⁸ Á nasingan ni Simon ta minay naggián sù ira manguruk yù Mangilin nga Ikararuá ta panámmi di Eduru nira. Á en na laguk iniyalawâ kê Eduru yù kuártu, ¹⁹ ta kinagi na kuna, “Iddám mà gapay ta pakáwayyâ nga kunnay sù pakáwayyám, tapè umay yù Mangilin nga Ikararuá nga maggián sù ira ngámin nga támmítak ku gapay,” kun na. ²⁰ Á kinagi ni Eduru kuna, “Mokum ka áнна yù kuártum, nu kagam mu ta magátáng yù iyawâ na lâ ni Namarò ta ikáyâ na nga pangiyawatán! ²¹ Ari ka meballay karanniawe nga akkuám mi, gapu ta ari pareku nga napiá yù nonò mu ta ánninganán ni Apu Namarò. ²² Ibabáwim laguk yù narákè nga nonò mu, á makimállà ka kê Apu ta abernu pakomán na ka ta narákè nga nononotam mu. ²³ Matákál ku ta nepallà yù passil mu, áнна ari ka paga napalubbáng ta passerbim ta narákè nga karagátám mu,” kun ni Eduru kuna. ²⁴ Á simibbák si Simon, á kinagi na, “Ipakimállà mà bì kê Apu ta ari bulubugá mesimmu nikán yù kinagim.”

²⁵ Á kabalid di Eduru nangilayalayâ sù bilin ni Namarò tán, nánaw ira, ta manoli ira ta Jerusalem. Á ta ánge ra, inilayalayâ da yù napiá nga dámak nga meyannung kê Apu Kesu ta aru nga babálay nga sinalebarád da ta purubinsia na Samaria.

Di Pilippi áнна yù Tolay nga taga Etiopia

26 Á aijan yù daroban ni Apu Namarò nga limituák, á kinagi na kê Pilippi, “Umay ka ta abagátán, sù dálan nga naggapu ta Jerusalem nga mappángè túrin ta Gasa.” Á yù dálan nga kinagi na, talebarán na yù namagá nga gián ta kalállammatán. 27 Á naggagannuá si Pilippi, á nánaw. Á pakáddè na sù dálan, naratang na yù tolay nga nattakay ta kalesá nga naggapu ta Jerusalem. Aggina yù makáwayyá nga laláki nga taga Etiopia, nga minángngikárgu nga masserbi kê Kandase nga rená nga mam-maguray ta áppatulán na Etiopia. Á yù tolay yù manaron ta ngámin nga kuártu ána kukuá nayù rená. Á minay ta Jerusalem, tapè makimoray kê Namarò. 28 Á ta kabalin na nakimoray, nánaw ta Jerusalem, á manolingin ta Etiopia. Á pattake na ta kalesá na, bibbiran na yù libru nga initúrâ na ngaw ni Isaya, nga yù ngaw ábbilinán ni Namarò.

29 Á pakaratang ni Pilippi sù kalesá, kinagi nayù Mángilin nga Ikararuá kuna, “Dukkì ka táne kalesá ta mepulù ka kuna.” 30 Á sinimmâ ni Pilippi yù kalesá, á mináranni kuna. Á naginná na laguk yù tolay nga mabbibbik sù libru ni Isaya nga yù ngaw ábbilinán ni Namarò. Á iniyabbû ni Pilippi kuna, “Kánnámmuám mu yù bibbiram mu?” 31 Á simibbák yù tolay, á kinagi na kê Pilippi, “Kun-nasi laguk pakánnámmù, ta awán gemma ta tolay nga mangituddu nikán?” Á inapà na si Pilippi ta mepattakay kuna. Á nappittà si Pilippi nga nepaggitubang kuna.

32 Á yawe yù bilin nga binibbik nayù laláki sù

libru:

“Aggina yù meyarík ta karneru nga iyánge ra ta áppártián.

Á magimammà nga kunnay ta kígaw na karneru nu usitád da yù duddù na,

ta ari bulubugá makkituk.

³³ Nepasiránán ta arubáng nayù ira tatolay, á ari kustu yù pamestigá ra kuna, ngam iddá da lâ pinapátay nga awán ta liwâ na.

Á awán ta makkagi ta meyannung sù ira ginaká na,

ta nári ngin yù inángà na sù dabbuno.”*

³⁴ Kabalin na nabbibbik, iniyabbù nayù tolay kâ Pilippi, “Asinni yù ubobugan ni Isaya sawe túrá na? Kagian na panò yù meyannung ta baggi na, onu kagian na yù meyannung ta tanakuán?” ³⁵ Á yáyù nga inigapu ni Pilippi nga ibukalán na yù binibbik na nga kinagi ni Isaya, á inipakánnámmu na yù napiá nga dámak nga meyannung kâ Apu Kesu.

³⁶ Á ta pallakák da ta dалан, nakáddè ira ta danum. “Innam mè yù danum!” kun nayù tolay kâ Pilippi. “Awayyâ nakuan nga marigù kungan-gane?” kun na. ³⁷ “Wan,” kun ni Pilippi kuna. “Máyâ nu kuruk ka nga manguruk kâ Apu Kesu,” kun na. “Wan, mangurugà,” kun nayù tolay kâ Pilippi. “Kurugak ku ta Anâ ni Namarò si Apu Kesu Kiristu.” ³⁸ Á pinaginnà na laguk yù kalesá na, á gimitták ira, á minay ira sù danum. Á jinigù ni Pilippi.

---

* **8:33** Isaya 53:7-8

³⁹ Á god da nga naggapu sù danum, inakkâ nayù Ikararuá ni Apu si Pilippi. Á yù tolay, arán na má nasingan. Á natakay yù tolay nga nánaw nga nappángè ta gián na, nga magayáyâ megapu sù panguruk na kê Apu Kesu. ⁴⁰ Á si Pilippi, inikáddagâ na lâ jimittál ta ili na Asoto. Á nánaw, nga nappángè ta ili na Sesaria. Á inilayalayâ na yù napiá nga dâmak nga meyanung kê Apu Kesu ta ngâmin nga ili nga sinalebarán na ta áddè ta pakáddè na ta Sesaria.

9

Pabbáli ni Saulo ta Manguruk kê Apu Kesu

¹ Á si Saulo, narákè yù nonò na sù ira nga manguruk kê Apu Kesu, á inupù na yù ánnanássing na ta papatáyan na ira. Á yáyù nga minay sù kotunán na pári, ² á kiniddo na yù túrâ na nga iyánge na sù ira Kudio ta kapilliá ra ta ili na Damasku, tapè mepakánnammu nira yù pakáwayyá na nga maggápù sù ira nga tumuttul kê Apu Kesu, nga lálláki ána bábbay, á iyánge na ira ta ábbaluran ta Jerusalem.

³ Á di Saulo ána yù ira kábulun na, pakálâ da sù túrâ, nánaw ira laguk nga minay nga mappángè ta Damasku. Á pakáranni ra ta ili, ikáddagâ lâ naddalingárang yù giád da megapu sù nawák nga naggapu ta lángì. ⁴ Á dagarágâ natombá si Saulo, á naginná na yù ngárál nga nakkagi, nga kun na, “Saulo, Saulo, ngattá, ta jigirigátam mà?” ⁵ Á kinagi ni Saulo, “Asinni ka, Apu?” Á kinagi na, “Sikán si

Kesu nga jigirigátam mu. ⁶ Ngam gumikkáng ka, á umay ka ta ili, ta makagi nikaw yù akkuám mu,” kun na kê Saulo.

⁷ Á yù ira kábulun ni Saulo, nakalalang ira, ta naginná ra yù ngárál, ngam awán ta tolay nga nasingad da. ⁸ Á gimikkáng si Saulo, á nag-gimmúlák, ngam awán bulubugá ta masingan na. Á kinering da laguk nga iniyánge ra ta ili na Damasku. ⁹ Á ari nakasingan ta tallu nga ággaw si Saulo, áanna ari bulubugá kiminán áanna mininum.

¹⁰ Á naggián ta Damasku yù napiá nga tolay nga manguruk kê Apu Kesu, nga mangngágan ta Ananiâ. Á nappasingan si Apu nga nagubobuk kuna, á kinagi na, “Ananiâ,” kun na. “Wan, Apu, aijanà saw,” kun ni Ananiâ kuna. ¹¹ Á kinagi ni Apu kuna, “Gumikkáng ka, ta umay ka ta kalsáda nga mangngágan ta Matunung. Á umay ka ta bale ni Juda, á kagiam mu nira ta em mu tullúnán yù tolay nga mangngágan ta Saulo nga taga Tarsu. Ajjanin tán nga makimállà nikán. ¹² Á natagenà ni Saulo ta kunnay ta nappasingan kuna yù tolay nga mangngágan ta Ananiâ, nga umay nga manámmi kuna, tapè makasingan má,” kun ni Apu kê Ananiâ.

¹³ Á maganássing si Ananiâ kê Saulo. Á simibbák si Ananiâ kê Apu, á kinagi na, “Aro! Apu, aru yù ira nga mangiparámak nikán ta meyanung kê Saulo áanna yù kingngikingnguá na nga naráké sù ira tatolem túrin ta Jerusalem. ¹⁴ Á yù ira kotunán na pári túrin ta Jerusalem, iniddád da ta pakáwayyá na ta umay saw maggápù ta ngámin

ira nga mangikatalà nikaw,” kun na. ¹⁵ Ngam kinagi ni Apu kuna, “Arà! E ken, ta sinullà ku si Saulo ta umay mangipakánnámmu níkán sù ira makkakerumá nga tatolay nga ari Kudio, nga abbúnan naw ta Kentil*, ána yù ira patul da, ána yù ira ginaká ni Israel gapay. ¹⁶ Á ipasingak ku gapay kuna yù ngámin nga jigâ nga iyattam na megapu ta panguruk na níkán,” kun ni Apu.

¹⁷ Á nánaw laguk si Ananiâ nga minay ta bale ni Juda. Tallung na ta balay, jimikkì kê Saulo, á sinámmi na, á kinagi na, “Saulo nga wagì, si Apu Kesu yù naddok níkán ta umayà saw. Aggina yù nappasingan nikaw sù dалан nga nilakák mu sù ángem saw. Á jinok nangà ta umayà nikaw, tapè makasingan ka má, ána umay nikaw yù Mangilin nga Ikararuá.” ¹⁸ Á dagarágâ nári yù kun na sissi ta matá ni Saulo, á nakasingan mángin. Á gimikkáng, á nakirigù laguk. ¹⁹ Á minay kiminán, á nanoli yù sikan na.

Yù Pangilayalayâ ni Saulo ta Damasku

Á nakipaggián bì si Saulo sù ira nga manguruk ta ili na Damasku. ²⁰ Á dagarágâ minay sù ira ággagammungán na Kudio, tapè mangilayalayâ sù meyannung kê Apu Kesu. “Si Apu Kesu yù kuruk nga Anâ ni Namarò,” kun na. ²¹ Á ngámin ira nga nakaginná kuna, napállâ ira. Á nakkaká-ubobuk ira, nga kud da, “Asinni yaw, nu ari yù tolay nga nanigirigâ ngaw sù ira nga maggián ta Jerusalem, nga manguruk kê Apu Kesu? Á anni panò yù

---

* **9:15** Yù ira Kentil yù ngámin makkakerumá nga tatolay nga ari Kudio.

gapu na nga minay saw, nu ari lâ ta gaputan na yù ira nga manguruk, á baluran na ira ána iyánge na ira sù ira kátannangán na pári na Kudio túrin ta Jerusalem,” kud da. ²² Ngam pinasikan ni Namarò yù nonò ni Saulo ána yù pakáwayyá na nga mangilayalayâ. Á inilayalayâ ni Saulo si Apu Kesu, nga MakKiristu nga kinagi nayù ira ngaw ábbilinán ni Namarò nga umay ta dabbuno nga mammaguray ána mangiyígù ta tolay, tapè mapakomá ni Namarò ira. Á pinalalang ni Saulo yù ira Kudio nga maggián ta Damasku, megapu sù pakáwayyá nayù pangituddu na, ta awán ta itabbák da kuna.

²³ Á kabalin na aru nga ággaw nga paggián ni Saulo ta Damasku, á yù ira Kudio nga ari mangu-ruk, inigagánge ra si Saulo nga papatáyan. ²⁴ Ngam narámak ni Saulo yù pangigagánge ra kuna. Á simmisimmurád da yù áttallungán ta ili ta ággaw ána gabi, tapè papatáyad da si Saulo nu parubán na mattálaw. ²⁵ Ngam yù ira kákkopun ni Saulo nga manguruk kê Apu Kesu, inipittà da si Saulo ta unak na kuribù, á nìpagukák da ta abbák na alitù na ili ta tádday nga gabi, tapè mallammang nga mánaw.

Yù Ánge ni Saulo ta Jerusalem

²⁶ Á minay si Saulo ta Jerusalem, á mepat-tatádday nakuan sù ira manguruk kê Apu Kesu, ngam maganássing ira kuna, ta arád da kinuruk ta aggina gapay yù siminuttul kê Apu Kesu. ²⁷ Ngam si Bernabe, inabbágán na si Saulo, ta en na initu-luk sù ira minángngilayalayâ. Á inistoriá ni Bern-

abe nira yù nesimmu kê Saulo ta dâlan sù ánge na ta Damasku, nga nasingan na si Apu Kesu nga nagubobuk kuna. Á kinagi na gapay ta ari naganáasing si Saulo nga mangilayalayâ sù bilin ni Apu Kesu Kiristu túrin ta Damasku.

²⁸ Á yù ira tatolay nga manguruk nga naggián ta Jerusalem, pakaginná ra sù kinagi ni Bernabe, inalawâ da si Saulo, á nepulupulù nira. ²⁹ Á inilayalayâ na si Apu Kesu Kiristu ta Jerusalem gapay. Á nakiubobuk gapay nga nepappeperang sù ira Kudio nga Gareko yù ággubobuk da. Á yáyù nga gustu ra papatáyan. ³⁰ Á yù ira nga mawwawági megapu ta ángnguruk da kê Apu Kesu, pakarámak da sù pangigagéngé ra kê Saulo, inituluk da laguk ta ili na Sesaria ta aggik na bebay. Á pinapáno ra ta umay ta ili na Tarsu.

³¹ Á nakemammà laguk yù ira nga mawwawági ta ángnguruk da kê Apu Kesu, nga naggián sù purubinsia ira na Judiya ána Galilia ána Samaria, ta awánin ta nakikontará nira. Á nakimorayád da si Apu Kesu nga Yápu ra. Á gapu ta pangabbák nayù Mangilin nga Íkararuá nira, nepasigaggà yù ángnguruk da kê Apu ána nalannapán ira ta aru nga manguruk.

Yù Ánge ni Eduru ta Lidda ána Joppa

³² Á nappassapassiár si Eduru nga mangituddu sù ngámin ira nga manguruk ta aru nga ili. Á simippì sù ira nga manguruk kê Apu nga maggián ta Lidda. ³³ Á naratang na tán yù tolay nga mangngágan ta Aneyà. Á nagiddá ta dapan

na ta walu ragunin nga mataki gapu ta kun na natay yù baggi na. ³⁴ Á kinagi ni Eduru kuna, “Aneyà, pammapián na ka ni Apu Kesu Kiristu. Gumikkáng ka, á lukutam mu yù dapam mu.” Á dagarágâ gimikkáng si Aneyà. ³⁵ Á ngámin nga tatolay nga naggián ta Lidda áнна Siaron, nasingad da si Aneyà nga nammapiángin, á linikurád da yù dán nga sinuttulád da, á nanguruk ira gapay kê Apu.

³⁶ Á túrin ta Joppa naggián yù babay nga manguruk kê Apu, nga mangngágan ta Tabita. Á iningágad da ta Dorka ta ággubobuk na Gareko, á “Uttá” yù kebalinán na. Á napiá nga babay si Dorka, nga mangikállà sù ira pobare, ta sigídá inabbágán na ira. ³⁷ Á keggá ni Eduru ta ili na Lidda, iddâ na lâ nataki si Dorka, á natay. Á panigù da kuna, iniyunè da ta utun, á pineddá ra ta lágum. ³⁸ Á aranni ta ili na Joppa yù ili na Lidda. Á pakarámak nayù ira manguruk nga naggián ta Joppa ta aijan si Eduru ta Lidda, jinok da yù duá nga lálláki nga minay nagágál kê Eduru. Á kinagi ra kê Eduru, “Ari ka bì mataláttán nga umay nikami,” kud da.

³⁹ Á pakaginná ni Eduru sù kinagi ra, nagganuâ nga nepulù nira nga minay ta Joppa. Á labbè da ta Joppa, inituluk da si Eduru ta lágum ta utun, nga nameddád da sù natay. Á yù ira bábbay nga nabálu, gikulukuletán ira nga naggugúru kê Eduru, tapè ipasingad da kuna yù ira gámì nga pidde na ngaw ni Dorka. ⁴⁰ Ngam pinalawán na

ira ngámin ni Eduru, á namalittúkak, á nakimállà kâ Apu. Kabalin na nakimállà, nallipay sù natay. “Tabita, gumikkáng ka,” kun ni Eduru sù natay. Á naggimmúlák yù matá na. Á pakasingan na kâ Eduru, giminikkáng. ⁴¹ Á singngalán ni Eduru yù limá na ta abbágán na, á nanáddak. Á inagálán ni Eduru yù ira nga manguruk ána yù ira kábulud da nga bábbay ira nga nabálu, á inipataron na nira nga natolayin. ⁴² Á narámak nayù tangelián na Joppa. Pakaginná ra, aru ira nanguruk kâ Apu Kesu. ⁴³ Á si Eduru, nakipaggián nira ta Joppa ta nabayák sù bale ni Simon nga minámmalapà ta tabbì na ayám.

10

Di Eduru kâ Kornelio

¹ Á naggián ta Sesaria yù tolay nga ari Kudio nga mangngágan ta Kornelio. Aggina yù kapitán ta magatù nga suddálu nga taga Roma nga abbúnad da ta Kampo na Italia. ² Á mássiki nu ari ira Kudio, makimoray kâ Namarò di Kornelio ána yù ira kábbale na. Á minángngikállà si Kornelio nga minállimù sù ira pobare nga Kudio. Á sigídá nga nakimállà si Kornelio kâ Namarò.

³ Á ta pannarek na bilák ta púgák, nasingan ni Kornelio yù daroban ni Namarò nga limittuák nga minay kuna. Á kinagi na, “Kornelio.” ⁴ Á nakaddák si Kornelio, á jinúlangán na yù daroban, ta nepallà yù assing na. Á kinagi ni Kornelio laguk, “Anni yù kagam mu nikán, Apu?” Á kinagi nayù daroban ni Namarò kuna, “Nonotan na ka

ni Namarò áнна yù pakimállà mu kuna áнна yù pallimù mu sù ira pobare. ⁵ Á dobam mu laguk ta ili na Joppa yù umay magágál sù tolay tán nga mangngágan ta Simon nga abbúnad da gapay ta Eduru. ⁶ Makipaggián kâ Simon nga minámmalapà ta tabbi na ayám. Ajjan yù bale na ta aggik na bebay,” kun nayù daroban kâ Kornelio.

⁷ Á páno nayù daroban ni Namarò, inagálán ni Kornelio yù duá nga lálláki nga aripan na áнна tádday nga suddálu nga masserbi kuna, nga makimoray gapay kâ Namarò. ⁸ Á kinagi na nira ni Kornelio yù meyannung sù daroban nga nappasingan kuna áнна ngámin yù kinagi na kuna. Á jinok na ira ta Joppa.

⁹ Á sù tádday ággaw, nallakák ira ta dалан nga mináranni ta ili ta tangngá na ággaw. Á ajjan si Eduru ta balay. Á minunè si Eduru ta atà nga sináttatapán, tapè maguroray nga makimállà kâ Apu. ¹⁰ Á manganánnuán, nabisin si Eduru, á gustu na nakuan kumán, ngam ari ira paga nakalutu. Pagiddak na ta pakkákád da, ajjan yù inipasingan ni Namarò kuna nga kunnay ta nattatagenà, ngam ari gemma nakkaturuk. ¹¹ Á nasingan na nga kun na nabukatán yù lánghi, áнна yù kun na dakal nga ulà nga magayáyun, nga kun na natangngalán yù appâ nga tókù na, nga mináranni kuna. ¹² Á ta unak na ulà ajjan yù ira makkakerumá nga ayám nga mallakák áнна makkáray áнна makkakerumá nga iráw áнна mammánù gapay. ¹³ Á naginná ni Eduru yù ngárál nga nakkagi kuna, nga kun na, “Eduru, gumikkáng ka á pártiam mu, á kanam mu,”

kun na. ¹⁴ Á kinagi ni Eduru, “Molangà, Apu. Arák ku bulubugá kinán yù kanniawam mi nga Kudio, nga ipugik nayù tunung mi,” kun na. ¹⁵ Á kinagi na laguk nayù ngárál, “Arám mu kanniawan yù pinakarenuán ni Namarò,” kun na. ¹⁶ Á namillu yù kunniaw nga nesimmu kê Eduru. Á kapamillu na, netoli yù ulà ta lángì.

¹⁷ Á nakalalang si Eduru, á ninononò na nu anni yù kebalinán nayù nasingan na. Panononò na paga, á yù ira tallu nga lálláki nga jinok ni Kornelio, nálek da yù bale ni Simon, á simippi ira ta puertá nayù alitù na. ¹⁸ Á nakkatol ira ta iyabbú da, nga kud da, “Egga saw yù tolay nga mangngágan ta Simon nga abbúnad da gapay ta Eduru?” kud da.

¹⁹ Á aijan si Eduru paga ta utun, nga manononò paga ta nasingan na. Á kinagi nayù Mangilin nga Ikararuá kuna, “Ginnám mu, ta aijanin yù ira tallu nga tatolay, nga magalek nikaw. ²⁰ Gumikkáng ka, ta ámmuluk ka. Ari ka mabbábáng nga umay nira, mássiki ari ira Kudio, ta sikán gemma yù naddok nira,” kun na kê Eduru.

²¹ Á minuluk si Eduru laguk, á kinagi na nira, “Sikán yù tolay nga aleran naw. Anni yù iniyánge naw nikán?” ²² Á kinagi ra, “Jinok na kami ni Kapitán Kornelio. Aggina yù kapitán na magatù nga suddálu, áanna napiá nga tolay nga makimoray kê Namarò. Á aggina gapay yù pakimorayán nayù ira ngámin nga ikáttolem nga Kudio. Á aijan yù daroban ni Namarò nga nakkagi kuna ta ipágál na ka ta umay ka ta bale na, tapè ginnán na yù kagiam

mu kuna,” kud da kê Eduru. ²³ Á pinaddulò ni Eduru ira, á inálluik na ira. Á nagammâ ira tán.

Á ta pannawák, nánaw yù ira tatolay nga nag-gapu kê Kornelio, á nepulù nira si Eduru. Á nepappupúlù gapay nira yù ira káruán nga taga Joppa nga mawwagi ta ángnguruk da kê Apu Kesu. ²⁴ Á ta tádday ággaw nakáddè ira ta Sesaria. Á aijan di Kornelio, nga nagiddak nira ta bale na. Á nag-gagammung gapay ta bale na yù ira kanakanáyun na áнна yù ira kákkopun na, ta inapà na ira, tapè magiddak ira gapay sù labbè ni Eduru.

²⁵ Á tappì di Eduru ta bale ni Kornelio, minay si Kornelio jiminápun nira, á namalittúkak ta arubáng ni Eduru nga makimoray kuna. ²⁶ Ngam pinagikkáng ni Eduru, á kinagi na kuna, “Gumikkáng ka, ta tolàyà lâ nga kunnay nikaw gemma,” kun na kê Kornelio. ²⁷ Á nakkaká-ubobuk ira. Á tallung da ta lágum na balay, nasingan ni Eduru ta aru yù ira tatolay nga naggagammung tán.

²⁸ Á kinagi ni Eduru laguk nira, “Ammu naw ta mepugik nikami nga Kudio yù makikábulun ta tolày nga ari Kudio, áнна ari kami makatallung ta bale na tolày nga ari Kudio. Ngam si Namarò, inipakánnámmu na nikán ta arák kin bulubugá panakitán yù tolày, mássiki nu tanakuán yù katole na áнна ari napakarenuán ta kunnay ta kustombare mi nga Kudio. ²⁹ Á yáyù nga aringà nabbábáng nga minay saw ta pangipágál naw nikán. Á iyabbû ku laguk nu anni yù gapu na nga inipagágál nawà?” kun ni Eduru nira.

30 Á kinagi ni Kornelio kuna, “Tallu nga ággawin yù napasá ta kunniawe nga pannarek na bilák ta púgák, á naggiánà ta balè nga makimállà kê Namarò nga kunnay ta kustombare naw. Á limituák ta arubáng ku yù tolay nga naddalingárang yù barawási na. 31 Á kinagi na nikán, ‘Kornelio, naginná ni Namarò yù pakimállà mu kuna, á kemámmatán na gapay yù pallimù mu sù ira pobare. 32 Dobam mu laguk ta ili na Joppa yù umay magágál sù tolay nga mangngágan ta Simon, nga abbúnad da gapay ta Eduru. Makipaggián kê Simon nga minámmalapà ta tabbì na ayám. Ajjan ta bale na ta aggik na bebay,’ kun na nikán. 33 Á yáyù nga daretiu laguk inipágál taka, á napiá ta minay ken. Á yáyù nga ajjan kami ngámin saw ta ánninganán ni Apu Namarò, tapè ginnám mi ngámin yù ipakagi na nikaw,” kun ni Kornelio kuna.

Yù Pangituddu ni Eduru sù ira nga ari Kudio

34 Á namegapu si Eduru nga nagubobuk, á kinagi na, “Natákál kin ta kurugán nga awán ta paddurúmán ni Namarò nga tatolay. 35 Ta alawatan ni Namarò yù ira ngámin nga makimoray kuna ána napiá yù akka-akkuád da, maguray lâ yù katole ra. 36 Á ammu naw gemma ta sikami nga ginaká ni Israel yù nabbilinán ni Namarò sù napiá nga dámak nga meyannung kê Apu Kesu Kiristu. Aggina yù Yápu tam ngámin nga Kudio ána ari Kudio, gapu ta aggina yù Namakkápiá ta tolay kê Namarò.

³⁷ “Á narámak naw yù nesimmu ta ngámin tangapáddabbunán na Judiya, nga namegapu ta purubinsia na Galilia ta kabalin na pangilayalayâ na ngaw ni Kuan nga Minánnigù. ³⁸ Sinullà ni Namarò si Apu Kesu nga taga Nasaret, á inipepulù ni Namarò kuna yù Mangilin nga Ikararuá na. Á iniyawâ na gapay kuna yù pakáwayyá na ána yù ámmagaddátu na. Á napiá ngámin yù kingngikingnguá ni Apu Kesu. Minay ta ngámin nga lugár, á pinammapiá na ngámin yù ira nga máttakì ána pinalubbáng na yù ira nga jinigirigâ ni Satanas ána yù ira nga tarepoyungan, gapu ta nepulupulù si Namarò kuna.

³⁹ “Á sikami nga sinudduán na, kagiam mi ngámin yù nasingam mi nga kingnguá ni Apu Kesu ta ngámin nga babálay nayù ira Kudio sù purubinsia na Judiya ána yù ili na Jerusalem. Á ginápù da laguk, á pinapáte ra ta kurù. ⁴⁰ Ngam pinagin-nanolay ni Namarò sù mekatallu nga ággaw áddè ta pate na. Á nappasingan nikami. ⁴¹ Ari nappasingan sù ngámin nga tatolay nu ari galâ sikami nga dán nga piníli ni Namarò ta mangipakánnámmu ta kuruk ngámin yù nasingam mi nga kingnguá na ána yù nesimmu kuna.

“Á kabalin ni Apu Kesu naginnanolay, sikami yù nepakkákán kuna ána nepaginum kuna. ⁴² Á jinok na kami ta umay kami mangilayalayâ sù napiá nga dámak ta ngámin nga tatolay, ána ipakánnámmu mi gapay ta aggina yù sinullà ni Namarò nga mamanunnù ta ngámin nga tatolay nga námmatay ána matolay paga ta pagáddékán nga ággaw. ⁴³ Aggina yù ubobugan nayù ngaw

ira ábbilinán ni Namarò sù dán nga netúrâ ira. Á kinagi ra ta mapakomá yù liwiliwâ nayù ira ngámin nga manguruk kê Apu Kesu, megapu sù pakáwayyá ni Apu Kesu ána yù kingnguá na,” kun ni Eduru kári Kornelio.

Yù Pangalawâ nayù ira nga ari Kudio sù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò

⁴⁴ Á pagubobuk ni Eduru paga kári Kornelio, minay yù Mangilin nga Ikararuá sù ira ngámin nga nakaginná ta ubobuk ni Eduru. ⁴⁵ Á yù ira Kudio nga manguruk nga naggapu ta Joppa, nga nepappupúlù kê Eduru, napállâ ira ta pakasingad da ta iniddán na gapay ni Namarò yù ira nga ari Kudio sù Mangilin nga Ikararuá. ⁴⁶ Nánnámmuád da yaw gapu ta naginná ra yù pagubu-ubobuk di Kornelio ta tanakuán nga ággubobuk nga arád da ammu, ána maddayaráyaw ira kê Namarò.

Á kinagi na laguk ni Eduru sù ira Kudio nga nepappupúlù kuna, ⁴⁷ “Danniaw ira nga tato-lay, inalawâ da gapay yù Mangilin nga Ikararuá ta kunnay nittam nga Kudio. Egga panò yù mangipugik ta pakirigù da gapay sù danum?” kun ni Eduru. ⁴⁸ Á yáyù nga jinok ni Eduru ira ta marigù ira, tapè ipasingad da yù pakiyápu ra kê Apu Kesu Kiristu. Á di Kornelio, inapà da si Eduru ta maggián lábbi nira.

11

Yù Pangiparámak ni Eduru sù ira Minánggilalayâ ta Jerusalem

¹ Á yù ira minángngilayalayâ áнна yù ira man-guruk nga naggián ta Judiya, narámak da ta nangalawâ gapay yù ira nga ari Kudio sù bilin ni Namarò. ² Á nanoli si Eduru ta Jerusalem. Á ajjan tán yù ira káruán nga Kudio nga nakkagi ta máwák nga manuppál yù ira ari Kudio sù ngámin nga tunung ni Moyses. Á nakkakápereperang ira kâ Eduru ta ubobuk. ³ Á kinagi ra, “Ngattá, ta minay ka nepakikiruk áнна nepakkákán sù ira nga ari Kudio?”

⁴ Á yáyù nga inigapu ni Eduru nga inibukalán yù ngámin nga nesimmu kuna. ⁵ Kinagi na nira, “Sù ngaw paggiák ku ta ili na Joppa, nakimállakà kâ Apu. Á ta pakimállà ku, ajjan yù nappasingan nikán. Nasingak ku yù nagaya-ayáyun nga kun na dakal nga ulà nga naggapu ta lángì, á kun na natangngalán yù appâ nga túkù na. Á minay nikán. ⁶ Á iningak ku ta napiá, á nasingak ku ta ajjan ta unak na yù ngámin ira nga ayám nga masippà áнна simaron, áнна iráw áнна mammánù gapay.

⁷ “Á paningak ku sù egga ta ulà, naginnâ yù ngárál nga nagubobuk nikán, á kinagi na, ‘Eduru, gumikkáng ka. Pártiam mu, á kanam mu,’ kun na nikán. ⁸ Ngam simibbágà, á kinagi, ‘Ari, Apu! Arák ku bulubugá kinán yù jikkù nga kan-niawam mi, ta yáyù kustombare mi nga Kudio,’ kuk ku. ⁹ Á yù ngárál nga naggapu ta lángì, pidduá na nagubobuk, ‘Arám mu panakitán yù pinakarenuán ni Namarò,’ kun nayù ngárál. ¹⁰ Á namillu nga nesimmu nikán, á nálâ ngámin ta

lángì.

¹¹ “Á kálâ nayù ulà ta lángì, negiddán nga simippì ta balay nga paggianák ku yù ira tallu nga tolay nga naggapu ta Sesaria. ¹² Á kinagi na nikán nayù Mangilin nga Ikararuá ta aringà mabbábáng nga umay nira, mássiki nu ari ira Kudio. Á annam gapay yù ira nepulù nikán nga wáwwagi nga Kudio nga taga Joppa.

“Á tappì mi ta Sesaria, naddulò kami ta bale nayù tolay nga naddok sù ira tallu. ¹³ Á kinagi na nikami ta nasingan na yù daroban ni Namarò nga limittuák ta bale na. Á kinagi nayù daroban kuna, ‘Dobam mu ta ili na Joppa yù umay magágál kâ Simon nga abbúnad da gapay ta Eduru. ¹⁴ Aggina yù mangipakánnámmu nikayu sù bilin ni Namarò, tapè meyígù kayu ngámin ána yù ira kábbalem,’ kun nayù daroban kuna.

¹⁵ “Á pagubobuk ku paga nira, minay nira yù Mangilin nga Ikararuá ta kunnay sù ánge na nit-tam pamegapu tam mangikatalà. ¹⁶ Á nanonò ku yù ngaw kinagi ni Apu Kesu, nga kun na, ‘Si Kuan ngaw, jinigù na kayu ta panákkilalán ta panguruk naw kâ Apu Namarò. Á danum yù inipanigù na nikayu. Ngam dumá yù ipanigù ni Namarò nikayu, ta umay sangaw nikayu yù Mangilin nga Ikararuá,’ kun ni Apu Kesu. ¹⁷ Á mássiki nu ari ira Kudio, iniddán ni Namarò ira sù Mangilin nga Ikararuá nga kunnay ta pangiyawâ na nittam nga Kudio gapay, ta pamegapu tam mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu. Á asinningà panò nga maggammá kâ Namarò!” kun ni Eduru.

18 Á pakaginná nayù ira Kudio karannian, ari iren mapporay kâ Eduru, á awán ta itabbák da kuna. Ngam naddayaráyaw ira galâ kâ Namarò, á kinagi ra, “Kuruk lállaguk ta iniyawâ ni Namarò gapay sù ira nga ari Kudio yù awayyá ra nga mabbabáwi ta liwiliwâ da, tapè mepattolay ira gapay kâ Namarò sù pammagurayán na ta áddè ta áddè,” kud da.

Yù ira Manguruk nga Ajjan ta Ili na Antokia

19 Á ta pamapáte ra kâ Esteban nayù ira Kudio nga ari manguruk, jinigirigâ da yù ira manguruk, á nattálaw ira nga nawwarawarâ. Á nakáddè yù ira káruán ta arayyu, áddè ta áppatulán na Pinisia áнна yù pugu na Sipro, áнна yù ili na Antokia. Á inilayalayâ da yù bilin ni Namarò, ngam awán ta nangilayalayátád da, nu ari lâ yù ira kagittá ra nga Kudio. 20 Á ajjan yù ira manguruk kâ Apu Kesu nga taga Sipro áнна taga Sirene, á minay ira gapay ta ili na Antokia, nga mangilayalayâ sù napiá nga dámak nga meyannung kâ Apu Kesu. Á yù ira nga ari Kudio gapay yù nangilayalayátád da.

21 Á makáwayyá yù pangilayalayâ da megapu sù ángngabbák nayù Yápu tam nira. Á yáyù nga aru yù ira nga nanguruk nga naggián ta ili na Antokia, á nabbabáwi ira, á inikatalâ da si Apu Kesu.

22 Á yù ira nga manguruk nga naggián ta Jerusalem, narámak da ta aru yù ira nga manguruk kâ Apu Kesu ta Antokia. Pakarámak da, jinok da si Bernabe ta Antokia. 23 Á labbè ni Bernabe ta Antokia, nasingan na yù aru nga napiá nga kingnguá ni Namarò megapu ta allà na sù

ira tatolay, á yáyù nga nagayáyâ si Bernabe. Á sinabarangan na ira ta ipasigaggà da yù ángnguruk da kê Apu, maguray lâ yù mesimmu nira. ²⁴ Napiá nga tolai si Bernabe, nga tumulù sù Mangilin nga Ikararuá, á napasigaggá yù ángnguruk na. Á yáyù nga aru yù ira nga naggián ta Antokia nga netádday kê Apu Kesu megapu sù pangituddu ni Bernabe.

²⁵ Á minay laguk si Bernabe ta ili na Tarsu, ta aleran na si Saulo. ²⁶ Á pakálek na kuna, iniyánge na ta Antokia. Á nepaggagammung ira sù ira nga manguruk ta tangaragun, á aru yù ira nga sinud-duád da. Á danniaw ira nga manguruk kê Apu Kesu nga naggián ta Antokia, aggira yù napolu nga abbúnan nayù ira tatolay ta Kiristiánu.

²⁷ Á keggá ri Bernabe kê Saulo ta ili na Antokia, minay gapay tán yù ira ábbilinán ni Namarò nga naggapu ta ili na Jerusalem. ²⁸ Á yù tádday nga mangngágan ta Agabo, nanáddak ta arubáng nayù ira nga naggagammung, á kinagi na nira yù ini-pakánnámmu nayù Ikararuá ni Namarò, nga duttál yù bisin ta ngámin nga dabbuno. Á jimittál yù bisin sù pammaguray ni Patul Kalodio ta Roma, nga kunnay ta kinagi ni Agabo. ²⁹ Á yáyù nga ninonò nayù ira nga manguruk ta mangitubbuk ira nga katággitádday ta abbák na nga meyanung ta awayyá na sù ira wáwwagi ra ta ángnguruk da kê Apu nga maggián ta purubinsia na Judiya. ³⁰ Á jinok da laguk di Bernabe kê Saulo ta umay mangituluk ta inilimù da sù ira giriámán nayù ira manguruk ta Jerusalem.

12

Yù Karigirigâ nayù ira Manguruk

¹ Á tán nga ággaw, jinigirigâ ni Patul Erodo yù ira nga manguruk kê Apu Kesu. ² Á inipaputul na si Ime, nga kaká ni Kuan. ³ Á pakasingan na ta magayáyâ yù ira Kudio megapu sù pamapáte na kê Ime, inipagápù na gapay si Eduru. Á nesimmu yù paggápù da kê Eduru ta keggá nayù piestá nga pakkákán nayù ira Kudio ta pán nga awán ta állapparán na.

⁴ Á pappagápù ni Patul Erodo kê Eduru, inipabáluk na. Á nipatangngal na ta appákapurù nga suddálu, nga taggiappâ ira, tapè mattutubbâ ira nga magguárdiá kuna. Ta inigagége ni Patul Erodo nga panunután ána ipapapátay si Eduru ta arubáng nayù ira tatolay ta kabalin na piestá. ⁵ Á napukù laguk si Eduru. Ngam yù ira nga mangikatalà kê Apu Kesu, inipasikkál da yù ákkimi-imállà da kê Namarò megapu kê Eduru.

Yù Pangipáno nayù Daroban ni Namarò kê Eduru sù Ábbalurán

⁶ Á ta gabi nga lage na pamestigá ni Patul kê Eduru, nakkaturuk si Eduru nga natangngán nayù duá nga suddálu. Á nabáluk si Eduru ta duá nga káwák, ána aijan gapay ta puertá na ábbalurán yù ira suddálu nga magguárdiá. ⁷ Á inikáddagâ lâ limittuák yù daroban ni Namarò sù unak na ábbalurán, á nanawagán yù lágum. Á jimikkì yù daroban kê Eduru, á sippâ na yù bikà ni Eduru ta lukagan na. “Arà, gumikkáng ka,” kun na kê

Eduru. Á dagarágâ nári yù káwák ta limá na.
⁸ Á kinagi nayù daroban kuna, “Isillong mu yù barawásim ána sapátù mu.” Á kinuruk ni Eduru. Á kinagi nayù daroban kuna, “Ipagulolà mu yù ulà mu, á tuttulam mà.”⁹ Á nánaw ira laguk, á sinuttul ni Eduru yù daroban ni Namarò.

Á arán na ammu ni Eduru nu kuruk nga mesimmu kuna yù akka-akkuán nayù daroban, ta kagian na ta mattatagenà lâ.¹⁰ Á sinalebarád da yù olu nga magguárdiá ána yù mekaruá, á nakáddè ira sù dakal nga puertá nga balayáng, nga áttallungán nga mappángè ta ili. Á inikáddagâ na lâ nabbukâ yù puertá nga awán ta tolay nga namukâ kuna. Á nallawán ira, á nallakák ira ta tádday nga kalsáda. Á ikáddagâ limimmà yù daroban ni Namarò, á nabattáng lâ si Eduru nga maguroray sù kalsáda.¹¹ Á nakemmunaw laguk si Eduru, á nionò na, nga kun na, “Nánnámmuák kuin ta iniyígù nangà ni Apu Namarò, ta jinok na yù daroban na ta umay mangilillì níkán sù panangngal ni Patul Erodo níkán, tapè ari mesimmu níkán yù iddi-iddagán nayù ira Kudio,” kun na.

¹² Á pakánnámmu ni Eduru ta kuruk nga napalubbágin, minay laguk ta bale ni Maria nga yená ni Kuan nga magapulídu ta Markus. Á aru yù ira manguruk nga naggagammung tán, nga makimi-imállà kâ Namarò megapu kuna.

¹³ Á pakáddè ni Eduru ta balkon na balay ta aggik na kalsáda, nattottò ta puertá. Á minay si Roda, nga abbing nga babay nga masserbi, ta en

na innan nu asinni yù umay nga mattottò. ¹⁴ Á nakkatol si Eduru, ána natákkilalán ni Roda yù ngárál na, á ayatán si Roda. Á gapu ta nepallà yù pagayáyâ nayù abbing, inilingun na yù akkuán na. Arán na binukatán yù puertá, ngam nakkarerá nga minay ta lágum, á kinagi na nira ta ajjan si Eduru sù puertá.

¹⁵ Á yù ira nga naggagammung ta balay, kinagi ra kê Roda, “Maguyung ka!” Ngam initaggâ ni Roda ta kuruk yù kinagi na. Á kinagi ra, “Ajjan támma yù daroban ni Namarò nga manaron kuna.” ¹⁶ Ngam naggián lâ si Eduru nga mattottò ta puertá. Á ed da laguk binukatán. Á pakasingad da kê Eduru, napállâ ira. ¹⁷ Á inítáyák ni Eduru yù limá na tapè pagimammatan na ira. Á kinagi na nira yù pangipáno ni Namarò kuna sù karsel. Á kinagi na, “Kagian naw gapay kári Ime ána yù ira káruán nga kábulut tam nga mangikatalà kê Apu.” Á nánaw laguk nga minay ta tanakuán nga lugár.

¹⁸ Á ta pannawák, napakapakúyu yù ira suddálu nga magguárdiá, ta maburung ira, gapu ta awán si Eduru ta karsel. ¹⁹ Á pakarámak ni Patul Erodo ta awán si Eduru, jinok na laguk yù ira suddálu na, ta umay ira magalek kuna. Ngam arád da nálek. Á yáyù nga inipágál nayù patul yù ira magguárdiá, á binestigá na ira, á inipapapáte na ira. Á ta kabalín na, nánaw laguk si Patul Erodo ta Judiya nga minay ta Sesaria, á naggián lâ túrin.

Yù Pate ni Patul Erodo

²⁰ Á kitaporay si Patul Erodo sù ira tatolay nga taga Tiro áнна taga Sidon, á narigâ yù ággigiád da, ta yù áppatulán ni Erodo yù paggapuán na kanad da. Á yáyù nga nattatádday yù ira nga taga Tiro áнна taga Sidon, ta umay ira makipiá sù patul. Á minay ira ta olu nga nakikopun kâ Balastu nga minángxngikárgu ta ngámin ta palásiu nayù patul, ta abbágán na ira, tapè makkapiá ira sù patul. ²¹ Á sù ággaw nga natullà, nabbisti si Patul Erodo sù kapiánán nga sinnun na, nga bisti na mammaguray, á nagitubang sù mepotun nga ággitubangán na. Á inilayalayâ na yù bilin na sù ira magari nga tatolay nga naggagammung tán. ²² Kabalin na nagubobuk ni Patul Erodo, nagagga-aggay yù ira tatolay, á kinagi ra, “Ari tolay yù magubobuk, nu ari galâ dios!” kud da. ²³ Á dagarágâ nga minay yù daroban ni Apu Namarò, á jinigirigâ na si Patul Erodo, gapu ta arán na gimmá yù paddáyo nayù ira tatolay kuna, áнна arán na jináyaw si Apu Namarò. Á sinuggi yù baggi ni Patul Erodo, á natay.

²⁴ Á nassamâ yù bilin ni Namarò sù ira tatolay, á minaru yù ira nga manguruk. ²⁵ Á kabalid di Bernabe kâ Saulo namalurò sù ipakuá ni Namarò nira ta Jerusalem, nánaw ira nga nanoli ta ili na Antokia. Á nepulù nira si Kuan nga magapulídu ta Markus.

13

Yù Panullà da kári Saulo kâ Bernabe ta Mangi-layalayâ

¹ Á egga sù ira nga manguruk ta Antokia yù ira nga minángngilayalayâ sù bilin ni Namarò ána yù ira gapay nga mangituddu ta kebalinán na. Aggira si Bernabe, si Simon nga magapulídu ta Ngisi, si Lusio nga taga Sirene, si Manen nga nesipà ngaw kê Patul Erodo ta kabajji na sù bale ni ammò na, ána si Saulo. ² Á ta tádday ággaw, naggagammung yù ira nga manguruk, nga nakimoray kê Apu Namarò, ána ari ira kiminán, tapè tángngagad da yù pakimállà da kê Apu. Á ta pakimállà da, kinagi nayù Mangilin nga Ikararuá nira, “Tullatan naw di Bernabe kê Saulo, ta aijan yù ipakuá nira,” kun na. ³ Á ta kabalid da nga ari kiminán ána nakimállà, sinámmi da yù ira duá nga sinullà da, á jinok da ira ta umay ira manuppál sù ipakuá nayù Mangilin nga Ikararuá nira.

⁴ Á gapu ta paddok nayù Mangilin nga Ikararuá nira, nánaw laguk di Saulo kê Bernabe nga minay ta ili na Selusia ta aggik na bebay. Á páno ra tán, nabbiray ira nga minay ta pugu na Sipro. ⁵ Á pakáddè da ta Salami, nga dakal nga ili ta pugu na Sipro, ed da inilayalayâ yù bilin ni Namarò ta ngámin nga kapilliá na Kudio. Á nepulù nira si Kuan Markus nga mangabbák nira.

Yù Nesimmu kê Elimas nga Maganánitu

⁶ Á nappassapassiár di Saulo ta ngámin nga ili ána babálay ta pugu, ta áddè ta Papo. Á pakáddè da ta Papo, naratang da yù tolay nga Kudio nga maganánitu, nga áppè ábbilinán nga ari kuruk yù kagian na. Si Baresus yù ngágan na. ⁷ Á kopun ni Baresus si Sergio Polus nga gubinador sù pugu.

Á maláppà nga mammaguray yù gubinator, á inipágál na di Bernabe kê Saulo ta ikáyâ na gapay ginnán yù bilin ni Namarò. ⁸ Ngam si Baresus, nga mangngágan gapay ta Elimas, nga salamangkeru yù kebalinán nayù ngágan na sù ággubobuk na Gareko, á kinontará na di Bernabe kê Saulo, ta ikáyâ na gammán yù panguruk nayù gubinator sù bilin ni Namarò.

⁹ Á si Saulo, nga mangngágan gapay ta Pablo, natagenà na yù pakáwayyá nayù Mangilin nga Ikararuá nga mepulù kuna, á inni-innan na ta napiá si Elimas. ¹⁰ Á kinagi ni Pablo kuna, “Sikaw, anâ na ka ni Satanas, ta malussaw ka sù ngámin nga napiá. Massirisiri ka nga mangilogò. Ngattá, ta ari ka magammagammá nga mamakillu sù ubobuk ni Namarò! ¹¹ Ginnám mu á! Pággangan naka ni Apu Namarò, á mabbuling ka, á arám mu masingan yù nawák na bilák ta aru nga ággaw,” kun ni Pablo kuna. Á dagarágâ natagenà nayù salamangkeru yù kun na kallà nga angà nga nelappà sù matá na, á ari makasingan. Á nakkarakaràrà nga magala-alek ta mangering kuna. ¹² Á pakasingan nayù gubinator sù nesimmu kê Elimas, nanguruk kê Apu Kesu, ta napállâ sù bilin ni Namarò nga inituddu ni Pablo.

Yù Pangilayalayâ ni Pablo ta Purubinsia na Pisia

¹³ Á nánaw di Pablo ta Papo, á nabbiray ira nga minay ta ili na Perga sù purubinsia na Pampilia. Á pakáddè da ta Perga, nánawán na ira ni Kuan

Markus, nga nanoli ta Jerusalem. ¹⁴ Ngam natalebák di Pablo ta Perga, á minay ira ta tanakuán nga Antokia sù purubinsia na Pisidia. Á ta Sabadu nga ággibannák, minay ira ta kapilliá na Kudio, á nepagitubang ira sù ira tatolay nga naggagam-mung tán. ¹⁵ Á kabalin nayù tolay nga nabbibbik sù tunung ni Moyses ána yù netúrâ nga inituddu nayù ira káruán nga ábbilinán ni Namarò, á jinok nayù ira giriámán yù tolay nga umay kári Pablo, á kinagi na, “Wáwwagi, nu egga yù itabarang naw sù ira tatolay, á kagian naw,” kun na.

¹⁶ Á nanáddak laguk si Pablo, á initáyák na yù limá na, tapè tángngagad da. Á kinagi na, “Wáwwagi, nga ginaká ni Israel ána sikayu ngámin gapay nga ari Kudio nga makimoray kê Apu Namarò, ginnán naw yù kagiak ku nikayu. ¹⁷ Si Namarò nga Yápu tam nga ginaká ni Israel yù nappíli sù ira naggaká nikami. Á gári ta pakipaggiád da ta dabbun na Egipto, pinagaru na ira. Á nu nabayák ira ta lugár na Egipto, pinapáno na ira megapu sù pamagaddátu na. ¹⁸ Á inattamán ni Namarò ira, mássiki nu pinotuád da ána ari ira nanguruk kuna ta paggiád da ta kalállammatán ta appátapulu ta dagun. ¹⁹ Á inabbágán ni Namarò ira, tapè appúdad da yù ira tatolay nga ari Kudio ta pitu nga áppatulán sù lugár na Kenan, á iniyawâ ni Namarò yù dabbun sù ira tatole na ta kukuá ra. ²⁰ Á appátogatù ta límápulu ta dagun yù nappasá ta áddè ta labbè da ta lugár na Egipto ta áddè ta pangiyawâ ni Namarò nira sù dabbun na Kenan.

“Á pamegapu ra nga maggián ta Kenan, sin-

ullà ni Namarò yù ira minámmanunnù nga mat-tutubbâ nga mammaguray nira, ta áddè ta dattál ni Samuel, nga ábbilinán ni Namarò. ²¹ Á keggá ni Samuel, kiniddo nayù ira tatolay kê Namarò yù tullatan na ta patul da. Á sinullà ni Namarò si Saulo nga anâ ni Kì, nga ginaká ni Benjamin. Á nammaguray si Saulo nira ta appátapulu ta dagun. ²² Á inirián na laguk ni Namarò ta patul si Saulo, á sinullà na si Dabid ta patul da. Á kinagi ni Namarò yù meyanung kê Dabid, nga kun na, ‘Nálek ku yù napiá nga tolay nga iddukak ku, si Dabid nga anâ ni Jesse nga manguruk nikán. Aggina yù ikatalà ku ta manuppál ta ngámin nga urè,’ kun na.

²³ “Á sinullà ni Namarò yù tádday nga naggapu sù ira ginaká ni Patul Dabid ta mangiyígù nittam ngámin nga ginaká ni Israel. Aggina si Apu Kesu nga inittabbá na ngaw ni Namarò sù ngaw ira naggaká nittam ta umay mangiyígù nittam. ²⁴ Á lage na dattál ni Apu Kesu nga mangituddu, si Kuan nga Minánnigù yù nangilayalayâ. Á inilayalayâ na sù ira ngámin nga ginaká ni Israel ta mabbabáwi ira ta liwiliwâ da áanna makirigù ira. ²⁵ Á nu mággè mabalin ni Kuan yù pangilayalayâ na, kinagi na sù ira tatolay, ‘Sikán panò yù mangiyígù nga iddi-iddagán naw? Ari gemma sikán, nu ari galá yù umay sangaw. Ta ajjan yù umayin nga maporián nga tumubbâ nikán, nga makáwayyá ánnè nikán. Á awán kárik piá na, á yáyù nga aringà mepángngà nga mangubbák ta kaddang na sapátù na,’ kun ni Kuan.

²⁶ “Wáwwagì,” kun ni Pablo, “sikayu nga ginaká

ni Kákay Abrakam, ána sikayu gapay nga ari Kudio nga makimoray kê Namarò, iniddán ni Namarò sittam ngámin ta bilin na nga meyannung ta keyígù tam megapu sù ketapil ni Apu Kesu.

²⁷ Á yù ira tatolay nga maggián ta Jerusalem ána yù ira nga kátannangád da, arád da natákkilalán ta si Apu Kesu yù mangiyígù nira, gapu ta arád da nánnámmuán yù kebalinán nayù iníturâ nayù ngaw ira ábbilinán ni Namarò, mássiki nu binibbik da ta kapillíá ra ta káda Sabadu. Ngam sinuppál da yù dán nga netúrâ ta pamagikáru ra kê Apu Kesu.

²⁸ Ta mássiki nu ari mepángngà yù pamagikáru ra kuna, gapu ta awán ta liwâ na, ngam iddâ da lâ kinagi kê Pilatto ta papatáyan na ta kurù.

²⁹ “Á kabalid da nanuppál ta ngámin nga dán nga netúrâ nga meyannung kuna, iniyutták da ta kurù, á initanam da. Á kuebá yù nameddád da. ³⁰ Ngam pinaginnanole ni Namarò. ³¹ Á ta aru nga ággaw, name-aru nga nappasingan sù ira nga kapulupulù na ngaw sù ánge ra ta Jerusalem nga naggapu ta Galilia. Á aggira yù mangipakánnámmu nittam nga ginaká ni Israel ta naginnanolayin si Apu Kesu.

³² “Á sikami, minay kami saw, tapè ilayalayâ mi nikayu yù napiá nga dámak, nga yù ngaw initabbá ni Namarò sù ira ngaw naggaká nittam. ³³ Á pinalurò ni Namarò yù initabbá na nira megapu nittam nga ginaká ra, ta pinaginnanole na si Apu Kesu ta keggá tam. Yáyù kebalinán nayù mekaruá nga kansion. Netúrâ ta kansion yù kinagi ni Namarò, nga kunniaw:

‘Sikaw yù Anâ ku. Á ta ággawo, ipakánámmù sù ira tatolay ta sikán yù Yámam.’*

³⁴ Á kinagi ni Namarò gapay yù meyannung ta pamaginnanole na kê Apu Kesu ta pate na, nga aringin bulubugá matamatay. Yáyù nga kinagi na, ‘Sikán yù mekatalà, á palurotak ku yù kunnay sù inittabbâ kê Dabid megapu nikaw,’† kun ni Namarò.

³⁵ Á netúrâ gapay sù tádday nga kansion yù inittabbá ni Namarò kuna: ‘Apu, arám mu anugutan yù kalabbak na ta tanam nayù baggi nayù mangilin nga masserbi nikaw,’‡ kun na.

³⁶ “Wáwwagi,” kun ni Pablo nira, “ta pammagure na ngaw ni Patul Dabid sù ira tatolay, sinuppál na yù ure ni Namarò. Á ta pate na, initanam da sù katanamán nayù ira naggaká kuna. Á nallabbak gemma yù baggi na ta tanam. ³⁷ Ngam si Apu Kesu yù pinaginnanole ni Namarò, á ari nallabbak yù baggi na ta tanam.

³⁸ “Wáwwagi,” kun ni Pablo, “yawe yù ipakánámmù nikayu. Gapu ta metapil si Apu Kesu megapu nittam, aijan yù awayyá tam nga makipakomá kê Namarò ta liwiliwâ tam, ta si Apu Kesu yù nagikáru ta liwâ tam. ³⁹ Á mássiki nu tuppálat tam yù tunung ni Moyses, ari ittam mapalubbáng ta passerbi tam sù narákè nga negagángay nittam. Ngam sittam ngámin nga mangikatalà kê Apu Kesu, mapalubbáng ittam megapu sù pakáwayyá nayù Yápu tam.

---

* **13:33** Salmo 2:7 † **13:34** Isaya 55:3 ‡ **13:35** Salmo 16:10

⁴⁰ Magimuguk kayu laguk, tapè ari mesimmu nikayu yù kinagi ni Namarò, nga inipalappâ nayù ira ngaw ábbilinán na. Kinagi na:

⁴¹ ‘Sikayu nga ari manguruk, nga manguyaw sù bilik ku, magimuguk kayu!

Ta keggá naw nga matolay paga, mapalurò yù akkuák ku.

Á mapállâ kayu, á matay kayu nga mesinná nikán, gapu ta arán naw kurugan yù akkuák ku, mássiki nu aijan yù mangibukalán nikayu ta napiá.’

”§

Yáyù áddè na pangilayalayâ ni Pablo nira.

⁴² Á ta pano ri Pablo kê Bernabe ta paggagam-mungád da, á inapà da ira nayù ira tatolay ta manoli ira ta tádday Sabadu nga mangibukalán má ta meyannung sù kinagi ra. ⁴³ Á ta kapapáno nayù ira tatolay ta kapilliá, aru ira nga Kudío áнна yù ira nga nakKudiongin ta meyannung sù panguruk da, nappupúlù ira kári Pablo kê Bernabe. Á di Pablo, sinabarangád da ira ta ipasigaggà da yù ángngikatalà da sù pangikállà ni Namarò nira.

Yù Páno ri Pablo ta Antokia

⁴⁴ Á ta tádday Sabadu, mággè tangelián yù nag-gagammung, nga Kudío áнна kitáru nga ari Kudío, tapè magginná ira sù bilin ni Namarò. ⁴⁵ Ngam ta pakasingan nayù ira Kudío ta nepaggagammung nira yù ira magari nga ari Kudío, tapè maginná ra yù ituddu ni Pablo, á napassil yù ira Kudío. Á naríri ira sù kinagi ni Pablo áнна nakkakagiád da si Pablo. ⁴⁶ Ngam ari maganássing di Pablo

kâ Bernabe nga tubbák nira, nga kud da, “Máwák nga sikayu nga ginaká ni Israel yù mapolu nga makaginná sù bilin ni Namarò. Ngam gapu ta manakì kayu sù bilin na, yáyù nga mepasingan ta ari kayu mesipà sù áttole ni Namarò nga mananáyun. Á gapu ta linikuránán naw yù bilin ni Namarò, á likuránám mì sikayu, á umay kami laguk nga mangilayalayâ sù ira makkakerumá nga ari Kudio. ⁴⁷Ta yáyù initaddán ni Apu Namarò nikami. Kinagi na,

‘Sikayu yù meyárik ta nawák, nga mamannawák ta nonò nayù ira makkakerumá nga ari Kudio.

Á dobat takayu ta umay kayu mangilayalayâ sù ira ngámin nga tatolay ta tangapáddabbunán, tapè ipakánnámmu naw nira ta sikán yù makáwayyá nga mangiyígù nira.’ ”*

Yáyù kinagi ri Pablo.

⁴⁸Á pakaginná nayù ira ari Kudio sù bilin ni Namarò, nagayáyâ ira, á jináyo ra si Namarò megapu sù bilin na nga kinagi ni Pablo. Á yù ira ngámin nga piníli ni Namarò ta mesipà kuna áнна meddán ta áttole na nga awán ta áddè na, nanguruk ira.

⁴⁹Á yáyù nga nassamâ yù bilin ni Apu Namarò ta ngámin nga lugár. ⁵⁰Ngam yù ira Kudio nga ari nanguruk, pinappatapátu ra yù ira makáwayyá nga lálláki nga mammaguray ta ili, áнна yù ira maríku nga bábbay nga siminuttul sù kustombare na Kudio, tapè jigirigátad da di Pablo kâ Bernabe, á pinapáno ra ira tán nga lugár. ⁵¹Ngam di Pablo kâ Bernabe, iniwákkâ da yù káppù sù takki ra, nga panákkilalán ta arád da má ilayalayâ yù bilin

---

* 13:47 Isaya 49:6

ni Namarò sù ira tatolay nga naggián tán, gapu ta manakì ira nga manguruk. Á nánaw di Pablo laguk nga minay ta ili na Ikonium. ⁵² Ngam yù ira manguruk nga naggián ta Antokia, nagayáyâ ira lâ, áнна nepulù nira yù Mangilin nga Ikararuá nga mangabbák nira.

14

Yù Pangilayalayâ di Pablo sù Ili na Ikonium

¹ Á labbè di Pablo kê Bernabe ta ili na Ikonium, minay ira nangilayalayâ gapay ta kapilliá nayù ira Kudio, nga kunnay sù kingnguá ra ta Antokia. Á aru yù ira nga nanguruk megapu ta pangilayalayâ da, nga Kudio áнна ari Kudio gapay. ² Ngam yù ira Kudio nga ari nanguruk, pinappatapátu ra yù ira káruán nga ari Kudio, tapè narákè yù nonò da gapay sù ira manguruk.

³ Á naggián di Pablo kê Bernabe ta Ikonium ta nabayák, á ari ira naganássing nga mangilayalayâ ta meyannung kê Apu Kesu. Á si Apu yù mangipakánnámmu ta kuruk yù inituddu ri Pablo nga meyannung sù allà na, gapu ta inipakuá ni Apu nira yù aru nga makapállâ nga pinagaddátu ra megapu sù pakáwayyá na nga iniyawâ na nira. ⁴ Ngam yù ira tatolay ta Ikonium, nesinná ira ta nonò da. Á yù ira káruán, sinuttul da yù ira Kudio nga ari nanguruk. Ngam yù ira káruán, kinuruk da di Pablo nga mináנגgilayalayâ.

⁵ Á nattatádday laguk yù ira ari nanguruk, nga Kudio áнна ari Kudio, áнна yù ira nga kátannangád

da, á inigagánge ra nga jigirigátan di Pablo kê Bernabe, á payangad da ira nakuan ta batu, tapè matay ira. ⁶ Ngam pakánnámmu ri Pablo ta inigagánge ra ira, nattálaw ira laguk, nga minay ta lugár na Likonia. Á nappassapassiár ira gapay sù ira ili na Listara áнна Derbi, áнна sù ira káruán na ili nga aranni. ⁷ Á inilayalayâ da yù napiá nga dámak nga meyannung kê Apu Kesu sù ira ngámin nga ili.

Yù Nesimmu kári Pablo ta Listara

⁸ Á ta ili na Listara, ajjan yù tolay nga pilay, nga ari bulubugá nakalakák áddè ta keyaná na. ⁹ Á gininniginná na yù pangilayalayâ ni Pablo. Á natagenâ ni Pablo ta ajjan yù ángngikatalâ nayù pilay kê Apu Kesu áнна yù pakáwayyá ni Apu nga mamamapiá kuna. Á inni-innan ni Pablo ta napiá, ¹⁰ áнна iniyássikan na yù ngárál na, á kinagi na, “Gumikkáng ka!” kun na. Á dagarágâ nga giminikkáng yù tolay, á nallakalakák.

¹¹ Á pakasingan nayù ira magari nga tatolay sù kingnguá ni Pablo, pine ra nga nagagga-aggay ta paddáyo ra nira. Á sù ággubobuk da nga Likonia, kinagi ra, “Aggira didios nga kun na tolay, á gimitták ira nga minay nittam!” kud da. Ngam di Pablo kê Bernabe, arád da garè kánnámmuán yù kinagi ra, ta arád da ammu yù ággubobuk da. ¹² Á yù ira tatolay, abbúnad da di Pablo ta ngágan nayù ira didios da. Si Bernabe, abbúnad da ta Sus. Á gapu ta si Pablo yù magubobuk, abbúnad da ta Ermis.

¹³ Á ajjan yù iglesia ni Sus, nga dios nayù ira taga Listara, sù lawán na ili. Á yù pári ni Sus,

iniyánge na ta áttallungán na ili yù ira toru nga naddusáriu ta lappáw. Ta ikáyâ nayù ira pári ána yù ira magaru nga tatolay nga mappárti sù ira toru, tapè iyátáng da ira, nga pakimore ra kári Pablo. ¹⁴ Ngam di Pablo kê Bernabe, pakánnámmu ra ta ikáyâ da nakuan iyátáng nayù ira pári ta toru megapu nira, pinisil da laguk yù barawási ra, gapu ta kabagal da ána daddam da sù akka-akkuán nayù ira tatolay, á nakkarakarera ira nga nagagga-aggay sù tangngá nayù ira magaru nga tatolay.

¹⁵ Á kinagi ri Pablo sù ira magaru nga tatolay, “Ngattá, ta mangiyátáng kayu ta toru megapu nikami? Tolay kami gemma nga kunnay nikayu! Minay kami saw ta kagam mi nikayu yù napiá nga dámak, tapè likuránán naw yù ira didios naw nga awán ta inángà da, á manguruk kayu sù Dios nga matolay nga sigga-inángà. Aggina si Namarò, nga nappadday ta lángi ána dabbuno, bebay, ána ngámin nga naggián nira. ¹⁶ Á gári, inanugù ni Namarò sù ira makkakerumá nga ari Kudío yù maguray lâ nga ikáyâ da nga akkuán. ¹⁷ Ngam ta ádde ngaw, egga yù awayyá tam nga makánnámmu ta meyanung kê Namarò, megapu sù napiá nga akka-akkuán na. Ta káda ragun iyawâ na yù urán, tapè mabbungubungá ta napiá yù nemulá. Á aggina yù mangiyawâ nittam ta kanan, tapè mepagayâyá ittam,” kud di Pablo sù ira tatolay. ¹⁸ Á mássiki nu kunnian yù kinagi ri Pablo nira, mággè ari ira nagammá, ta gustu ra nakuan mangiyátáng ta toru nira.

¹⁹ Á manganánnuán, limibbè ta Listara yù ira Ku-

dio nga ari manguruk nga taga Antokia sù purubinsia na Pisidia, áanna taga Ikonium. Á inítotobù da di Pablo sù ira tatolay ta Listara. Á pinayapayáng da si Pablo, á ginuggud da nga iniyángay ta lawán na ili, ta kagiad da ta natayin. ²⁰ Ngam yù ira manguruk kê Apu Kesu, nagarimumungád da si Pablo, á giminikkáng laguk, á nanoli ta ili. Á sù tádday ággaw, nánaw di Pablo kê Bernabe, á minay ira ta ili na Derbi.

Panoli ri Pablo ta Antokia sù Purubinsia na Siria

²¹ Á labbè di Pablo ta ili na Derbi, inilayalayâ da gapay tán yù napiá nga dámak. Á aru yù ira tatolay nga pinatuttul da kê Apu Kesu. Á kabalid da nangilayalayâ ta Derbi, nánaw ira, á nanoli ira ta ili na Listara áanna Ikonium, áanna Antokia sù purubinsia na Pisidia. ²² Á sinabarangád di Pablo yù ira manguruk ta pataggatad da yù nonò da, tapè mepasigaggà yù ángngikatalà da, maguray lá yù mesimmu nira nga jigâ. Á kinagi di Pablo nira, “Máwák nga attamát tam yù aru nga jigâ nga makkakerumá, pángè tam mesipà sù pammagurayán ni Namarò,” kud da.

²³ Á ta katággítádday nga ili nga inangayád di Pablo, sinullà da yù ira karakalán nga ammu ra manabarang, tapè manaron ira sù ira kábulud da ta paggagammungád da. Á ari di Pablo bì kiminán, tapè tángngagad da yù pakimállà da kê Apu megapu sù ira manaron. Á inikatalà da ira kê Apu Kesu, nga Yápu ra nga pangikatalatád da.

²⁴ Á nattalebák di Pablo ta purubinsia na Pisidia áanna Pampilia, á nakáddè ira ta ili na Perga. ²⁵ Á

inilayalayâ da yù bilin ni Apu Kesu ta Perga. Á kabalid da nangilayalayâ ta ili na Perga, nánaw ira, á minay ira ta ili na Attalia. ²⁶ Á páno ra ta Attalia, nattakay ira ta biray nga nanoli ta ili na Antokia sù purubinsia na Siria. Yù ili na Antokia yù naggapuád da, nga paggianán nayù ira naddok nira. Yù ira manguruk nga maggián ta Antokia, nakimállà ira kê Namarò ta ikállà na di Pablo ána abbágán na ira sù anga-angayád da. Á yáyù nga nanoli ira, gapu ta nabalid den yù inipakuá ni Namarò nira.

²⁷ Á tappi di Pablo ta Antokia, pinaggagammung da laguk yù ira manguruk, á kinagi ra nira yù inipakuá ni Namarò nira, ána yù ngámin nga pinalurò ni Namarò megapu sù ángngabbák na nira. Á kinagi ra gapay ta iniyawâ na gapay ni Namarò sù ira ari Kudío yù awayyá ra nga magginná sù bilin na, á aru nira gapay yù nanguruk kê Apu Kesu. ²⁸ Á nakipaggián di Pablo kê Bernabe ta nabayák sù ira manguruk kê Apu Kesu nga naggián ta Antokia.

15

Yù Pakkaká-ubobuk nayù ira Manguruk ta Pag-gagammung da ta Jerusalem

¹ Á aijan yù ira tatolay nga naggapu ta Judiya, nga minay ta Antokia, nga mangituddu sù ira ari Kudío nga mangikatalà kê Apu Kesu. Á pangituddu ra, kinagi ra, “Nu ari kayu mappakugè ta kunnay sù kustombare mi nga Kudío nga inituddu na ngaw ni Moyses, á ari kayu meyígù,” kud da. ² Á di Pablo kê Bernabe, naríri ira sù ira mangituddu,

á nerallà yù pakkakátabbák da. Á yáyù nga ninonò nayù ira manguruk nga taga Antokia ta dobad da di Pablo kê Bernabe ána yù ira káruán nga kábulud da ta umay ira ta Jerusalem, tapè iyabbù da sù ira olu nga minángngilayalayâ ána yù ira giriámán yù meyannung sù ituddu nayù ira taga Judiya. ³ Á gapu ta jinok da ira nayù ira manguruk nga taga Antokia, nánaw di Pablo, ta umay ira ta Jerusalem. Á sinalebarád da yù purubinsia na Pinisia ána Samaria. Á inisinisinek da nga iniparámak ta mangurugin gapay kê Apu Kesu yù ira ari Kudio. Á ngámin ira nga mawwawági ta ángnguruk da kê Apu, nagayáyâ ira ta pakaginná ra.

⁴ Á pakáddè di Pablo ta Jerusalem, nagayáyâ nga namaddulò nira yù ira nga manguruk ána yù ira olu nga minángngilayalayâ ána yù ira giriámán. Á kinagi ri Pablo nira gapay yù ngámin nga inipakuá ni Namarò nira. ⁵ Ngam ajjan gapay tán yù ira Parisio nga manguruk gapay kê Apu Kesu, á gimikkáng ira, á kinagi ra, “Kagiat tam sù ira manguruk nga ari Kudio ta máwák nga mappakugì ira, á ituddu tam nira ta tuppálad da yù kustombare tam nga inituddu na ngaw ni Moyses,” kud da.

⁶ Á yáyù nga naggagammung yù ira olu nga minángngilayalayâ ána yù ira giriámán, tapè makkaká-ubobuk ira ta meyannung sù kinagi nayù ira Parisio. ⁷ Á nakkakápereperang ira ta nabayák.

Á gimikkáng laguk si Eduru. Á kinagi na nira, “Wáwwagì, ammu naw ta gári, sikán yù piníli ni Namarò ta umay mangilayalayâ sù ira nga ari Ku-

dio, tapè makaginná ira gapay sù napiá nga dámak nga meyannung kê Apu Kesu ána manguruk ira.

⁸ Á si Namarò, nga makánnámmu sù nonò na tolay, inipasingan na yù pangalawâ na sù ira ari Kudio nga mangikatalà kuna, ta jinok na ta umay nira gapay yù Mangilin nga Ikararuá, ta kunnay sù ánge na nittam nga Kudio nga mangikatalà kuna.

⁹ Á arán na ira inirumá nittam, ta pinakomá na ira gapay ta liwiliwâ da nga kunnay sù pamakomá na nittam, megapu sù pangikatalà tam kuna. ¹⁰ Á ngattá laguk, ta tálliwanán naw yù ure ni Namarò? Ta inalawâ ni Namarò yù ira ari Kudio, ngam kagian naw nira ta máwák da manuppál sù tunung tam. Ngam sittam nga Kudio ána yù ira ngaw naggaká nittam gapay, ari ittam nakatuppál sù tunung. ¹¹ Ngam ammu tam gemma ta meyígù ittam megapu galâ sù allà ána ángngiddù ni Apu Kesu nittam, ta kunnay gapay sù ira ari Kudio,” kun ni Eduru nira.

¹² Á pakaginná nayù ira tatolay sù kinagi ni Eduru, nagimammà ira. Á gininná ra yù pat-tubbâ di Pablo kê Bernabe nga magubu-ubobuk sù ngámin nga makapállâ nga pinagaddátu ra nga inipakuá ni Namarò nira sù ánge ra pangilayalayâ sù ira ari Kudio.

¹³ Á kabalid da nagubobuk, gimikkáng si Ime, á kinagi na, “Wáwwagi, ginnán naw yù kagiak ku.

¹⁴ Si Simon Eduru, kinagi na nittamin yù meyannung sù olu nga pangipakánnámmu ni Namarò sù ángngiddù na sù ira ari Kudio, tapè egga nira gapay yù ira tatole na. ¹⁵ Á negittá yù kinagi ni Eduru sù initúrâ nayù ngaw ira ábbilinán ni Namarò, nga

kunniaw:

¹⁶ ‘Sikán si Apu, á duttál yù ággaw nga panolì ta dabbuno.

Á ipolì ku yù pammagurayán ni Dabid, megapu sù ira ginaká na.

Patáddagak ku yù bale ni Dabid nga narabbâ.

¹⁷ Á yáyù nga makiyápu laguk nikán yù ira ngámin makkakerumá nga tatolay nga ari Kudio, nga agálák ku gapay ta tumuttul ira nikán.

¹⁸ Yáyù inipakánnammù sù ngaw gári nga nabayágin. Sikán si Namarò nga nakkagi.*

¹⁹ “Á yáyù nga napiá ta urè, nu arát tam jigirigátan yù ira ari Kudio nga manguruk kâ Apu Kesu. Arát tam ituddu nira yù ngámin nga kustombare tam nga Kudio, nga arát tam gapay matuppál ta áddè ngaw. ²⁰ Ngam yawe lâ ituddu tam sù ira ari Kudio, nga wáwwagi tam megapu sù ángnguruk tam. Itúrâ tam lâ ta arád da kanan yù neyátáng ta sináddios ána ari ira makiruruk sù arád da atáwa, á arád da kanan yù ayám nga ari naparága, á arád da gapay kanan yù dága na. ²¹ Á yáyù lâ ituddu tam nira, tapè ari maburung yù ira kábulud da nga Kudio. Ta sittam nga Kudio, ammu tam yawe ira tunung ni Moyses, gapu ta bibbirat tam sù ngámin nga kapilliá tam ta káda Sabadu ta áddè gári olu nga ággaw. Ngam ari meyannung sù ira ari Kudio yù ira káruán nga kustombare tam,” kun ni Ime nira.

Yù Túrâ nayù ira Karakalán nga Kudio nga taga Jerusalem sù ira Ari Kudio

---

* **15:18** Amos 9:11-12

22 Á pakaginná nayù ira manguruk sù kinagi ni Ime, napiá gapay ta ure ra. Á yù ira minángxilayalayâ ána ngámin nga káruán nga manguruk ána yù ira giriámán, ikáyâ da pilian yù ira lálláki nira ta mepulù ira kári Pablo kê Bernabe nga umay ta Antokia. Á sinullà da yù duá nga pakimorayán, si Kudas nga mangngágan gapay ta Barsabas ána si Silas. 23 Á iníturâ da yù bilid da sù ira bagu nga manguruk nga maggián ta Antokia, á inítubbuk da kári Pablo kê Bernabe. Yawe yù kinagi ra ta pattúrâ da nira:

“Sikami nga olu nga minángxilayalayâ ána yù ira giriámán, nga wáwwagi naw sù ángxuruk tam kê Apu Kesu, sikami yù mattúrâ nikayu ngámin nga wáwwagi mi nga ari Kudio, nga maggián ta Antokia ána Siria ána Silisia. Á kunnasi kayu? Á parè bì ta napiá yù gawagawáyán naw.

24 “Á narámak mi ta mabbábáng kayu megapu sù kinagi nayù ira nga naggapu sawe giám mi nga Jerusalem. Ngam arám mi gemma ira jinok. 25 Á yáyù nga naggagammung kami, á nattatádday yù nonò mi ta piliam mi yù ira tatolay nga dobam mi nga mepulù sù ira wáwwagi tam nga iddukat tam, di Pablo kê Bernabe, nga umay ta gián naw. 26 Aggira yù tolai nga pinaguráyád da yù baggi ra ána inángà da, tapè masserbi ira kê Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam. 27 Á yáyù nga jinok mi laguk di Kudas kê Silas, nga mepulù kári Pablo, tapè ibukalá da gapay yù megittá sù itúrâ mi nikayu.

28 “Á inipakánnámmu nayù Mangilin nga Ikararúá nikami ta napiá galâ nu arám mi kagian

ta tuppálan naw yù ngámin nga kustombare mi nga Kudio, ngam yù itúrâ mi lâ sawe, tapè ari kayu marigirigâ. ²⁹ Á yawe ira tunung lâ yù kagiam mi nikayu, ta arán naw kanan yù neyátáng ta sináddios. Arán naw kanan yù dága. Arán naw kanan yù ayám nga ari naparága. Á ari kayu makiruruk sù arán naw atáwa. Á nu kurugan naw yù ira appâ nga tunung, á napiá. Yáyù áddè na itúrâ mi nikayu, sikami nga maggián ta Jerusalem nga mangikatalà kê Apu Kesu.”

³⁰ Á kabalid da nattúrâ, iniyawâ da kári Pablo ána yù ira tallu nga kábulun na yù túrá da, á pinapáno ra ira. Á minay di Pablo laguk ta Antokia. Á labbè da tán, pinaggagammung da yù ira ngámin nga manguruk, á iniyawâ da nira yù túrá. ³¹ Á pabbibbik da sù túrá, nagayáyâ ira megapu sù inítabarang da nira, á mináláppaw yù nonò da. ³² Á di Kudas kê Silas, nga ábbilinán ni Namarò gapay, sinabatabarangád da ira ta nabayák, tapè mepasigaggà yù ángnguruk da kê Apu Kesu.

³³ Á nakipaggián lábbi di Kudas ta Antokia sù ira manguruk. Á kabalid da naggián nira, pinapáno ra ira nayù ira manguruk, tapè manoli ira sù ira nga naddok nira túrin ta Jerusalem. Á kinagi ra, “Mepulù nikayu si Apu Namarò nga mangabbák nikayu.” ³⁴ Ngam naggián lâ si Silas paga ta Antokia. ³⁵ Á nabattáng paga di Pablo kê Bernabe ta Antokia, nga mangituddu ána mangilayalayâ ta meyannung kê Apu Kesu, ána aru yù ira kábulud da gapay nga mangituddu ána mangilayalayâ.

Yù Pakkátue ri Pablo kê Bernabe

³⁶ Á kabalid da nangituddu tán nga lugár, kinagi ni Pablo kê Bernabe, “Et ta tullúnán yù ira manguruk kê Apu ta ngámin nga ili nga nangilayalayátát ta ngaw, tapè ammu ta nu kunnasi ira.” ³⁷ Á ikáyâ ni Bernabe ta mepulù si Kuan, nga mangngágan gapay ta Markus. ³⁸ Ngam molang si Pablo, ta kinagi na ta ari mepángngà nu mepulù nira, gapu ta nánaw nira ngaw ta Pampilia, nga ari nepangabbák nira ta tarabáku ra. ³⁹ Á nerallà yù pakkakátabbák da, á nakkátuay ira. Á inâ ni Bernabe si Markus ta kabbulun na, á nabbiray ira nga minay ta Sipro.

⁴⁰ Á si Pablo, piníli na si Silas ta mepulù kuna. Á yù ira nga manguruk kê Apu, inipakimállà da kê Namarò ta taronán na di Pablo. Á kabalid da nakimállà, pinapáno ra ira. ⁴¹ Á nánaw laguk di Pablo nga minay naddagâ ta ngámin nga ili sù purubinsia na Siria ána Silisia, nga mangilayalayâ ána manabarang sù ira nga mangikatalà kê Apu Kesu ta ngámin nga ággagammungád da, tapè mepasigaggà yù ángnguruk da.

16

Yù Kepulù ni Timotio kári Pablo kê Silas

¹ Á nakáddè di Pablo ta ili na Derbi ána Listara. Á naggián ta Listara yù tolay nga manguruk nga mangngágan ta Timotio. Á Kudio yù yená ni Timotio, nga manguruk gapay, ngam Gareko yù yáma na nga taga Garesia. ² Á yù ira manguruk nga naggián ta Listara ána Ikonium, napiá yù

kinagi ra nga meyannung kê Timotio. ³ Á si Pablo, ikáyâ na apan si Timotio ta kabbulun na. Ngam yù ira Kudio nga naggián ta ngámin nga gián nga angayád da, ammu ra ta Gareko yù ammò ni Timotio. Á yáyù nga nipakugì ni Pablo si Timotio, tapè alawatad da gapay nayù ira Kudio.

⁴ Á nánaw di Pablo laguk, nga naddagaragâ ta aru nga ili. Á ta káda ili, inipakánnámmu ra yù kinagi nayù ira olu nga minángngilayalayâ áanna yù ira giriámán nga naggián ta Jerusalem, tapè tuppálad da gapay. ⁵ Á nepasigaggà yù ángnguruk nayù ira manguruk ta ngámin nga ili, á ta kággággaw, nalannapán ira ta tatolay nga manguruk.

Yù Nappingan kê Pablo ta Keggá na ta Tarowas

⁶ Á nattalebák di Pablo laguk ta purubinsia na Parigia áanna Galasia, gapu ta arán na ira inanugù nayù Mangilin nga Ikararuá yù pangilayalayâ da ta bilin ni Namarò sù lugár na Asia. ⁷ Á pakáddè da ta purubinsia na Misia, umay ira nakuan ta purubinsia na Bisinia, ngam arán na ira inanugù nayù Ikararuá ni Apu Kesu. ⁸ Á naddaretiu ira nga nattalebák sù purubinsia na Misia, á minay ira ta ili na Tarowas ta aggik na bebay.

⁹ Á tán nga gabi, inipasingan ni Namarò kê Pablo yù tolay nga taga Masidonia nga limittuák, nga nanáddak nga makimállà kuna. Á kinagi na, “Ikállà kami bì. Umay kayu saw giám mi nga Masidonia, á abbágán naw kami,” kun na. ¹⁰ Á pakasingan ni Pablo sù inipasingan ni Namarò kuna, á sikami kári Pablo, dagarágâ nga naggagannuâ kami. Á

sikán si Lukas nga nattúrâ, á sikán gapay yù kabbulun ni Pablo. Á inalek mi yù natakayám mi nga biray nga umay ta Masidonia, ta natákál mi ta jinok na kami ni Namarò, tapè mangilayalayâ kami sù napiá nga dámak tán nga lugár.

Yù Panguruk na kê Apu ni Lidia nga taga Pilippay

¹¹ Á nabbiray kami laguk nga nánaw ta Tarowas, á minay kami daretiu ta pugu na Samotrasia. Á sù tádday ággaw, nakáddè kami ta Niapulís. ¹² Gatták mi ta biray ta Niapulís, nappatalay kami nga minay ta Pilippay, nga karakalán na ili sù purubinsia na Masidonia. Nesipà yù ili na Pilippay sù pammagurayán na Roma, á aru yù ira taga Roma nga naggián sù ili. Á natturù ta tangaligguán yù paggiám mi ta Pilippay. ¹³ Á ta ággaw na Sabadu, nga ággibannák da, minay kami ta lawán na ili ta aggik na danum, ta nanonò mi ta aijan támma tán yù ákkimállatán na Kudío. Á nagitubang kami nga makiubobuk sù ira bábbay nga naggagammung tán.

¹⁴ Á aijan sù ira nga nagginná ta ubobuk mi yù babay nga taga Tiyatira nga mangngágan ta Lidia, nga minálláku ta gagámì nga ujjojjin. Á ari Kudío si Lidia, ngam nakimoray gapay kê Apu Namarò. Á pakaginná na sù kinagi mi, pinannawák ni Apu yù nonò na, tapè tángngagan na yù kinagi ni Pablo.

¹⁵ Á narigù laguk di Lidia ána yù ira kábbale na. Kabalid da narigù, inapà na kami ni Lidia ta bale ra, nga kun na, “Nu kagian naw ta kukurugán nga mangurugà kê Apu, umay kayu bì maggián ta bale

mi.” Á kinagumán na kami inâ, á naggián kami nira.

Yù Kebáluk di Pablo ta Pilippay

¹⁶ Á tádday nga ággaw, ta pallakák mi nga umay ta ákkimállatán, jiminápun níkami yù magingánay, nga aripan nga minállabbún, nga nagunagán na anitu, á yù anitu yù paggapuán nayù pakalabbún na. Á yù ira yápu na, aru yù ganánsiá ra nga nálâ da megapu sù pallabbalabbún na. ¹⁷ Á siminut-tul yù babay níkami, nga nakkatakátol, nga kun na, “Danniaw ira yù masserbi kê Namarò nga Kotunán. Á ilayalayâ da níkayu yù pakiyígù naw kê Namarò,” kun na. ¹⁸ Á kággággaw, kunniaiw yù kingngúá na áddè ta arán na kalurâ ni Pablo, á nallipay kuna, á kinagi na sù anitu na, “Yawe yù kagiak ku níkaw ta pannakabaggi ní Apu Kesu Kiristu, ta mánaw ka sù babay.” Á dagarágâ nánaw yù anitu kuna.

¹⁹ Á pakasingan nayù ira yápu nayù babay ta awánin ta paganánsiád da, napporay ira. Á ginápù da di Pablo kê Silas, á ginuggud da ira nga iniyarubáng sù ira minámmanunnù ta giád da ta dápun. ²⁰ Á kinagi ra sù ira minámmanunnù, “Danniaw ira nga tolay, Kudio ira, á buruburionád da yù katangeliát tam. ²¹ Ituddu ra yù kustombare ra nga mekontará sù tunung tam nga taga Roma. Arát tam tuttulan gemma yù ituddu ra,” kud da.

²² Á nattatádday yù ira magari nga tatolay nga mangngúá kári Pablo. Á yù ira minámmanunnù, pinisipisil da yù barawási ri Pablo tapè iriád da. Á

jinok da yù mamalù nira. ²³ Á kabalid da nira namalapa-lù, pinukù da ira ta ábbalurán, á sinaddánád da yù magguárdiá, ta guárdián na ira ta napiá. ²⁴ Á pakaginná nayù magguárdiá sù kinagi ra, pinukù na ira sù lágum nga natangngán nayù ábbalurán. Á sinirì na yù takki ra ta duá nga káyu nga netúsi.

Yù Pabbáli nayù Magguárdia ta Manguruk kâ Apu Kesu

²⁵ Á ta tangngá na gabi, aijan di Pablo kâ Silas ta ábbalurán, nga nakimállà kâ Apu Namarò, ána nakkansakansion ira ta paddáyo ra kuna. Á yù ira káruán nga tatolay nga nabáluk, gininná ra. ²⁶ Á ikáddagâ lâ nallunik ta nasikan, á naguyuguyu yù ábbalurán. Á dagarágâ nabukatán yù ngámin nga puertá, ána nári yù ngámin nga ánnangngal sù ira tatolay nga napukù. ²⁷ Á kalukák nayù magguárdiá, nasingan na yù ngámin nga puertá na ábbalurán nga nabukatán, á kagian na ta nattálawin yù ira guárdián na. Á yáyù nga inásù na yù bayunetá na ta papatáyan na nakuan yù baggi na. Ta nu nattálaw iren, á jigirigátad da laguk nayù ira naddok kuna ána papatáyad da. ²⁸ Ngam nakkatol ta nasikan si Pablo sù magguárdiá, á kinagi na kuna, “Arám mu akkuán yù baggim! Aijan kami ngámin saw nga guárdiám mu.”

²⁹ Á inagálán na laguk nayù magguárdiá yù magatang ta tulu. Á pakálâ na ta tulu, nakkarerá nga minay ta lágum, á namalittúkak ta arubáng di Pablo kâ Silas nga namippipik ta assing na. ³⁰ Á iniyángo na ira laguk ta lawán, á iniyabbù na nira,

nga kun na, “Mesturu, anni yù máwák nga akkuák ku, tapè meyígukà nga mesipà kâ Namarò?” ³¹ Á kinagi ri Pablo, “Mangikatalà ka kâ Apu Kesu, á mesipà kayu kâ Namarò sù pammagurayán na, sikayu ngámin sù ira kábbalem.”

³² Á kinagi di Pablo laguk yù bilin ni Apu sù ira ngámin nga kábbale nayù magguárdiá. ³³ Á tán nga gabi, iniyángo nayù magguárdiá ira ta lawán, tapè baggawán na yù bigibigák da. Á kabalin na namaggaw nira, dagarágâ nakirigù yù magguárdiá ána yù ira kábbale na. ³⁴ Á iniyángo na di Pablo kâ Silas ta bale na, á pinakán na ira. Á nagayáyâ ira ngámin nga makkakábbalay gapu ta pangikatalà da kâ Namarò.

³⁵ Á ta pannawák, jinok nayù ira minámmanunnù yù ira pulis, ta ed da kagian sù magguárdiá ta palubbángo na yù ira tatolay. ³⁶ Á yù magguárdiá, en na kinagi kári Pablo. “Yù ira minámmanunnù, jinok da yù ira pulis nga minay nakkagi níkán ta palubbángat takayu. Á mánaw kayu laguk.” ³⁷ Ngam kinagi ni Pablo sù ira pulis, “Kagabi, iddá da kami lâ inipapalù ta arubángo na tangelián, nga awán ta liwâ mi. Á mássiki nu tolay kami nga taga Roma gapay nga kunnay nira, inipapukù da kami, nga arád da paga binestigá. Mekontará gemma sù tunung na Roma yù kingnguá ra nikami. Inipasiránád da kami ta arubángo na tolay, á kagiad da panò ta ilímak da yù liwâ da, á ilammang da kami nga palubbángo? Molang kami mánaw nu ari aggira yù umay nikami mamalubbángo.” ³⁸ Á nanoli yù ira pulis, á kinagi ra sù ira minámmanunnù

yù kinagi ni Pablo. Á pakaginná ra ta egga kári Pablo yù papel da nga pakasinganán ta mesipà ira gapay sù pakáwayyá na Roma, á naganássing ira. ³⁹ Á yáyù nga minay ira ta ábbalurán nga nakipakomá kári Pablo, á iniyánge ra ira ta lawán. Á nakimállà ira kári Pablo ta mánaw ira lâ sù ili. ⁴⁰ Á nánaw laguk di Pablo ta ábbalurán nga minay daretiu ta bale ri Lidia. Á sinabarangád da yù ira nga naggagammung ta bale ra, nga mawwawági sù ángngikatalà da kâ Apu Kesu, tapè mepasigaggá yù ángnguruk da. Á kabalid di Pablo nanabarang, nánaw ira laguk.

17

Yù Keggá ri Pablo ta Tessalonika

¹ Páno ri Pablo ta Pilippay, nattalebák ira ta ili na Ampipolis ána ili na Apolonia, á limibbè ira ta ili na Tessalonika. Á egga tán yù kapilliá na Kudio. ² Á naggián ira ta tallu ligguán, á káda Sabadu minay si Pablo ta kapilliá, nga kunnay ta kustombare na, á nakiubobuk sù ira tatolay ta meyanung sù dán nga netúrâ nga ubobuk ni Namarò. ³ Á pabbibbik na sù ubobuk ni Namarò, inibukalán na nira ta máwák nga matay yù Mangiyígù, á maginnanolay. Á kinagi na nira, “Si Apu Kesu nga ilayalayâ ku nikayu, aggina yù Mangiyígù nga iddagán naw, nga ubobugan nayù dán nga netúrâ nga mangngágan ta Kiristu.” ⁴ Á nanguruk yù ira káruán na Kudio, á nepappupúlù ira kári Pablo kâ Silas, nga kunnay gapay sù ira aru nga Gareko nga

taga Garesia, nga makimoray kâ Namarò, áнна aru nga bábbay nga maríku.

⁵ Ngam yù ira kátannangán na Kudio nga ari nanguruk, napassil ira kári Pablo. Á inagálád da yù ira tatolay nga narákè, á jinok da ira ta ammungad da yù magaru nga tatolay. Á pinappatapátu ra yù ira tangelián. Á ed da sillung yù bale ni Jeson, nga paggianád di Pablo kâ Silas, tapè iyarubáng da ira nakuan sù ira magaru nga tatolay. ⁶ Ngam arád da ira nálek. Á yáyù nga ginápù da di Jeson áнна yù ira kábulun na nga mawwawági ta ángnguruk da kâ Apu, á ginuggud da ira nga iniyarubáng sù ira mammaguray ta ili, tapè ikeká ra ira. Á nagagga-aggay ira, nga kud da sù ira mammaguray, “Ajjan yù ira tatolay nga mamuruburion áнна mamappatapátu ta tangapáddabbunán, á limibbè iren saw ili tam. ⁷ Si Jeson yù nangilágum nira. Á aggira ngámin, potuád da si Patul Sisar, ta kagiad da ta ajjan tanakuán nga patul nga mangngágan ta Kesu,” kud da.

⁸ Á pakaginná nayù ira tatolay áнна yù ira mammaguray ta ili sù kinagi ra, naburung ira. ⁹ Á pinapiánsá ra di Jeson áнна yù ira kábulun na, á pinalubbáng da ira laguk.

Yù Keggá ri Pablo ta Beria

¹⁰ Á yù ira mawwawági ta ángnguruk da kâ Apu, dagarágâ nga inilammang da nga pinapánaw di Pablo kâ Silas tán nga gabi, ta umay ira ta Beria. Á tappi da tán, minay ira ta kapilliá na Kudio. ¹¹ Á napiá yù ira Kudio nga naggián ta Beria ánnè sù

ira Kudio ta Tessalonika. Á nagayáyâ ira nga magginná sù bilin ni Namarò. Á kággággaw binibbik da yù dán nga netúrâ nga bilin ni Namarò, nga inigittá ra sù kinagi ni Pablo, tapè ammu ra nu kuruk yù ituddu na. ¹² Á yáyù nga aru yù ira Kudio nga nangikatalà kê Apu Kesu. Á aru gapay yù ira nangikatalà nga Gareko nga maríku nga bábbay ána lálláki.

¹³ Á pakarámak nayù ira Kudio nga naggián ta Tessalonika ta aijan si Pablo ta Beria nga mangilayalayâ ta bilin ni Namarò, minay ira gapay ta Beria, nga mamuruburion ána mamappatapátu sù ira magari nga tatolay tán. ¹⁴ Ngam pakasingan nayù ira manguruk ta limibbè yù ira mamuruburion, dagarágâ pinapáno ra si Pablo ta umay ta bebay. Ngam naggián lábbi ta Beria di Silas kê Timotio. ¹⁵ Á yù ira nga namapánaw kê Pablo, inituluk da ta ili na Atenas. Á ta páno ra nga manoli ta Beria, inibilin ni Pablo nira yù kagian na kári Silas kê Timotio, ta mabì ira nga dumáddán kuna.

Yù Pangilayalayâ ni Pablo ta Pagiddak na ta Atenas

¹⁶ Á ta pagiddak ni Pablo kári Silas ta Atenas, nabagal yù nonò na, ta nasingan na ta ili yù kitáru nga sináttolay nga didios da. ¹⁷ Á yáyù nga minay si Pablo ta kapilliá na Kudio nga nakiububobuk sù ira Kudio ána yù ira ari Kudio nga naggagammung tán. Á kággággaw minay gapay ta dápun nga nakiubobuk sù ira tatolay nga aijan tán. ¹⁸ Á aijan yù ira sinudduán ni Epikurio ána

yù ira nga sinudduán ni Estoyku nga nakaginná sù kinagi ni Pablo. Á kinagi ra, “Anni panò yù kagian na yawe kitobobuk nga tolay?” kud da. Ngam yù ira káruán, kinagi ra, “Ilayalayâ na támma yù tanakuán nga dios nga arát tam ammu.” Yáyù kinagi ra gapu ta inilayalayâ ni Pablo si Apu Kesu áнна yù meyannung ta paginnanole nayù námmatay.

¹⁹ Á inâ da laguk si Pablo, á iniyánge ra ta arubáng nayù ira kátannangád da sù ággagammungád da ta utun na puddul nga mangngágan ta Ariappagu. Á kinagi ra kê Pablo, “Ipakánnámmum bì nikami yù meyannung sù ituddum. ²⁰ Ta mapállâ kami, gapu ta kapágginná mi lâ paga, á ikáyâ mi kánnámmuán yù kebalínán na,” kud da. ²¹ Á yù ira ngámin nga tatolay nga taga Atenas áнна ngámin yù ira tanakuán nga makipaggián tán, awán ta dumá nga sinarabáku ra, nu ari galâ yù pakaginná ra sù bagu nga dámak, nga inubu-ubobuk da ta tangatangággaw.

²² Á yáyù nga nanáddak si Pablo ta arubáng nayù ira kátannangán nga naggagammung ta Ariappagu, á kinagi na nira, “Sikayu nga taga Atenas, nasingak ku ta tángngagan naw yù aru nga didios naw nga ákkimorayán naw. ²³ Á ta pappassapasíar ku ta ili naw, nasingak ku ta kitáru yù ira ákkimorayán naw. Á nesimmuák ku yù tádday nga ákkimorayán naw nga aijan nga netúrâ kuna nga kunniaw, ‘Ta Dios nga arát tam ammu.’ Á yane pakimorayán naw nga arán naw ammu, aggina laguk yù ilayalayâ ku nikayu kunangane.

24 “Yawe Dios nga ilayalayâ ku nikayu, aggina yù Namarò ta dabbuno ána lángi ána ngámin nga egga nira. Aggina yù Yápu na ngámin, yù Mammaguray ta lángi ána dabbuno. Á yáyù nga ari maggián ta balay nga pidde na tolay. 25 Á awán bulubugá ta awayyá na tatolay nga mangabbák kuna, ta aggina yù mangiyawâ nittam ta áttole tam, inángà tam, ána ngámin yù awágat tam.

26 “Á pidde ni Namarò yù ira ngámin nga tatolay nga makkakerumá katole ra, negapu sù táttádday nga tolay nga olu nga pinarò na. Á sinullà ni Namarò yù ággaw nga keggá ra ána yù áddè na dabbun nayù ira páppatulád da nga katággitádday. 27 Yáyù kingnguá ni Namarò, tapè egga sù ira ngámin nga tatolay yù awayyá ra nga mannononò sù namarò nira, ána ammu ra sangaw si Apu Namarò, nu inni-innad da ta napiá yù pinarò na megapu nira ána nonotad da ta napiá yù pangikállà na nira. Ngam ari gemma arayyu si Namarò nittam, nu ari galâ aranni nittam nga katággitádday.

28 “Á ajjan yù ngaw tádday nikayu nga minángngitúrâ, á kinagi na, ‘Si Apu Namarò yù paggapuán na inángà tam ána ágguyu tam ána nonò tam ána ikararuá tam.’ Á kinagi na gapay, ‘Ánâ na ittam gemma ni Apu Namarò,’ kun na. 29 Á gapu ta ánâ ni Namarò ittam, arát tam nakuan kagian ta aggina yù kun na buláwán onu pinaláta, batu, onu yù ira sináttolay nga pidde na tolay.

30 “Á sù ngaw, arán na pinagikáru ni Namarò yù ira tatolay, gapu ta arád da paga ammu bulubugá

yù meyannung kuna. Ngam kunangane kagian ni Namarò sù ira ngámin nga tatolay ta máwák nga mabbabáwi ira sù narákè nga akka-akkuád da. ³¹ Ta sinullà ni Namarò yù ággaw nga pamanunnù na ta ngámin nga makkakerumá nga tatolay ta dabbuno. Á sinullà na yù mamanunnù nga matunung yù ámmanunnù na. Á inipakánnámmu ni Namarò sù ira ngámin nga tatolay yù sinullà na nga mamanunnù, ta pinaginnanole ni Namarò, nga naggapu ta gián nayù ira námmatay.”

³² Á pakaginná ra sù kinagi ni Pablo nga meyannung ta paginnanole nayù ira námmatay, inuyo nayù ira káruán si Pablo. Ngam kinagi nayù ira káruán kuna, “Ikáyâ mi maginná má sangaw yù kagiam mu nga meyannung karanniaw,” kud da.

³³ Á nánaw laguk si Pablo nira. ³⁴ Á páno na, nepappapulù kuna yù ira káruán nga tatolay, gapu ta nanguruk ira. Si Dionisio yù tádday nga manguрук, nga kabbulun nayù ira kátannangán ta Ariap-pagu, ána yù tádday nga babay nga mangngágan ta Damaris. Á ajjan yù ira káruán paga nga nangikatalà kê Apu Kesu, nga netádday kê Pablo.

18

Yù Pangilayalayâ ni Pablo ta Korinto

¹ Kabalin na yaw, nánaw si Pablo ta Atenas, á minay ta Korinto. ² Á nesimmuán na tán di Akila kê Persila, nga magatáwa. Kudio ira nga taga Pontu ngaw, á nakipaggián ira lâ gangù ta áppatulán na Italia. Á gapu ta pinapáno ni Patul Kalodio yù ira ngámin nga Kudio ta Roma, nga

karakalán na ili ta Italia, nagali di Akila, á limibbè ira ta Korinto. Á en ni Pablo ira sinullúnán. ³ Á gapu ta naggittá yù ággalerád da kê Pablo, nga mináppadday ta tarapál, á nakipaggián si Pablo ta bale ra, nga mepattarabáku nira.

⁴ Á káda Sabadu minay si Pablo sù kapilliá na Kudio nga makiubobuk sù ira Kudio ána yù ira Gareko gapay, tapè dudduáran na ira ta manguruk ira kê Apu Kesu. ⁵ Á labbè di Silas kê Timotio ta Korinto, nga naggapu ta Masidonia, yáyù nga awayyá ni Pablo nga tángngagan yù pangilayalayâ na sù ira Kudio. Á inilayalayâ na nira si Apu Kesu nga Kiristu nga Mangiyígù nga initabbá na ngaw ni Namarò nga umay mammaguray. ⁶ Ngam kinontará ra si Pablo nayù ira Kudio ána nakkakagiád da. Á iniwákkâ na laguk ni Pablo yù barawási na, ta panákkilalán ta kabalin na nangilayalayâ sù ira Kudio. Á kinagi na nira, “Liwâ naw lággapay, nu ari kayu meiyígù. Arák ku liwâ, ta sinabarangát takayu gemma. Á ek ku lállaguk ilayalayâ sù ira ari Kudio.”

⁷ Á nánaw si Pablo laguk nga minay ta bale ni Tisio Justo, nga tolay nga ari Kudio nga maki-moray kê Namarò. Netaging ta kapilliá na Kudio yù bale na. ⁸ Á si Kirispo, nga kátannangád da ta kapilliá na Kudio, nanguruk gapay kê Apu Kesu. Á nanguruk gapay yù ira ngámin nga kábbale na. Á aru gapay yù ira tatolay nga naggián ta Korinto nga nakaginná sù kinagi ni Pablo, á nanguruk ira, á nakirigù ira.

⁹ Á ta tádday gabi, aijan yù nappasingan kê

Pablo. Á nagginná ni Pablo si Apu Kesu nga magubobuk kuna, á kinagi ni Apu, “Ari ka matukkâ nga mangilayalayâ sù meyannung nikán, á ari ka maganássing sù ira tatolay. ¹⁰ Awán ta tolay nga umay mangnguá nikaw, ta sikán yù mepulù nikaw. Á kitáru paga yù ira tatolay sawe ili nga manguruk áнна mesipà nikán,” kun ni Apu kuna. ¹¹ Á yáyù nga naggián tán si Pablo ta tangaragun ta gadduá, nga mangituddu sù bilin ni Namarò sù ira tatolay.

¹² Á paggián na lâ paga ni Pablo ta Korinto, á naggubinador si Gallio ta purubinsia na Akeya. Á nattetádday yù ira Kudio nga ari manguruk, á ginápù da si Pablo. Á iniyarubáng da kê Gubinator Gallio, tapè ikeká ra kuna. ¹³ Á kinagi ra, “Yawe tolay, kagumánan na yù ira tatolay ta tanakuán nga ákkimore ra kê Namarò nga mekon-tará sù tunung mi!” kud da.

¹⁴ Á lage ni Pablo nakuan magubobuk, nga tubbák sù kagiad da, kinagi ni Gallio sù ira Kudio, “Nu egga nakuan yù liwâ na, onu narákè yù kingnguá na, á máwák nakuan ta anúsát takayu nga Kudio áнна ginnák ku nakuan yù kagian naw. ¹⁵ Ngam gapu ta maddagaragim kayu galâ ta meyannung ta ubobuk áнна ngágan na tolay áнна yù tunung naw lápay, sikayu lággapay yù mamananunnù. Manakikà mamananunnù karanniaw.” ¹⁶ Á pinaturiák na ira sù ámmannunnután. ¹⁷ Á ginápù da laguk nayù ira tatolay si Sostenes, nga kapatás ta kapilliá na Kudio, á kingnguá ra sù námмуák nayù ámmannunnután. Ngam si Gubinator Gallio,

pinagurayán na ira. Arán na ira sinángngák.

Panoli ni Pablo ta Antokia sù Purubinsia na Siria

¹⁸ Pappasá na yaw, naggián paga si Pablo ta nabayák ta Korinto sù ira mawwawági ta ángnguruk da kê Apu. Á páno na, nepulù kuna di Akila kê Persila. Á minay ira ta Kenkareya ta aggik na bebay. Labbè da tán, nakiúsì si Pablo ta sinniál na ta sinuppál nen yù ngaw initabbá na kê Namarò, ta yáyù kustombare ra. Á nabbiray ira laguk nga minay ta purubinsia na Siria. ¹⁹ Á jiminung ira ta ili na Epeso. Yáyù nabattángád di Akila. Ngam naddagâ lâ si Pablo ta kapillíá, tapè makiubobuk sù ira Kudio. ²⁰ Á inapà da ta maggián nira ta mabayák, ngam kinagi ni Pablo ta máwák na lábbì mánaw. ²¹ Á ta paggagannuâ na, kinagi na nira, “Nu ure ni Namarò, á manolingà nikayu noka.” Á nabbiray laguk si Pablo nga nánaw ta Epeso.

²² Á jiminung yù biray ta Sesaria. Á gatták ni Pablo, giminon ta Jerusalem tapè tullúnán na yù ira mangikatalà kê Apu Kesu nga naggián tán. Á páno na ta Jerusalem, minay laguk ta ili na Antokia sù purubinsia na Siria. ²³ Á naggián ta Antokia nga nangabbák nira. Á páno na ta Antokia, minay naddagaragâ ta ngámin nga ili sù ira purubinsia na Galasia ána Parigia. Á sinabarangán na yù ira ngámin nga manguruk kê Apu Kesu ta ipasigaggà da yù ángnguruk da.

Yù Pangituddu ni Apolo ta Korinto ána Epeso

24 Á paggián ni Pablo ta Galasia áнна Pari-gia, aijan yù Kudio nga taga Alekandria nga mangngágan ta Apolo nga limibbè ta Epeso. Á napiá yù ángngituddu ni Apolo, ta natudduán sù ngámin nga dán nga netúrâ nga ubobuk ni Namarò. 25 Á natudduán gapay ta meyannung sù panguruk tam kê Apu Kesu. Á yáyù nga kuruk yù inituddu na gapay ta meyannung kê Apu Kesu, á naláppà nga mangituddu. Ngam yaw lâ paga nga ammu na yù pakirigù na tolay nga inituddu na ngaw ni Kuan nga Minánnigù.

26 Á minay si Apolo nangituddu sù kapilliá na Kudio nga ari naganássing. Á di Akila kê Persila, naginná ra yù kinagi ni Apolo ta kapilliá, á inapà da ta bale ra, á inibukalád da ta napiá yù pakiyígù nayù ira tatolay kê Namarò megapu sù pangikatalà da kê Apu Kesu.

27 Á inikáyâ ni Apolo ta dumákì nga umay ta purubinsia na Akeya. Á yù ira kábulun na ta Epeso, jinudduák da ta umay, á initúrâ da laguk sù ira nga manguruk kê Apu Kesu nga maggián ta Akeya, ta alawatad da si Apolo. Á labbè ni Apolo ta Akeya, inabbágán na ta napiá yù ira tatolay nga mangikatalà kê Apu Kesu, megapu sù pangikállà ni Namarò nira. 28 Á nábbágán ira megapu sù pangappù ni Apolo sù ira Kudio nga ari nangu-ruk, ta pakkakátabbatabbák da ta arubáng nayù ira magari nga tatolay. Á inibukalán ni Apolo yù dán nga netúrâ nga ubobuk ni Namarò, á kunnian inipakkuruk na sù ira Kudio ta si Apu Kesu yù MakKiristu nga mangiyígù nga ubobugan nayù

ira ngaw ábbilinán.

19

Si Pablo ta Epeso

¹ Á keggá ni Apolo paga ta Korinto, minay si Pablo ta ili na Epeso, nga nallakák ta puddupud-dul sù tangngá nayù purubinsia. Á ta Epeso, narángnganán na yù ira manguruk kâ Namarò. ² Á iniyabbù ni Pablo nira, “Á ammu naw nu minay nikayu yù Mangilin nga Ikararuá ta kapángnguruk naw?” Á kinagi ra kuna, “Ari. Arám mi bu-lubugá naginná yù meyannung sù Mangilin nga Ikararuá.” ³ Á kinagi ni Pablo nira, “Anni laguk yù kebalinán nayù karigù naw?” Á kinagi ra, “Á kun-nay sù ánnigù ni Kuan ngaw.” ⁴ Á kinagi ni Pablo, “Jinigù ni Kuan yù ira tatolay nga nabbabáwi ta liwiliwâ da, á inituddu na gapay nira ta kurugad da yù umay nga maporián kuna. Aggina si Apu Kesu,” kun na.

⁵ Á pakaginná ra ta meyannung kâ Apu Kesu, nanguruk ira áнна nakirigù ira má, nga metádday kâ Apu Kesu. ⁶ Á sinámmi ni Pablo ira, á mi-nay nira yù Mangilin nga Ikararuá, á iddâ da nangiyubobuk ta tanakuán ira nga ággubobuk nga arád da ammu, áнна iniyubobuk da yù inipalappâ ni Namarò nira. ⁷ Á mapulu duá yù ira ngámin nga narigù.

⁸ Á naggián si Pablo ta Epeso ta tallu bulán nga mangilayalayâ ta kapilliá na Kudio. Á ari naganássing nga makiubobuk nira ta meyannung

sù pammagure ni Namarò ta dabbuno, tapè manguruk ira gapay kâ Apu Kesu. ⁹ Ngam nataggâ yù nonò nayù ira káruán, á ari ira nanguruk. Á nagubobuk ira ta narákè ta meyannung kâ Apu Kesu ta arubáng nayù ira tangapaggammungán. Á yáyù nga inipáno ni Pablo yù ira manguruk, á minay ira naggagammung ta iskuelá ni Tirano. Á kággággaw, nangituddu si Pablo sù ubobuk ni Namarò sù iskuelá. ¹⁰ Á kunniaw yù pangituddu ni Pablo tán nga iskuelá ta duá ragun. Á yù ira ngámin nga tatolay nga Kudio áнна yù ira ari Kudio nga naggián ta purubinsia na Asia, naginná ra yù bilin ni Apu Kesu.

Yù ira Pitu nga Minágganánitu nga Áná ni Eskeba

¹¹ Á aru yù makapállâ nga pinagaddátu ni Pablo megapu sù pakáwayyá ni Namarò. ¹² Á yáyù nga mássiki nu mesiggek lâ yù panniu onu appì ta baggi ni Pablo, nga metuluk sù ira máttakì, á nammapiá ira, áнна nánawán na ira nayù ira anitu.

¹³ Á ajjan yù ira Kudio nga minágganánitu nga mappassapassiár, tapè parubád da pammapián yù ira nagunagán. Á kinagi ra, “Papanáwam mi sikayu nga anitu megapu sù ngágan ni Apu Kesu nga ilayalayâ ni Pablo.” ¹⁴ Á ajjan yù pitu nga lálláki, nga áná ni Eskeba nga kátannangán nga pári na Kudio, nga kunnian yù kingnguá ra. ¹⁵ Á pagubobuk da sù anitu, simibbák yù anitu, á kinagi na nira, “Ammù gemma si Kesu, á ammù gapay si Pablo. Ngam sikayu, asinni kayu laguk?” ¹⁶ Á yù tolay nga nagunagán nayù anitu, ikáddagâ na lâ kingnguá

na yù ira pitu nga minágganánitu, á pinisil na yù barawási ra áнна pinatulù na ira ngámin. Á nattálaw ira nga nagilongán áнна nabigibigarán.

¹⁷ Á neparámak yù nesimmu ta ngámin nga tato-lay nga naggián ta Epeso, nga Kudio ira áнна yù ira ari Kudio. Á naganássing ira áнна nerallà yù kapállâ da. Á jináyo ra si Apu Kesu ta ngámin nga lugár. ¹⁸ Á yáyù nga aru gapay yù ira nangikatalà kê Apu Kesu nga nabbabáwi ta liwiliwâ da, á ed da pinalappâ yù narákè nga kingngikingnguá ra. ¹⁹ Á aru gapay yù ira nga minágganánitu ngaw, nga inammung da yù ngámin nga libru ra nga meyannung ta salamangká ra, á sinuggi ra ngámin ta arubáng nayù ira ngámin na tatolay. Á biniláng da yù pagá nayù libru ra nga sinuggi ra, á singkuentá nga ribu nga pirâ yù pagá na. ²⁰ Á yáyù nga nepasingan ta makáwayyá yù bilin ni Apu Namarò, á nassamá yù bilin nga meyannung kê Apu Kesu, á nalannapán ta aru yù ira manguruk.

Yù ira Magaru nga Mapporay ta Ili na Epeso

²¹ Kabalin na yaw, ninonò ni Pablo ta maddagâ ta Masidonia áнна Akeya, ta lage na umay ta Jerusalem. Á kinagi na gapay, “Sangaw nu mánawà ta Jerusalem, umayà laguk ta ili na Roma,” kun na. ²² Á pinapolu na yù ira duá nga mangabbák kuna, di Timotio kê Erasto, ta umay ira ta Masidonia. Ngam nabattáng si Pablo lâ paga ta Epeso, sù purubinsia na Asia.

²³ Á paggián ni Pablo paga ta Epeso, aru yù ira tatolay nga naggugúru nga napporay, ta

molang ira sù metuddu nga tuttulan nayù ira tatolay nga mangikatalà kâ Apu Kesu. Á kunniaw yù kesimmu na. ²⁴ Ajjan ta Epeso yù laláki nga mangngágan ta Dimitrio. Aggina yù minábbattál ta pinaláta nga paddayan na ta baddi nga sinákkapillíá ira nga meyárik ta dakal nga kapillíá nga áddasalád da kâ Artemi, nga dios da nga babay. Á pinatarabáku ni Dimitrio yù aru ira nga minábbattál ta pinaláta, á aru yù ganánsiá ra megapu sù tarabáku ra.

²⁵ Á pinaggagammung ni Dimitrio yù ira papatarabakuan na áнна yù ira nga negittá ta pagalerád da, á kinagi na nira, “Sikayu nga kábuluk ku, ammu tam ta napiá yù ággiát tam megapu sawe pagalerát tam, ta maríku ittam. ²⁶ Á nasingan naw áнна naginná naw yù akkuán nayù tolay nga mangngágan ta Pablo, ta ituddu na ta ari kuruk nga dios yù pidde na tolay. Á aru yù ira tatolay nga manguruk sù pangilayalayâ na. Aru yù ira nga kinagumán na sawe Epeso áнна sù tangapurubinsia na Asia. ²⁷ Á yáyù gapu na ikaburung tam, marakè iluddè nayù ira tatolay yù ággalerát tam, á nepatalugáring ta awán sangaw ta serbi nayù dakal nga kapillíá nga pakimallatán na tolay sù kotunán nga dios tam nga babay, si Artemi, áнна arád da sangaw paddayawán si Artemi, nga pakimorayán na ngámin na tatolay ta Asia áнна tangapáddabbunán,” kun ni Dimitrio nira.

²⁸ Á pakaginná ra sù kinagi ni Dimitrio, napatapátu ira. Á nakkatakátol ira, nga kud da, “Kotunán si Artemi nga dios ta Epeso!” kud da.

29 Á mabagal yù ira tangelián. Á ginápù da di Aristarko kâ Gayo nga taga Masidonia, nga nepulù kâ Pablo sù ánge na ta Epeso. Á gikarakarérán ira nga ginuggun di Aristarko nga iniyánge ra ta dakal nga ábbúyád da.

30 Á pakarámak ni Pablo ta ginápù da di Aristarko, umay nakuan makiarubáng sù ira magaru, ngam arád da inanugù nayù ira manguruk kâ Apu.

31 Á yù ira kákkopun ni Pablo nga makáwayyá ta purubinsia, inibilid da kâ Pablo yù ikomá ra nga ari lâ mappasingan ta ággagammungán, marakè akkuád da.

32 Á yù ira magaru, nakkatakátol ira, nga nadurúmá yù kakágiad da nga ikatakátol da. Á nakalalang yù ira tangapaggammungán, ta arád da ammu nayù ira káruán yù ipaggammung da.

33 Á yù ira Kudio, pinarubáng da si Alekanduru, tapè aggina yù magubobuk sù ira magaru nga tatolay. Á yáyù nga inítáyák na yù limá na, ta pagimamatan na ira, tapè ibukalán na nakuan nira yù nesimmu. 34 Ngam natákkilalád da ta Kudio si Alekanduru, á kagiad da ta aggina yù papporayád da. Á nakkatakátol ira ta duá nga oras, nga kud da, “Kotunán si Artemi nga dios ta Epeso!” kud da.

35 Á pappasá na duá nga oras nga pakkatakátol da, egga tán yù iskiribiente sù munisipiu ra, á nanáddak ta arubáng nayù magaru, á pinagimammà na ira. Á kinagi na nira, “Sikayu nga tangeliák ku ta Epeso, egga panò yù tolay nga arán na ammu ta aijan saw nittam ta Epeso yù dakal nga áddasalán ta Artemi nga kotunán, áanna

yù mangilin nga batu nga napannâ nga naggapu ta lánghi? ³⁶ Á gapu ta awán gemma ta makariri sù masingat tam áнна ammu tam ngámin, napiá laguk nu magimammà ittam, nga ari magapa-apurá nga mangnguá. ³⁷ Ta yawe ira tatolay nga iniyánge naw saw, awán ira ta liwâ. Ari ira nakkabukán sù áddasalát tam onu yù dios tam nga babay.

³⁸ “Á di Dimitrio áнна yù ira kábulun na nga minábbattál, nu egga yù ikeká ra nira, á mangikeká ira laguk sù ira minámmannunnù sù ámmannunnután nayù gubinador. Umay ira ngámin makkakákeká. ³⁹ Á nu egga paga yù ikáyâ naw, ubobugat tam laguk sangaw sù paggagammung nayù ira kátannangát tam, tapè makkakáppiá ittam lággapay. ⁴⁰ Ta maburungà, marakè papporayán na ittam nayù gubinador megapu sù pattannatannuk tam ta ággawo, ta awán ittam ta itabbák kuna.” ⁴¹ Á kabalin nayù iskiribiente nga nanabarang sù ira magari, pinapáno na ira.

20

Yù Ánge ni Pablo ta Masidonia áнна Garesia

¹ Á pappasá nayù pattannatannuk nayù ira tato-lay ta Epeso, inipámmung ni Pablo yù ira manguruk kê Apu Kesu. Á kabalin na nanabarang nira, nánaw nira, á minay ta purubinsia na Masidonia. ² Á naddagaragâ ta ngámin nga ili, nga manabarang sù ira manguruk. Á pakáddè na ta purubinsia na Garesia, ³ naggián ta tallu bulán. Á kabalin na naggián nira, naggagannuâ, ta umay

nakuan mallúgán ta biray nga umay ta purubinsia na Siria. Ngam narámak na ta igagánge nayù ira Kudio. Á nabbabáwi laguk, á ninonò na ta manoli nga mattalebák ta Masidonia.

⁴ Á sikán si Lukas nga kabbulun ni Pablo. Á aijan gapay nikami si Sopatro nga anâ ni Pirro nga taga Beria, ána di Aristarko kê Segundo nga taga Tessalonika, si Gayo nga taga Derbi, ána si Timotio, á di Tikiko kê Taropimo gapay nga taga Asia. ⁵ Danniaw ira nga kábulum mi, nánaw ira nga napolu ánnè nikami, á iniddagád da kami ta ili na Tarowas. ⁶ Á ta kabalin na piestá nga pakkákám mi ta pán nga awán ta állapparán na, nánaw kami gapay ta Pilippay. Á natakay kami ta biray. Á pabbire mi ta límá nga ággaw, jiminung kami ta Tarowas nga dumáddán nira, á naggián kami ta tangaligguán.

Yù Kapannâ ni Yutiko

⁷ Á ta púgák na Liggu, naggagammung kami ta pakimore mi kê Namarò ána pakkákám mi ta pán nga giddigidduá mi, nga panaddamám mi ta pate ni Apu Kesu. Á nagubu-ubobuk si Pablo sù ira tatolay ta nabayák, áddè ta tangngá na gabi, gapu ta mánaw sangaw nu kapannawagán na. ⁸ Á aru yù ira isingan sù paggagammungám mi ta utun. ⁹ Á aijan yù bagitolay nga mangngágan ta Yutiko nga nagitubang ta bintá. Á gapu ta nabayák si Pablo nga magubobuk, nattummà si Yutiko. Á pakkaturuk na ta napiá, napannâ ta dabbun nga

naggapu ta mekatallu nga daták ta utun, nga nag-gagammungám mi. Á ed da inakkâ nga natayin. ¹⁰ Ngam minuluk si Pablo, á inappungulán na nga pinagikkáng yù bagitolay. Á kinagi ni Pablo nira, “Ari kayu mabagabagal, ta matolayin.” ¹¹ Á minunè ira ta utun. Á giddigidduá ni Pablo yù pán, á nepakkákán kami. Á kabalim mi nakkákán, nakiubobuk si Pablo nira ta áddè ta pannawák. Á nánawán na ira laguk. ¹² Á yù bagitolay, inilabbè da nga matolayin ta bale ra, á nagayáyâ ira.

Ánge ni Pablo ta Mileto

¹³ Páno mi ta Tarowas, nabbiray kami nga minay ta Asson. Ngam nappatalay si Pablo, ta pinapolu na kami, á kinagi na nikami ta dagatam mi sangaw ta ili na Asson. ¹⁴ Pakaratang na nikami ta Asson, initake mi ta biray, á minay kami ta pugu na Mitilene. ¹⁵ Á pabbire mi paga nga naggapu ta Mitilene, nattalebák kami ta pugu na Kiyos ta tádday ággaw. Á sù mekaruá nga ággaw naddagâ kami ta pugu na Samos. Á sù mekatallu nga ággaw jiminung kami ta ili na Mileto. ¹⁶ Ta sinalebarám mi yù ili na Epeso, gapu ta manakì si Pablo maddagâ tán, marakè mabayák kami ta Asia, ta apurádu si Pablo nga makáddè ta Jerusalem pángè na ággaw nayù piestá na Kudio nga mangngágan ta Pentekosto.

Pagubu-ubobuk ni Pablo sù ira Karakalán nga taga Epeso

¹⁷ Á dung mi ta ili na Mileto, jinok ni Pablo yù umay ta Epeso, tapè agálán na yù ira karakalán

nayù ira tangapaggammungán ta umay ira ta gián na. ¹⁸ Á labbè da ta Mileto, kinagi ni Pablo nira, “Sikayu nga taga Epeso, ammu naw yù kustombarè nikayu ta kággággaw sù paggiák ku nikayu áddè ngaw sù labbè ku ta purubinsia na Asia. ¹⁹ Tumulukà nga masserbi kê Apu, á aringà nallálá ta passerbì kuna. Á inattamáku ku lâ yù jigâ ku, mássiki nu nepallà yù daddam ku megapu sù ira Kudio nga mangigagángay nikán. ²⁰ Awán bulubugá ta inilímak ku ta pangituddù nikayu sù bilin nga mamammapiá nikayu, ta sigídàngà nga nangituddu nikayu ta paggagammungán naw áнна sù ira gibbalayán naw. ²¹ Á kinagi sù ira kagittá nga Kudio áнна sù ira nga ari Kudio gapay ta mabbabáwi ira ta liwiliwâ da, á makipakomá ira kê Namarò áнна manguruk ira kê Apu Kesu Kiristu.

²² “Á kunangane umayakin ta Jerusalem, ta doban nangà nayù Ikararuá ni Namarò. Á arák ku ammu yù mesimmuák ku sangaw túrin. ²³ Ngam ta ngámin nga ili nga paddagatak ku, ipakánnámmu nayù Mangilin nga Ikararuá nikán yù jigâ nga naparán nga attamáku ku sangaw áнна yù kapukù ku sangaw túrin ta Jerusalem. ²⁴ Ngam maguray lâ yù mesimmu nikán nga jigâ, mássiki nu matayà, ikáyâ ku lâ ta palurotak ku yù ipakuá ni Apu nikán. Ta awán ta serbi nayù inángà ku nu arák ku palurotan ngámin nga ipakuá ni Apu Kesu nikán, nga pangilayalayâ ku sù napiá nga dámak nga meyannung sù ayâ ni Apu áнна allà na ta tatolay.

²⁵ “Á pappassapassiár ku ta gigián naw, inilayalayâ ku nikayu yù meyannung sù pammagure

ni Namarò nga awán ta áddè na. Á kunangane, mánawakin, á ammù ta arán nawà masingan mángin, ta aringakin manoli saw. ²⁶ Á yáyù nga kagiak ku laguk nikayu kunangane nu egga nikayu yù tolay nga umay ta impiernu, á ure na lággapay. Arán nangà paliwatan, ²⁷ ta aringà nallálâ ta pangilayalayâ ku nikayu ta ngámin nga sinalákkuruk ni Namarò. ²⁸ Magimuguk kayu laguk, á taronán naw gapay yù ira manguruk. Sikayu yù meyárik ta mináppárák nga sinullâ nayù Mangilin nga Ikararuá ta manaron sù ira mangu-ruk, nga meyárik ta karneru nga kukuá nayù Yápu tam. Tabarangán naw ira ta napiá áнна abbágán naw ira. Ta aggira yù tatole ni Apu Namarò, nga ginátáng na sù dága nayù kukurugán nga Anâ na.

²⁹ “Á ammù gapay ta sangaw nu nánawát takayin, umay ta ággagammungán naw yù ira nga mangituddu nikayu ta siri. Meyárik ira ta simaron nga ayám nga mangnguá ta ayám nga masippà. Á ilogò da yù ira káruán nga kábulun naw, tapè meyawáwán ira, ta awán ta allà da nikayu. ³⁰ Á duttál yù ággaw nga ajjan yù ira mangituddu nga maggapu galâ nikayu nga manguruk, á massirisiri ira, tapè melogò yù ira tatolay nga tumuttul nira. ³¹ Á yáyù nga kagiak ku nikayu ta magimuguk kayu laguk, tapè arád da kayu ilogò. Nononopan naw yù itabarang ku nikayu ta paggiák ku nikayu ta tallu ragun, ta aringà nallálâ nga nanabarang nikayu nga katággitádday ta ággaw áнна gabi, á aru yù pakkulukulé ku, gapu ta nerallà yù allà ku nikayu.

³² Á ipatarot takayu laguk kê Apu Namarò.

Nononopan naw yù bilin na nga meyanung sù allà na sù ira manguruk kuna, tapè mepasigaggà yù ángnguruk naw ána mesipà kayu sù ira tatole na, á iyawâ na gapay nikayu yù pinarán na megapu sù ira mapasigaggà nga mangikatalà kuna. ³³ Á ammu naw ta awán bulubugá ta pissil ku nikayu nga kuártu naw, onu buláwán naw, onu gagámì naw. ³⁴ Ammu naw ta sikán lápay yù nattarabáku nga nagalek ta áttole mi sù ira kábuluk ku. ³⁵ Nattarabákungà, tapè ipasingak ku nikayu yù párigán naw. Ta napiá nu maláppà kayu nga mattarabáku gapay, tapè egga yù awayyá naw nga mangabbák sù ira makapi. Nononopan naw yù kinagi ni Apu Kesu, nga kun na, ‘Nepallà yù pagayáyâ nayù mangiyawâ sù ira magáwák ánnè ta pagayáyâ nayù tolay nga mangalawâ.’ ”

³⁶ Á kabalin ni Pablo nga nagubobuk sù ira karakalán nayù ira taga Epeso, namalittúkak ira ngámin, á nakimállà ira kê Apu. ³⁷ Á inappungulád da laguk si Pablo ána inummatád da, á kinulukuletád da. ³⁸ Ta nakalò yù daddam da, nepatalugáring sù kinagi na nga arád da mángin masingan. Á ed da laguk nilúgán ta biray.

21

Ánge ni Pablo ta Jerusalem

¹ Páno mi nira, nallúgán kami laguk ta biray, á minay kami daretu ta pugu na Kos. Á sù mekaruá nga ággaw minay kami ta pugu na Roda. Páno mi ta Roda, nakáddè kami ta ili na Patara. ² Á dung mi ta Patara, nálek mi yù tádday nga biray nga umay ta

Pinisia, á yáyù nattakayám mi nga nánaw ta Patara. ³ Á pakáranni mi ta pugu na Sipro, sinalebarám mi, á nánawám mi yù pugu ta jimigi mi, á nabbiray kami daretiu ta purubinsia na Siria. Á jiminung kami ta ili na Tiro, nga pangigattágád da ta kárgá na biray.

⁴ Labbè mi ta Tiro, nálek mi yù ira manguruk kâ Apu Kesu, á naggián kami nira ta tangaligguán. Á kinagi ra kâ Pablo ta ari umay ta Jerusalem, gapu ta pinalappâ nayù Mangilin nga Ikararuá nira yù mesimmu sangaw kuna nga jigâ túrin. ⁵ Á jimittál yù ággaw nga páno mi nira. Á yù ira maggagáttáwa nga manguruk ána yù ira ánâ da, binulud da kami áddè ta lawán na ili. Á namalittúkak kami ngámin ta karagátán, á nakimállà kami kâ Apu. ⁶ Á kabalim mi nakimállà, kinagi mi nira, “Panawám mi kayu laguk.” Á “Wan,” kud da. Á nabbiray kami nga nánaw, á nanoli ira gapay ta bale ra.

⁷ Á pabbiray mi nga naggapu ta Tiro, nakáddè kami ta ili na Tolemes. Á keggá mi ta Tolemes, em mi laguk sinullúnán yù ira nga mawwawági sù ángnguruk mi kâ Apu Kesu, á naggián kami nira ta táttangággaw. ⁸ Á sù tádday ággaw, nánaw kami nira, á minay kami ta ili na Sesaría. Á naddaretiu kami ta bale ni Pilippi. Si Pilippi yù minángngilayalayâ nga nebiláng sù ira pitu nga sinullà da ngaw ta Jerusalem ta mangabbák sù ira mapulu duá. Á naggián kami kuna.

⁹ Á aijan yù appâ nga ánâ ni Pilippi nga bábbay nga mámmagingánay. Á minámmalappâ ira ngámin,

á inubobuk da yù pinalappâ ni Namarò nira. ¹⁰ Á paggiám mi paga nira, minay yù laláki nga mangngágan ta Agabo, nga minámmalappâ gapay ta ubobuk ni Namarò, nga naggapu ta purubinsia na Judiya. ¹¹ Á minay si Agabo nikami, á inâ na yù barakà ni Pablo, nga inigálù na ta takki na lápay ána limá na. Á kinagi na, “Yawe yù kagian nayù Mangilin nga Ikararuá, nga kunniaw sangaw yù pangigálù nayù ira Kudio sù makábbarakà túrin ta Jerusalem, á ikeká ra sù ira ari Kudio, tapè ikarsel da,” kun na.

¹² Á pakaginná mi sù kinagi ni Agabo, sikami ána yù ira manguruk, inikomá mi kê Pablo ta ari umay ta Jerusalem. ¹³ Á simibbák laguk si Pablo, á kinagi na, “Ngattá, ta kuletán nawà? Ta pappanatan nawà nga paddaddamán. Ta napanánakin nga mebáluk, á umayà ta Jerusalem, mássiki nu papatáyad dangà megapu sù ángnguruk ku kê Apu Kesu.” ¹⁴ Á gapu ta arám mi nakagumán ta ari umay, nattukkâ kami, á kinagi mi laguk, “Mapaluro galá yù ikáyâ ni Apu Namarò.”

¹⁵ Á kabalin na paggiám mi kári Pilippi, nagagannuâ kami, á nánaw kami nga umay gumon ta Jerusalem. ¹⁶ Á nepulù nikami yù ira káruán nga manguruk nga taga Sesaria, á niyánge ra kami ta bale ni Mason, nga tolay nga taga Sipro nga manguruk kê Apu ta nabayágin. Á yù bale ni Mason yù naggianám mi.

Pattullun ni Pablo kári Ime

¹⁷ Á pakáddè mi ta Jerusalem, nagayáyâ yù ira manguruk nga naggián ta Jerusalem megapu sù

labbè mi. ¹⁸ Á sù tádday ággaw, nepulù si Pablo nikami, á em mi tullúnán di Ime. Á ajjan tán gapay yù ira karakalán nayù ira manguruk kê Apu. ¹⁹ Á kinagi ni Pablo nira, “Á kunnasi kayu, wáwwagi?” Á inistoriá na nira yù ngámin nga inipakuá ni Namarò kuna megapu sù pangilayalayâ na ta bilin ni Apu sù ira ari Kudio.

²⁰ Á pakaginná ra sù ngámin nga kinagi ni Pablo, naddayaráyaw ira kê Namarò. Á kinagi ra laguk kê Pablo, “Wagi, narámak mungin ta ajjan jinibu nga Kudio sawe Jerusalem nga mangurugin kê Apu Kesu. Á maláppà ira ngámin nga manuppál ta napiá yù tunung ni Moyses. ²¹ Á narámak da ta ituddum kanu sù ira Kudio nga nakipaggián sù lugár nayù ira ari Kudio ta likuránád da yù ituddu ni Moyses. Á ituddum kanu gapay ta arád den ipakugi yù ira ánâ da, ána ari iren tumuttul sù kustombare tam nga Kudio. ²² Á mapporay ira támma sangaw nu marámak da ta limibbè ka saw. Anni laguk yù akkuát tam, tapè mánnámmuád da ta ari kuruk yù narámak da nga meyannung sù ituddum?

²³ “Á kunniaw laguk yù ipakuá mi nikaw, á napiá nu kurugam mu yù kagiam mi, tapè arád da ka paliwatan megapu sù kustombare tam. Ajjan nikami yù appâ nga lálláki nga Kudio, nga nakitarátu kê Namarò, á balinad da kunangan yù initabbá ra kuna. ²⁴ Mepulù ka nira laguk nga umay sù mangilin nga kapillíá, tapè tuppálan naw yù kustombare tam nga mamakarenu ta baggi naw. Á sikaw yù mappagá sù iyátáng da, tapè

mappakáibu ira ta panákkilalán ta sinuppál den yù inittabbá ra. Á yáyù nga mánnámmuán nayù ira tatolay ta awán ta kukurugán sù narámak da nga meyannung nikaw, nu ari galá ta tuttulam mu gapay yù tunung ni Moyses.

²⁵ “Á ta meyannung sù ipakuá mi sù ira ari Kudio nga manguruk kê Apu Kesu, iníturâ mi nira, á arám mi nira kinagi ta tuttulad da yù kustombare tam nga Kudio. Ngam yawe lâ yù kinagi mi sù túrâ mi ngaw nira, ta arád da kanan yù neyátáng ta sináddios, á arád da kanan yù dága áanna yù ayám nga ari naparága, á ari ira makiruruk sù arád da atáwa. Yáyù lâ kinagi mi sù ira ari Kudio,” kud di Ime kê Pablo.

²⁶ Á sù tádday ággaw, binulun na laguk ni Pablo yù ira appâ nga tolay, á pinalurò da yù kustombare ra nga meyannung ta pitu nga ággaw nga pamakarenu ra nga Kudio. Á minay laguk si Pablo sù mangilin nga kapilliá, tapè ipakánnámmu na sù pári yù ággaw nga kabalin nayù pamakarenu ra áanna yù pangiyawâ da sù meyátáng megapu nira nga katággítádday.

Paggápù da kê Pablo

²⁷ Á naddaggun nga nappasá yù pitu nga ággo nayù pamakarenu ra, á yù ira Kudio nga taga Asia, nasingad da si Pablo sù mangilin nga kapilliá. Á inittotobù da si Pablo sù ira magari nga tatolay, á ginápù da si Pablo. ²⁸ Á nakkatakátol ira nga kud da, “Sikayu nga kagittá mi nga ginaká ni Israel, en naw kami abbágán! Ajjan saw yù tolay nga mangituddu sù mekontará nittam áanna

yù mekontará sù tunung ni Moyses, á ituddu na gapay yù mekontará sù mangilin nga kapilliá. Á yaw paga yù liwâ na, ta pinatallung na saw yù ira ari Kudio, á yáyù nga jinapingán na yù mangilin nga kapilliá!” ²⁹ Yáyù kinagi ra gapu ta nasingad da di Pablo ta ili nga mappulupulù kê Taropimo nga taga Epeso. Á kagiad da ta pinatallung ni Pablo si Taropimo ta kapilliá gapay, ngam ari ga.

³⁰ Á nappatapátu yù ira tangelián nga naggugúru ta kapilliá. Á ginápù da si Pablo, á ginuggud da nga iniyángay ta lawán na kapilliá. Á dagarágâ inilitù da yù puertá na. ³¹ Á papatáyád da nakuan si Pablo, ngam nakarámak yù kátannangán nga kapitán na suddálu nga taga Roma ta maggugúru yù ira tangelián na Jerusalem, nga mamapátay. ³² Á inagálán na yù ira aru nga suddálu ána yù ira kapitád da, á nakkarerá ira nga minay sù ira magaru.

Á pakasingan nayù ira tatolay sù kátannangán nga kapitán ána yù ira suddálu ána yù ira kapitád da, nattukkâ ira nga manultù kê Pablo. ³³ Á jimikkì yù kátannangán nga kapitán kê Pablo, á ginápù na. Á inipegálù na ta duá nga káwák. Á iniyabbù na laguk sù ira tatolay yù ngágan na ána anni yù liwâ na. ³⁴ Ngam nakkakerumá yù inikatakátol da. Á gapu ta kitatannuk ira, arán na kánámmuán yù ipamaliwâ da kuna. Á yáyù nga jinok na yù ira suddálu ta iyánge ra si Pablo sù kámpu ra. ³⁵ Á pakáddè da ta áddán na paggianád da, kináttu nayù ira suddálu si Pablo, tapè ililli da sù pore nayù ira magaru, ³⁶ gapu ta sinuttul

da ira nayù ira magari nga maggugúru paga ána makkatakátol, nga kud da, “Papatáyat tamin!”

³⁷ Á paddaggud da pangitallung kê Pablo ta paggianád da, kinagi ni Pablo sù kátannangán nga kapitán, “Anugutam mà bì, ta aijan yù kagiak ku nakuan nikaw.” Á nakaddák yù kapitán, gapu ta Gareko yù ággubobuk ni Pablo ta pagubobuk na kuna. Á kinagi nayù kapitán kê Pablo, “Ammum yù ággubobuk na Gareko? ³⁸ Ari sikaw laguk yù laláki nga taga Egipto? Ta kagiak ku ta sikaw yù namappatapátu ána nangituluk ta appátaribu nga tulisán nga nagármás túrin ta kalállammatán!” kun nayù kapitán. ³⁹ Á kinagi ni Pablo kuna, “Ari sikán, ta Kudiongà nga taga Tarsu, nga dakal nga ili sù purubinsia na Silisia. Á ikomâ bì nikaw ta anugutam mà nga makiubobuk sù ira tatolay.” ⁴⁰ Á inanugù nayù kapitán. Á nanáddak si Pablo laguk ta áddán, á inítáyák na yù limá na, tapè magimammà yù ira tatolay. Á pagimammà da, nagubobuk si Pablo ta Kebru, nga ággubobuk na Kudio.

22

Yù Panabbák ni Pablo sù ira Kudio

¹ “Sikayu nga giriámán ána wáwwagì,” kun ni Pablo sù ira magari nga Kudio, “ginnán naw bì yù itabbák ku nikayu.” ² Á pakaginná ra sù ággubobuk da nga Kebru, nagimammà ira, tapè ginnád da ta napiá. Á kinagi ni Pablo, ³ “Sikán, Kudiongà. Á yù ili na Tarsu yù neyanaták ku sù purubinsia na Silisia. Á yawe ili na Jerusalem yù naddakalák

ku. Á naggigiámmungà saw, á si Gamaliel yù nangituddu nikán. Inituddu na ta napiá yù ngámin nga tunung nayù ira ngaw naggaká nittam. Á maláppakà nga manuppál sù ipakuá ni Namarò nikán, nga kunnay nikayu saw kunangane.

⁴ “Á jinigirigâ ku yù ira manguruk kê Kesu, áddè ta pate nayù ira káruán. Á ginápù ku yù ira káruán, nga lálláki áнна bábbay, á inipebáluk ku ira. ⁵ Á yù kotunán na pári áнна yù ira giriámán, ajjan yù awayyá ra nga massistígu ta kuruk yù kagiak ku, ta aggira gemma yù nangiyawâ nikán ta túrâ da sù ira wáwwagi tam nga Kudio túrin ta Damasku. Á yáyù iniyángè túrin, ta ek ku gaputan áнна ipabáluk yù ira manguruk kê Kesu, nga ilabbè ku sangaw saw Jerusalem, tapè maparigâ ira.

⁶ “Á pappángè ku ta Damasku, mináranningà ta ili ta tangngá na ággaw. Á inikáddagâ lâ nanawagánà megapu sù nawák nga naddalingárang nga naggapu ta lángì. ⁷ Á napalakagâ, á naginnâ yù ngárál nga magubobuk nikán, nga kun na, ‘Saulo, Saulo, ngattá ta iddâ mà lâ jigirigátan?’ ⁸ Á simibbágâ, á kuk ku, ‘Asinni ka, Apu?’ Á kinagi na nikán, ‘Sikán si Kesu nga taga Nasaret nga iddâ mu lâ jigirigátan.’ ⁹ Á yù ira kábuluk ku, nasingad da yù nawák nga maddalingárang, ngam arád da naginnâ yù magubobuk nikán. ¹⁰ Á iniyabbû ku kuna, ‘Apu, anni yù ipakuám nikán?’ Á kinagi ni Apu nikán, ‘Gumikkáng ka, á umay ka ta Damasku, ta mepakánnámmu nikaw tán yù ngámin nga

ipakuâ nikaw.’ ¹¹ Á gapu ta nabbulingà megapu sù paddalingárang nayù nawák, kinering dangà nayù ira kábuluk ku, á iniyángo rangà ta Damasku.

¹² “Á naggián ta Damasku yù tolay nga mangngágan ta Ananiâ, nga tumuttul sù ngámin nga tunung tam nga Kudio. Á aggina yù pakimorayán nayù ira ngámin nga Kudio nga maggián ta Damasku. ¹³ Á minay si Ananiâ nga jimikkì nikán, á kinagi na nikán, ‘Saulo nga wagi, makasingan ka mángin.’ Á dagarágâ nakasinganakin, á nasingak ku si Ananiâ. ¹⁴ Á kinagi na nikán, ‘Si Namarò nga pakimorayán nayù ira naggaká nittam, sinullà na ka, tapè sikaw yù pangipakánnámmuán na sù ipakuá na. Á yáyù nga sinalákkuruk na ta sikaw yù makasingan sù Katunungán nga masserbi kuna, áнна sikaw yù makaginná sù ubobuk na. ¹⁵ Ta sikaw yù doban na ta mangipakánnámmu sù ngámin nga nasingam mu áнна naginnám ta ngámin nga tatolay. ¹⁶ Á anni laguk yù iddagám mu? Arà! Gumikkáng ka, á makimállà ka kê Apu Kesu nga Yápum, tapè pakomán na ka sù liwiliwâ mu, á mapparigù ka, nga panákkilalán ta pangikatalà mu kê Apu,’ kun ni Ananiâ nikán.

¹⁷ “Á labbè ku ta Jerusalem, minayà nakimállà sù mangilin nga kapilliá. Á pakimállà ku sù kapilliá, ¹⁸ nappasingan nikán si Apu, á kinagi na nikán, ‘Arà! Alistuám mu mánaw sawe Jerusalem, marakè akkuád da ka nayù ira Kudio, ta arád da kurugan yù kagam mu nira nga meyannung nikán,’ kun na nikán. ¹⁹ ‘Apu,’ kuk ku kuna, ‘kuru-

gad dangà támma, ta ammu ra ta minayà ta ngámin nga kapilliá, á ginapagápù ku yù ira nga mangu-ruk nikaw, á inibáluk ku ira áнна pinalapalù ku ira. ²⁰ Á sù pamapáte ra kâ Esteban megapu sù pangilayalayâ na ta meyannung nikaw, nanáddagà nga naggíraw sù pate na, ta inanugù ku yù kingnguá ra áнна sinaronák ku yù barawási nayù ira nga namapátay kuna, kuk ku kâ Apu. ²¹ Ngam kinagi ni Apu níkan, ‘Mánaw ken laguk, ta dobat taka kunangane ta umay ka mangilayalayâ sù bilik ku sù ira ari Kudío ta arayyu nga lugár, kun na.”

²² Á yù ira magari nga Kudío, nagginná ira sù kinagi ni Pablo. Ngam ta pakaginná ra ta ánge na sù ira ari Kudío, napporay ira, á pine ra nagagga-aggay, nga kud da, “Papatáyat tam laguk, ta awán ta kepángngatán na nga matolay.” ²³ Á iniwawwák da yù barawási ra áнна nagagga-aggay ira. Á iniwári da yù káppù na dálan ta utun, gapu ta katakì na nonò da.

Yù Keyarubáng ni Pablo sù Kapitán na Suddálu nga taga Roma

²⁴ Á yù kátannangán nga kapitán na suddálu, pakasingan na sù pore nayù ira Kudío, pinatal-lung na si Pablo ta paggianád da. Á jinok na yù ira suddálu ta paligatad da si Pablo, tapè palappátan na nira yù liwâ na nga ipappore nayù ira tatolay. ²⁵ Ngam ta pangigakkâ da kâ Pablo, lage ra kuna mamaligà, nagubobuk si Pablo sù gadde nayù kapitán nga nanáddak ta aranni kuna, á kinagi na, “Awayyá naw panò mappaligà sù tolay nga taga Roma nga ari paga nabestigán?” ²⁶ Á pakaginná

nayù kapitán ta taga Roma si Pablo, en na kinagi sù kátannangán nga kapitád da, “Anni laguk yù akkuát tam, ta taga Roma yawe tolay.” ²⁷ Á minay laguk yù kátannangán, á iniyabbû na kê Pablo, “Kuruk nga taga Roma ka?” “Wan, kuruk,” kun ni Pablo. ²⁸ Á kinagi nayù kátannangán, “Aru yù ginástù ta papel nga permâ, tapè mebilángà sù ira taga Roma.” Á simibbák si Pablo, á kinagi na, “Ngam sikán, yáyù nakeyanaták ku.” ²⁹ Á yù ira suddálu nga mággè mamaligà kuna, pakaginná ra ta kuruk nga taga Roma si Pablo, dagarágâ nga nánawád da. Á naburung gapay yù kátannangán nga kapitán, ta pakánámmu na ta taga Roma si Pablo, ta yù kapitán gemma yù naddok sù ira suddálu nga nangigakkâ kuna.

Si Pablo ta Arubáng nayù ira Minámmanunnù

³⁰ Á gapu ta kuruk nga ikáyâ nayù kátannangán nga kapitán paga nga kánámmuán yù ipangikeká nayù ira Kudio kê Pablo, á sù tádday ággaw pinaggagammung na yù ira kátannangán nga pári nga Kudio ána yù ira ngámin nga giriámán nga minámmanunnù. Á pinalawán na si Pablo, nga iniyarubáng na nira.

23

¹ Pakiarubáng ni Pablo sù ira Kudio nga minámmanunnù, inimámmatán na ira ta napiá, á kinagi na, “Wáwwagi, ammu ni Namarò ta napiá yù nonò ku áddè kunangane, ta awán bulubugá ta narákè nga kingnguá,” kun ni Pablo sù ira minámmanunnù. ² Ngam si Ananiâ nga kotunán na

pári, pakaginná na sù kinagi ni Pablo, inipalappák na sù ira nanaging kuna. ³ Á kinagi ni Pablo kuna, “Kunnian gapay ipalappák na ka ni Namarò sangaw, sikaw nga agippípiá. Mamanunnù ka nikán ta meyanung sù tunung ni Namarò nakuan, ngam nakaliwatám mu galâ yù tunung ta inipalappák mà,” kun ni Pablo kuna. ⁴ Á yù ira nga nanaging kê Pablo, kinagi ra kuna, “Ngattá, ta pakkakagiám mu yù kotunán na pári?” ⁵ Á kinagi ni Pablo nira, “Wáwwagi, arák ku ammu ta aggina yù kotunán na pári! Á nu ammù nakuan, arák ku nakuan sibbák, ta aijan yù netúrâ sù libru ni Namarò nga kunniaw, ‘Ari kayu magubobuk ta narákè nga meyanung sù mammaguray nikayu.’”^{*}

⁶ Á inikáddagâ na lâ natákál si Pablo ta dumá yù sinuttul nayù ira káruán nga minámmanunnù, ta aijan yù ira Sadusio, á Parisio yù ira káruán. Á inikátol na yù kinagi na nira, “Wáwwagi! Sikán, á Parisiongâ, ána Parisio gapay yù ira darakal ku. Á yáyù nga mangurugâ gapay ta paginnanolayan ni Namarò yù ira námmatay. Á yáyù ipangikeká ra nikán ta arubáng naw.”

⁷ Á pakkagi ni Pablo ta aggina lápay yù Parisio, dagarágâ nga nakkakátabbák yù ira Parisio ána yù ira Sadusio, gapu ta massisinná ira ta nonò. ⁸ Ta yù ira Sadusio, kagiad da ta ari maginnanolay yù ira námmatay. Á kagiad da gapay ta awán ta ari masingan nga daroban ni Namarò onu tanakuán nga ari masingan, ána awán ta ikararuá na tolay.

---

* 23:5 Exodo 22:28

Ngam yù ira Parisio, ammu ra ngámin dannian. ⁹ Á yáyù nga makkakápereperang ira ta ubobuk, ta kagumánad da nakuan yù ira káruán. Á kitatannuk ira ngámin nga magubu-ubobuk. Á gimikkáng laguk yù ira káruán nga mesturu, nga Parisio yù tuttulad da, á kinagi ra, “Arám mi nálek yù liwâ nayù tolay. Ajjan támma yù ari masingan nga nagubobuk kuna.” ¹⁰ Á nappanà yù paddaráma ra, á naburungin yù kapitán nayù ira suddálu, marakè pissipissángan nayù ira tatolay si Pablo. Á jinok na laguk yù ira suddálu ta ed da gubatan si Pablo, ta ililli da nga iyángay ta kámpu ra.

¹¹ Á ta gabi, nappasingan si Apu Kesu kâ Pablo. Á kinagi na kuna, “Ari ka maganássing. Pataggatam mu yù nonò mu, ta umay ka sangaw mangilayalayâ ta meyannung nikán sù ili na Roma, ta kunnay ta pangilayalayâ mu sawe ili na Jerusalem.”

Pangigagánge nayù ira Kudio kâ Pablo

¹² Á ta pannawák, naggagammung yù ira Kudio nga nangigagángay nu kunnasi yù ámmapáte ra kâ Pablo. Á nappagássingán ira ta ari ira kumán onu ámminum áddè ta arád da paga napapátay si Pablo. ¹³ Á matturù ta appátapulu yù ira nattatarátu. ¹⁴ Á minay ira sù ira kátannangán nga pári nayù ira Kudio ána sù ira giriámán. Á kinagi ra, “Napasi-gaggà yù pagássingám mi ta ari kami kumán nu arám mi paga napapátay si Pablo. ¹⁵ Á sikayu ána yù ira minámmanunnù, sestemán naw laguk nga ipeyángay si Pablo kâ kapitán sawe ámmannután,

ta kunnay ta bestigán naw paga. Ngam maggián kami ta aggik na dалан nga napanán nga mattanak kuna nga mamapátay,” kud da nira.

¹⁶ Á aijan yù kánakán ni Pablo, nga anâ na wagi na nga babay, á narámak na ta tanabád da sangaw si Pablo ta dалан. Á minay laguk kê Pablo sù kámpu ra, ta iránuk na kuna. ¹⁷ Á inagálán ni Pablo yù tádday nga kapitán, á kinagi na kuna, “Iyangem bì yawe bagitolay sù gián nayù kapitám mu, ta aijan yù iránuk na kuna.” ¹⁸ Á iniyánge na laguk sù kátannangán na, á kinagi na kuna, “Si Pablo nga nebáluk, ipeyánge na nikán yawe bagitolay nikaw, ta aijan kanu yù kagian na nikaw.”

¹⁹ Á kinering nayù kapitán yù bagitolay, á nallilli ira ta baddì. Á iniyabbû na kuna, “Anni yù iránuk mu nikán?” ²⁰ Á kinagi nayù bagitolay sù kapitán, “Yù ira Kudio, nattatádday yù nonò da nga ipeyánge ra nikaw si Pablo sangaw nu ummá ta umay túrin ta ámmanunnutád da, á kagiad da nikaw ta ikáyâ da bestigán paga ta napiá. ²¹ Ngam arám mu ira kurugan, ta aijan matturù ta appátapulu ira nga magiddak nga mattanak kuna ta dалан. Napagássingán ira ta ari ira kumán onu ámminum áddè ta arád da paga napapátay si Pablo. Á napanán iren nga mattanak. Á iddagád da lâ yù kagam mu.” ²² Á kinagi nayù kapitán sù bagitolay, “Arám mu kakágian ta inipakánnámmum nikán.” Á pinapáno na laguk yù bagitolay.

Ketuluk ni Pablo kê Gubinator Pelik ta Sesaria

²³ Á ta kapapáno nayù bagitolay, inagálán nayù kátannangán nga kapitán yù duá nga kapitán, á kinagi na nira, “Paránan naw yù duá gatù nga suddálu ána pitupulu nga makkabáyu ána duá gatù nga nagármas ta duppil. Á mánaw kayu sangaw nu gabi nu alas nuebi nga mangiyángay kê Pablo ta ili na Sesaría. ²⁴ Á pakkabáyuan naw gapay si Pablo. Á taronán naw ta napiá, tapè awán ta mesimmu kuna áddè ta ilabbè naw túrin kê Gubinador Pelik,” kun nayù kátannangán nga kapitán.

²⁵ Á inítúrâ nayù kátannangán nga kapitán gapay yù iránuk na kê Gubinador, nga inítubbuk na sù ira suddálu. Yawe itúrâ na. ²⁶ “Sikán nga mattúrâ si Kalodio Lisias. Á itúrâ ku nikaw, Gubinador Pelik, nga Maráyaw nga Gubinador. Á kunnasi kayu laguk? ²⁷ Á yawe tolay nga dobak ku nikaw, aggina yù ginápù nayù ira Kudio gangù, á papatáyad da nakuan. Á pakánnammù ta taga Roma yù tolay, jimittálà nga mepulù sù ira suddálu, á iniyígù ku tapè ari matay.

²⁸ Á ikáyâ ku nga mánnámmuán yù pangikeká ra kuna. Á yáyù nga iniyángè laguk sù ámmannunútán nayù ira Kudio. ²⁹ Á nánnámmuák ku galâ ta awán ta liwâ na, á ari mepángngà nu mapapátay onu mebáluk. Yá ipappore ra galâ kuna yù meyannung sù tunung da. ³⁰ Á pakaginnâ ta aijan yù ira mangigagángay kuna nga mattanak nga mamapátay kuna, dagarágâ nga inipeyángè nikaw. Á kinagì gapay sù ira mamaliwâ ta umay ira mangikeká ta arubáng mu.” Yáyù áddè nayù

túrâ nayù kapitán sù Gubinator.

³¹ Á yù ira suddálu, kinuruk da yù initaddán nayù kapitán, á inituluk da si Pablo ta ili na Antipatris tán nga gabi. ³² Á ta pannawák, á yù ira suddálu nga nappatalay, nattoli ira ta kámpu ra ta Jerusalem, á nabattáng yù ira suddálu nga makkabáyu, ta aggira yù mangituluk kê Pablo sù Gubinator.

³³ Á labbè da ta Sesaria, iniyawâ da sù Gubinator yù túrâ nayù kapitán ána iniyawâ da gapay kuna si Pablo. ³⁴ Á pabbibik nayù Gubinator sù túrâ, iniyabbû na kê Pablo nu anni yù purubinsia na. Á “Silisia,” kun ni Pablo. ³⁵ Á kinagi na laguk kê Pablo, “Bestigát taka sangaw nu lubbè yù ira mangikeká nikaw.” Á inipaguárdiá na si Pablo sù palásiu nayù ngaw Patul Erodo.

24

Pangikeká nayù ira Kudio kê Pablo

¹ Á paggián ni Pablo ta Sesaria ta límá nga ággaw, á limibbè di Ananiâ nga kotunán na pári ána yù ira káruán nga giriámán, ána yù abugádu nga mangngágan ta Tertulo. Á minay ira sù Gubinator, ta ikeká ra si Pablo. ² Á inipeyarubáng da laguk kê gubinator si Pablo, á si Tertulo nga abugádu yù magubobuk.

Á namegapu si Tertulo nga mangiránuk sù ipangikeká ra kê Pablo. Á kinagi ni Tertulo, “Maráyaw nga Apu Gubinator Pelik, magimammà kami nga maggián sawe purubinsia megapu sù napiá nga pammagurem nikami. Á aru yù ira

tunung nga inulim ta napiá megapu nikami, tapè mammapiá yù ágga-ággiam mi. ³ Á sikami ngámin, tákkilalám mi ta napiá yù ángngabbák mu nikami ta ngámin nga lugár, á nepallà yù pabbalabálà mi nikaw ta kággággaw.

⁴ “Á arám mi ikáyâ ta mataláttán ka, á ikomâ lâ nikaw ta pasensián kami bì, tapè ginnám mu yù pangikeká mi sawe tolay. ⁵ Ta ammu mi ta aggina yù mamappatapátu sù ira Kudio ta ngámin nga lugár, tapè maddaráma ira. Á aggina yù maddok sù ira tatolay nga tumuttul sù inituddu nayù tolay nga taga Nasaret. ⁶ Á dapingan na nakuan yù mangilin nga kapilliá, ta akkuán na nakuan yù ari mepángngà. Ngam ginápù mi, á gapu ta nalliwâ sù kustombare mi, panunnutám mi nakuan ta kun-nay sù ituddu nayù tunung mi. ⁷ Ngam minay si Kapitán Lisias, á ginubâ na nikami. ⁸ Á sinaddánán na kami ta umay kami mangikeká ta arubáng mu. Á nu bestigám mu lápay, mánnámmuám mu lággapay yù ngámin nga liwâ na nga ipangikeká mi kuna,” kun nayù abugádu sù Gubinador. ⁹ A yù ira ngámin nga Kudio nga kábulun nayù abugádu, nakuwan ira ta kuruk ngámin yù kinagi na.

Yù Panabbák ni Pablo ta Arubáng ni Gubinador Pelik

¹⁰ Á pinayápayán na laguk nayù Gubinador si Pablo ta magubobuk nga tubbák nira. Á kinagi ni Pablo, “Apu Gubinador, ammù ta sikaw yù mamanannù sawe purubinsia mi nga Kudio ta nabayágin nga dagun, á yáyù nga magayáyákà nga tubbák sù pangikeká ra níkan ta arubáng mu.

11 Á nu damágam mu nira, ari gemma natturù ta mapulu duá nga ággaw ngaw yù ángè ta Jerusalem, tapè makimorayà kâ Namarò ta mangilin nga kapilliá. 12 Á arád dangà gemma naratang nga makiriri sù ira tatolay, á arák ku ira gapay pappat-apatuan ta ili onu sù mangilin nga kapilliá onu sù ira ngámin nga káruán nga ággagammungád da. 13 Á awán gapay ta mepasingad da, tapè pasikkálam mu nu kuruk yù ipangikeká ra nikán.

14 “Ngam yaw lâ ipalappâ ku nikaw, ta kuruk nga makimorayà kâ Namarò nga pakimorayán nayù ira naggaká nikami. Á kurugak ku yù inittuddu ni Apu Kesu, nga kagiad da ta ari kuruk. Á kurugak ku gapay yù ngámin nga tunung ni Moy-ses ána yù iníturâ nayù ngaw ira ábbilinán ni Namarò. 15 Á aijan yù iddanamák ku nga kunnay sù iddanamád da gapay nayù ira mangikeká nikán, nga paginnanolayan ni Namarò yù ira ngámin nga námmatay, mássiki yù ira napiá ána yù ira narákè gapay. 16 Á yáyù nga magimugugà, tapè napiá lâ yù akkuák ku megapu sù ira tatolay, á aringà mappasirán ta arubáng ni Namarò ána yù ira tatolay.

17 “Á nabayágin nga aringà minay ta Jerusalem. Á yáyù nga minayà, tapè ituluk ku yù ilimù mi sù ira ikáttole mi nga pobare ána mangiyátangà kâ Namarò. 18 Á keggâ sù mangilin nga kapilliá, narángnganád dangà nga napakarenuánin, ta namalurokakin sù kustombare mi. Á awán ta magaru nga tatolay nga namulupulù nikán, á awán ta pinappatapatù.

19 “Ngam aijan tán yù ira Kudio nga taga Asia, á nu egga nakuan yù liwâ ku nga ikáyâ da nga ipangikeká nikán, aggira nakuan yù minay ta arubáng mu. Ngam awán nira nga minay saw ta mangikeká nikán. 20 Á yáyù nga ipobobuk mu sù ira minay, ta ammu ra gapay ta awán ta nálek da nga liwâ ku ta keyarubáng ku sù ira minámmanunnù ta Jerusalem. 21 Ta yawe lâ ipangikeká ra nikán, yù inikátol ku ta arubáng da ta pamestigá ra nikán. Ta inikátol ku nga kinagi nira, ‘Mangurugà gapay ta paginnanolayan ni Namarò yù ira námmatay.’ ” Yáyù áddè nayù initabbák ni Pablo kâ Gubinador Pelik.

22 Ngam aru yù nánámmuán ni Gubinador Pelik nga meyannung sù inituddu ni Apu Kesu Kiristu, á yáyù nga inipappáná na yù ira mangikeká. Á kinagi na nira, “Sangaw nu lubbè si Kapitán Lisias, balinak ku yù pamestigâ kâ Pablo.” Á pinapáno na ira. 23 Á kinagi na laguk sù kapitán ta ipaguárdiá na si Pablo, ngam kunnay lâ ta álliuk, nga arán na pukutan. Á kinagi na gapay ta arán na ipugik yù ira kákkopun na nga umay mangituluk sù awágan na.

Yù Keyarubáng ni Pablo kári Pelik kâ Durusila

24 Á ari nabayák, á minay si Gubinador Pelik nga nepulù kâ Durusila nga atáwa na. Á Kudio si Durusila. Á inipágál da si Pablo, tapè ginnád da yù kagian na nga meyannung sù ángnguruk na kâ Apu Kesu Kiristu. 25 Á nagubobuk si Pablo gapay ta meyannung sù napiá nga ipakuá ni Namarò ta tolay ána yù máwák na tolay nga gaggarán

yù baggi na, nga ari tumulù sù karagâ na nga narákè, á kinagi na gapay yù meyannung sù ággaw nga duttál sangaw nga pamanunnù ni Namarò ta ngámin nga tatolay. Á pakaginná ni Pelik, naganássing áнна naburung, á kinagi na kê Pablo, “Kustungin. Awayyám nga mánaw laguk. Agálát taka má sangaw nu matángngák ku.” ²⁶ Ta ikáyâ ni Pelik gapay nu iddán na nakuan ni Pablo ta kuártu, á yáyù nga sigídá inipágál na si Pablo ta makiubobuk kuna.

²⁷ Á ta pappasá na duá ragon, napatalián si Pelik nga gubinador, á si Porsio Pesto yù táli na. Á gapu ta inikáyâ ni Pelik nga pagayáyatan yù ira Kudío, yáyù nga inibattáng na si Pablo sù ábbaluran.

25

Yù Keyarubáng ni Pablo kê Gubinador Pesto

¹ Á jimittál laguk si Pesto ta Sesaria, nga maggubinador ta purubinsia na. Á pappasá na tallu nga ággaw, minay si Pesto ta Jerusalem. ² Á keggá na ta Jerusalem, minay kuna yù ira kátannangán nga pári áнна yù ira makáwayyá nga Kudío, ta ikeká ra si Pablo. ³ Á inikomá ra kê Pesto ta ipeyalì na si Pablo ta Jerusalem. Yáyù lâ kinagi ra kê Pesto, nga sessistemá ra lâ, ta igagánga ra nga tanabán nga papatáyan si Pablo ta dálan. ⁴ Ngam simibbák si Pesto, á kinagi na nira, “Ajjan si Pablo nga napukù ta Sesaria, á manolingâ sangaw tû. ⁵ Mepulù kayu laguk nikán, sikayu nga makáwayyá, ta túrin lâ yù pangikekán naw kuna nu egga yù liwâ na,” kun nayù gubinador nira.

6 Á naggián nira paga si Gubinador Pesto ta Jerusalem ta matturù nga tangaligguán, á nanoli ta Sesaria. Á sù tádday ággaw, nagitubang ta ámmanunnután, á inipeyánga na si Pablo ta arubáng na. 7 Á labbè ni Pablo ta ámmanunnután, nile-tungán nayù ira Kudio nga taga Jerusalem, nga mangikeká kuna ta aru nga narákè, ngam awán ta ipasingad da kê gubinador, tapè ammu na nu kuruk yù kinagi ra kuna.

8 Á simibbák laguk si Pablo, á kinagi na, “Awán bulubugá ta liwâ ku sù tunung mi nga Kudio onu sù mangilin nga kapilliá onu kê Patul Sisar ta Roma.” 9 Ngam si Pesto, gustu na mamagayáyâ sù ira Kudio, tapè makikopun ira kuna, á yáyù nga iniyabbû na kê Pablo, “Ikáyâ mu panò nga umay ta Jerusalem, tapè panunnutát taka tán ta meyannung sù ipangikeká ra nikaw?”

10 Á simibbák laguk si Pablo, á kinagi na sù gubinator, “Ajjanà gemma sawe arubáng mu. Á yawe lâ yù ámmanunnután ni Patul Sisar, á sikaw gemma yù sinullà na nga mamanunnù. Awán ta liwâ ku sù ira Kudio, á yáyù gemma ammu ta napiá. 11 Á nu egga nakuan yù liwâ ku, nga awayyám nga ipamapáte nikán, itulù ku nakuan yù baggi nikaw. Ngam ari gemma kuruk yù pangikeká ra nikán, á yáyù nga awán ta tolay nga makáwayyá nga mangiyawâ nikán nira. Á ikáyâ ku laguk ta umayâ makipanunnù kê Patul Sisar,” kun ni Pablo kê Gubinador Pesto. 12 Á kabalín ni Pesto nakiubobuk sù ira kábulun na nga mamanunnù, kinagi na kê Pablo, “Kinagim ta makipanunnù ka

kâ Patul Sisar, á aggina laguk yù mamanunnù nikaw. Ipeyánge taka sù gián na.”

Yù Keyarubáng ni Pablo kári Patul Agripa kâ Bernis

¹³ Á pappasá na tangaligguán támma onu mat-turù ta baddi, limibbè ta Sesaria di Patul Agripa kâ Bernis, ta ed da tullúnán si Gubinador Pesto ta kabagu na nga naggubinador. ¹⁴ Á gapu ta naggián ira ta nabayák, kinagi ni Pesto sù patul yù meyannung kâ Pablo, nga kun na, “Ajjan saw yù tolay nga inibattáng ni Pelik nga inibáluk na. ¹⁵ Á ta keggâ ta Jerusalem, kinagi nayù ira kátannangan nga pári nga Kudio áнна yù ira giriámán yù meyan-nung kuna, á gustu ra ta pagikaruak ku ta patay. ¹⁶ Ngam kinagi nira, ‘Ari yù kustombare mi nga taga Roma nga mamanunnù ta tolay nu ari bì olu makiarubáng sù ira mangikeká kuna, tapè tabbagan na yù pangikeká ra kuna,’ kuk ku nira.

¹⁷ “Á sù ánge ra saw, arák ku inipappáná yù pamanunnù ku kuna. Sù tádday ággaw, nagitubangà sù ámmanunnután, á inipágál ku yù tolay ta meyarubáng nikán. ¹⁸ Á panáddak nayù ira mangikeká kuna ta arubáng ku, kagiak ku ta ikeká ra támma megapu ta narákè nga kingnguá na. Ngam awán ta kinagi ra nga kuruk nga liwâ na. ¹⁹ Yá lâ ipappore ra kuna ta nakkakápereperang ira ta meyannung ta ángguruk da sù kustombare ra nga Kudio áнна yù meyannung sù ngaw tolay nga natay nga mangngágan ta Kesu, nga kinagi ni Pablo ta naginnanolayin.

20 “Á gapu ta arák ku ammu mamestigá sù meyannung ta kustombare ra, iniyabbû ku kê Pablo nu gustu na umay ta Jerusalem, tapè yáyù pamanunnuták ku kuna. 21 Ngam molang si Pablo, ta gustu na maggián lâ saw nga maguárdián, tapè si Patul Sisar yù mamanunnù kuna. Á yáyù ipaguárdiâ áddè ta arák ku ipeyángay kê Patul Sisar,” kun ni Gubinador Pesto kê Patul Agripa. 22 Á kinagi ni Patul Agripa kê Pesto, “Ikáyâ ku gapay nakuan tángngagan yù kagian nayù tolay.” Á kinagi ni Pesto sù patul, “Á ginnám mu sangaw nu ummá,” kun na.

23 Á ta tádday ággaw, nabbisti di Patul Agripa kê Bernis, á nammártiá ira nga minay ta ámmannután nga nappupúlù sù ira kapitán na suddálu ána yù ira maríku nga makáwayyá ta ili. Á ta paddok ni Gubinador Pesto, iniyánga ra si Pablo ta arubáng da. 24 Á kinagi ni Gubinador Pesto, “Patul Agripa ána sikayu ngámin nga kábulun na saw, innan naw yù tolay ta napiá. Ngámin yù ira Kudio nga ajjan ta Jerusalem ána yù ira nga maggián sawe ili tam gapay, ikeká ra, ána ikatakátol da nga kagian ta ipapapátè, ta ari kanu mepángngà nga matolay. 25 Ngam pamestigâ kuna, awán ta liwâ na nga nálek ku nga ipamapátè kuna. Á gapu ta umay makipanunnù kê Patul Sisar, yáyù nga ipeyángè sangaw kê Patul Sisar.

26 “Ngam arák ku ammu yù iránuk ku nga itúrâ sù yápù nga meyannung sù tolay. Á yáyù gapu na nga iyarubáng ku nikayu, talugáring nikaw,

Patul Agripa, tapè bestigám mu gapay, á kagiam mu nikán yù ipamaliwâ da kuna, nga ítúrâ ku kâ Patul Sisar ta Roma. ²⁷ Ta ari mepángngà ta urè nu ipeyángè yù nebáluk kâ Patul Sisar, nu arák ku gapay kagian yù liwâ na nga pangikeká ra kuna,” kun ni Gubinador Pesto.

26

Panabbák ni Pablo sù Pangikeká ra ta Arubáng ni Patul Agripa

¹ Á pamegapu ni Patul Agripa mabbestigá kâ Pablo, kinagi nayù patul kuna, “Anugutat taka nga tubbák megapu sù baggim ta pangikeká ra nikaw.” Á inítáyák na laguk ni Pablo yù limá na, á kinagi na, ² “Patul Agripa, magayáyákà ta ággawo, ta sikaw yù manángngák sù itabbák ku tayù pangikeká ra nikán nayù ira ikáttole ta nga Kudio. ³ Nepatalugáring ta sikaw yù makánnámmu ta ngámin nga kustombare tam nga Kudio ána yù ngámin nga ariríri tam. Á pasensiám mà bì, á ginnám mu yù kagiak ku nikaw.

⁴ “Yù ira ngámin nga Kudio, ammu ra ta napiá yù nonò ku ána yù kustombarè ta áddè ngaw sù kabaddì ku, ta naggiánà nira sù paggiák ku ta Tarsu ána ta Jerusalem. ⁵ Ammu rangà ta nabayágin, á nu gustu ra nakuan massistígu, kagiad da nikaw ta Parisiongà nga maláppà nga manguruk ta ngámin nga tunung tam ána kustombare tam nga Kudio. ⁶ Á kunangane manáddagà ta arubáng mu nga mabestigán megapu sù iddanamák ku, nga palurotan na sangaw ni Namarò yù initabbá na sù ira ngaw

naggaká nitta, ta paginnanolayan na yù ira námmatay. ⁷ Á nepatalugáring sù ira ikáttole ta nga ginaká nayù ira mapulu duá nga ánâ ni Kákay Israel, pakimorayád da si Namarò ta kággággaw áanna káda gabi megapu sù iddanamád da gapay, nga mesipá ira sù napiá nga initabbá ni Namarò. Á Patul Agripa, yaw nga iddanamát tam nga Kudio yù ipangikeká ra nikán! Á yù ira ikáttole ta nga Kudio yù mangikeká nikán! ⁸ Sikayu nga aijan saw, ngattá, ta aijan yù ira káruán nikayu nga mabbábáng ta pakáwayyá ni Namarò nga mamaginnanolay sù ira námmatay?

⁹ “Á mássiki sikán, sù ngaw, kinagì ta napiá nu jigirigátak ku yù ira manguruk kâ Apu Kesu nga taga Nasaret. ¹⁰ Á yáyù kingngikingngúá ngaw ta Jerusalem. Á yù ira kátannangán nga pári, jinok dangà ta umayà mappagápù sù ira manguruk kâ Apu Kesu, á aru yù ira pinukù ku sù ábbaluran. Á pamagikáru nayù mamanunnù nira, sikán gapay yù tádday nga nakkagi ta pagikaruan na ira ta patay. ¹¹ Á name-arungà nga nanigirigâ nira ta ngámin nga kapilliá ra, tapè kagumának ku ira nakuan ta mabbabáwi ira sù ángnguruk da. Á nerallà yù pátu na nonò ku nira, áddè ta arák ku ira gapay jinigirigâ ta makkakerumá nga ili nayù ira ari Kudio ta arayyu nga lugár.

¹² “Á yáyù gapu na nga minayà ta ili na Damasku, ta jinok dangà nayù ira kátannangán nga pári, á iniyawâ da nikán yù pakáwayyâ nga umay mappagápù sù ira manguruk. ¹³ Á Apu Patul, pal-lakák ku ta dалан ta tangngá na ággaw, inikáddagâ

lâ yù nawák nga nasingak ku nga naggapu ta lángì nga naddalingárang ánnè sù bilák, á nanawagán kami ngámin sù ira kábuluk ku. ¹⁴ Á ikáddagâ nga napalakak kami ngámin ta dabbun, á naginnâ yù ngárál nga nagubobuk ta Kebru nga ággubobuk tam nga Kudio. Á kinagi na, ‘Saulo, Saulo, ngattá ta iddá mà jikirigátan? Ta sikaw gemma galâ yù majjigâ,’ kun na nikán.

¹⁵ Á kinagì laguk kuna, ‘Asinni ka, Apu?’ Á kinagi ni Apu, ‘Sikán si Kesu nga jikirigátam mu. ¹⁶ Ngam gumikkáng ka, ta mappasinganà nikaw kunangane, gapu ta sikaw yù tullatak ku ta masserbi nikán. Sikaw yù mangipakánnámmu sù masingam mu kunangawe nga meyanung nikán áнна yù ipasingak ku paga nikaw. ¹⁷ Á dobat taka sù ira ikáttolem nga Kudio áнна yù ira ari Kudio, á sikán yù mangiyígù nikaw nu aijan yù ira mangngúá nikaw. ¹⁸ Umay ka laguk nga kunnay ta mamukâ ta matá ra, tapè manawagán yù nonò da, á likuránád da yù narákè nga ággangngúá ra. Á mapalubbáng ira sù panangngal ni Satanas nira, tapè si Namarò galâ yù tuttulad da. Á yáyù nga pakomán na ira laguk ni Namarò sù liwiliwâ da, á mesipà ira sù ira mangilin nga tatole ni Namarò, megapu sù ángngikatalà da nikán.’ Yáyù kinagi ni Apu Kesu nikán.

¹⁹ “Apu Patul Agripa, yáyù nga kinuruk ku yù inipasingan ni Apu Kesu nikán, nga naggapu ta lángì. ²⁰ Á minayà ta olu nga nangilayalayâ ta Damasku, á ta Jerusalem, áнна yù ira ngámin nga ili ta purubinsia na Judiya. Á nangilayalayákà

sù ira ari Kudio gapay. Á inilayalayâ ku nira ta máwák nga likuránád da yù narákè nga kustombare ra, á tuttulad da si Namarò ána tuppálad da yù napiá nga ipakuá ni Apu nira, tapè mepasingan ta kuruk nga tatole ni Namarò ira. ²¹ Yáyù inittuddù nira, á yáyù nga ginápù dangà nayù ira ikáttole ta nga Kudio sù pangilayalayâ ku sù mangilin nga kapilliá, á gustu rangà nakuan papatáyan.

²² “Ngam si Namarò yù mangabbák nikán áddè kunangane, á yáyù nga manáddagà saw nga mangilayalayâ sù ira tatolay nga makáwayyá ána sù ira pobare. Á awán ta tanakuán nga kagiak ku, nu ari lâ yù inipalappâ da ngaw di Moyses ána yù ira ngaw ábbilinán ni Namarò. Á yù kinagi ra ngaw nga mapalurò, yáyù napalurokin. ²³ Ta máwák nga napapátay si Apu Kesu. Á aggina yù olu nga naginnanolay, tapè ilayalayâ na yù pangiyígù na sù ira ikáttole ta nga Kudio ána sù ira ari Kudio.”

²⁴ Á lage na kabalin ni Pablo nanabbák ta arubáng nayù patul, á inikatol ni Pesto nga gubinator, á kinagi na, “Pablo, maguyung ka, ta nepasá yù ginigiámmum!” kun na. ²⁵ Ngam kinagi ni Pablo, “Aringà maguyung, maráyaw nga Gubinator Pesto. Ngam kagiak ku lâ yù kuku-rugán. ²⁶ Á ammu nayù patul yù meyanung ta ngámin nga kinagì. Yáyù nga aringà mappasirán nga makkagi daretu kuna, ta kánámmuán na ngámin danniw nga kinagì. Awán támma ta arán na nemámmatán nga nakuá, ta ari nelímak,” kun ni Pablo kê gubinator.

²⁷ Á kinagi na laguk ni Pablo sù patul, “Patul

Agripa, ari ka panò manguruk sù kinagi nayù ira ngaw ábbilinán ni Namarò? Ngam ammù ta kurugam mu gemma.” ²⁸ Á kinagi ni Agripa kâ Pablo, “Kagiam mu panò ta malogonà nga apatam mu ta manguruk kâ Kesu?” ²⁹ Á kinagi ni Pablo, “Mássiki nu marigâ onu malogon, ngam yá lâ ipakimállà ku kâ Namarò, ta ari lâ sikaw nu ari galâ sikayu ngámin gapay nga makaginná sù ubobuk ku kunangane yù megittá nikán nakuan sù ángnguruk ku kâ Apu Kesu, ngam ari kayu lâ mepárik nikán sù kebáluk ku,” kun ni Pablo nira.

³⁰ Á di patul kári gubinador kári Bernis áнна yù ira ngámin nga nagitubang tán, gimikkáng ira. ³¹ Á nánaw ira laguk nga minay ta lawán. Á nakkaká-ubobuk ira, á kinagi ra, “Awán ta liwâ na yane tolay nga ipate na onu kebáluk na.” ³² Á kinagi ni Patul Agripa kâ Gubinador Pesto, “Mapalubbáng yù tolay nakuan, nu arán na nakuan kinagi ta umay makipanunnù kâ Patul Sisar,” kun na.

27

Yù Pabbire di Pablo nga Umay ta Roma

¹ Á pamapáno ra nikami ta mabbiray kami nga umay kâ Patul Sisar ta Roma sù purubinsia na Italia, á nipatangngal da di Pablo áнна yù ira káruán nga nabáluk kâ Kapitán Kulio, nga kapitán na Tangagatù nga Suddálu ni Patul Sisar Agosto. ² Á nappittà kami laguk sù biray nga naggapu ta Adramitu nga umay sù ira ili ta aggik na bebay sù purubinsia na Asia. Á nepulù nikami si Aristarko nga taga Tessalonika, nga ili sù purubinsia na

Masidonia. ³ Á sù tádday ággaw, jiminung kami ta Sidon. Á inikállà ni Kulio si Pablo, á inanugù na nga umay melágum sù ira kákkopun na ta ili.

⁴ Á páno mi ta Sidon, jinápun na kami nayù paddák. Á nabbiray kami laguk ta aranni ta aggik na pugu na Sipro, tapè melibang kami ta pugu.

⁵ Á sinalebarám mi yù ira lugár na Silisia ána Pampilia, á jiminung kami ta dappâ na Mira sù purubinsia na Lisia. ⁶ Á dung mi ta Mira, nálek nayù kapitán yù biray nga taga Alekandria, nga mappángè ta Italia, á pinappittà na kami.

⁷ Á páno mi ta Mira nga mappángè ta Italia, naganna-annánà kami lâ nga nabbiray, á narigirigâ kami nga nakáddè ta ili na Ngido. Á gapu ta jinápun na kami nayù masikan nga paddák, natupak kami, á sinalebarám mi laguk yù tuppák na pugu na Kareta nga mangngágan ta Salmone, á nallibang kami ta pugu na Kareta. ⁸ Á nabbiray kami nga nattalebák aranni ta aggik na dab-bun, á narigirigâ kami nga nakáddè ta dappâ nga mangngágan ta Napiá nga Áddúngán, nga aranni ta ili na Laseya.

⁹ Á gapu ta paganna-annánà mi, nabayák kamingin nga nabbiray ta Laseya, á jimittálin yù ammián, nga ikákássing nayù ira minábbiray. Á yáyù nga sinabarangan ni Pablo yù ira minábbiray, ¹⁰ á kinagi na nira, “Kopuk ku, nu mánaw ittam sangaw, marigirigâ ittam ta bebay. Maggián ittam labbì saw, marakè kengá lâ yù kárgá tam ána yù biray, á marakè malaggabán ittam nga matay gapay.” ¹¹ Ngam si Kapitán Kulio, arán

na kinuruk yù kinagi ni Pablo. Kinuruk na lâ yù kinagi nayù mamilotu ána yù kinagi nayù makákuá sù biray. ¹² Á aru yù ira kábulum mi nga gustu ra gapay mánaw, ta kagiad da ta nonò da ta jikkù yù naddúngám mi nu ammián. Á yáyù nga gustu ra gapay mánaw nga mappángè ta pugu na Kareta, á parè bì nakuan ta makáddè kami ta áddúngán na Penik, nga nalibangán ta ammiánán. Ta kinagi ra, “Penik nakuan yù pakipaggianát tam ta áddè ta paddagun,” kud da.

Yù Baggiu ta Bebay

¹³ Á manganánnuán, ajjan yù napiá nga paddák nga naggapu ta abagátán, á kagiad da ta makatunù kami ta Penik. Á inakkâ da laguk yù tagebbatu na biray, á nánaw kami, á nabbiray kami ta aranni ta aggik na pugu na Kareta. ¹⁴ Ngam inikáddagâ lâ nabbaggiu, nga naggapu ta ammiánán. ¹⁵ Á gapu ta ari kami nakatubáng sù paddák, napa-turiák kami, á pinaguráyám mi lâ. ¹⁶ Á nallibang kami ta ábbák nayù pugu na Kalodi. Á yù baddi nga barangay nga ginuggun na biray, narigá nga inigom mi sù biray, tapè pakappiám mi.

¹⁷ Kabalim mi namakáppi sù barangay, binab-bak da yù biray ta lubik. Á naburung ira, marakè meráddâ yù biray sù káabbawán ta Sirte. Á yáyù nga nilukù da laguk yù dakal nga layyák, á pina-turiák na paddák yù biray.

¹⁸ Á gapu ta nasikan yù baggiu, á nallelembá ána nepáttapáttu yù biray. Á ta tádday ággaw, inilappák da yù kárgá na biray ta danum. ¹⁹ Á

ta mekatallu nga ággaw, inilappák da lággapay ta danum yù lubik da áнна yù káruán nga aruátad da ta pattarabáku ra ta biray. ²⁰ Á aru yù ággaw nga nappasá nga arám mi bulubugá nasingan yù bilák onu bituan. Á nabbaggiu ta nasikan nga ari bulubugá naginnà, á arám mi iddanamán ta matolay kami.

²¹ Á ta nabayágin, ari kami bulubugá kim-inán. Á yáyù nga gimikkáng si Pablo, á kinagi na laguk, “Kákkopun, nu kinuruk naw nakuan yù kinagì nga ari ittam bì nakuan mánaw ta Kareta, awán nakuan ta nararál áнна náwáwán. ²² Ngam ari kayu lâ maburung, ta kunangane tabarangát takayu ta pataggatan naw lâ yù nonò naw, ta awán ta matay nittam, ngam kengá lâ yù biray. ²³ Yáyù ammù, gapu ta inipakánnámmu ni Namarò nikán. Ta si Namarò yù makákkua nikán áнна pakimorayák ku, á jinok na nikán ta gabingò yù daroban na nga nappasingan nikán. ²⁴ Á kinagi na nikán, ‘Pablo, ari ka maganássing, ta máwák nga umay ka meyarubáng kê Patul Sisar ta Roma. Á inikállà naka ni Namarò, ta inanugù na nikaw yù ipakimállà mu kuna nga meyannung sù ira kábulum mu, á yáyù nga awán gapay ta matay nira,’ kun nayù daroban ni Namarò nikán. ²⁵ Á yáyù ari kayu lâ mabburung, kákkopuk ku, ta ikatalà ku si Namarò ta palurotan na yù ngámin nga kinagi nayù daroban nikán. ²⁶ Ngam máwák nga meráddâ ittam sangaw ta pugu,” kun ni Pablo nira.

²⁷ Á nabbaggiu ngin ta duá ligguán, á pinaturiák na kami na paddák sù bebay nga mangngágan ta

Adria. Á ta tangngá na gabi, natákál nayù ira mat-
tarabáku ta biray ta aranni kamingin ta dabbun.
28 Á sinúkuk da yù danum, á duápulu nga appá yù
kálaram na. Á pallakák mi paga ta baddi, sinúkuk
da má, á mapulu límá lâ nga appá yù kálaram
na.* 29 Á naburung ira marakè meráddâ kami ta
dútung. Á yáyù nga inigatták da sù danum yù appâ
nga tagebbatu ta ulin na biray, á nakimállà ira kê
Namarò ta iddagád da yù ággaw.

30 Á gapu ta ikaburung nayù ira mattarabáku ta
biray, ikáyâ da nakuan panawán yù biray, tapè
mattálaw ira. Á sinestemád da kami. Áppè ira mi-
nay nangigatták ta tagebbatu sù parowá na biray,
ngam iyutták da nakuan yù baddi nga barangay ta
danum, tapè pattakayád da nga mattálaw. 31 Ngam
natákál ni Pablo yù nonò da, á kinagi na kê Kapitán
Kulio ána yù ira suddálu, “Dannian ira nga mat-
tarabáku ta biray, nu mattálaw ira ána panawád
da yù biray, awán nittam bulubugá ta meyígù.”
32 Á gittâ da laguk nayù ira suddálu yù kaddang
nayù baddi nga barangay, á neburuk.

33 Á ta alippánnawák, inikomá ni Pablo nira ta
kumán ira bì. Kinagi na nira, “Duá ligguánin
nga maburuburung kayu ána awán bulubugá
ta kinán naw. 34 Á yáyù nga dudduárat takayu
ta kumán kayu bì, tapè massikan kayu sangaw,
ta awán bulubugá nittam ta manganni,” kun ni
Pablo nira.

---

* 27:28 Á tallupulu annam nga metro yù duápulu nga appá, ána
duápulu pitu nga metro yù mapulu límá nga appá.

³⁵ Á kabalín ni Pablo nanabarang nira, inâ na laguk yù tangabullung nga pán, á naddasal ta pabbalabálà na kê Namarò ta arubáng da ngámin. Á gidduá na yù pán, á kinán na. ³⁶ Á pakasingad da sù pakkákán na, minálláppaw yù nonò da, á kiminán iren gapay. ³⁷ Á duá gatù ta pitupulu ta annam sikami ngámin ta biray. ³⁸ Á kabalid da kiminán, initabbà da yù kárgá ra nga tirígu ta danum, tapè umálláppaw yù biray.

Katáttáttâ nayù Biray

³⁹ Á ta pannawák, nerípâ da yù dabbun ngam arád da natákkilalán. Á nasingad da ta aggik yù napiá nga karagátán. Á ikáyâ da nga iráddâ yù biray sù karagátán, nu awayyá na. ⁴⁰ Á gittâ da laguk yù kaddang nayù ira tagebbatu, á inibattáng da ira ta danum. Á inubbarád da yù lubik nga gálù nayù ulin, áнна inullák da yù layyák sù parowá, tapè mepayák kami nga mappángè ta karagátán. ⁴¹ Ngam neráddâ yù parowá na biray ta kábbawán nga nalepuanán ta nálaran nga danum. Á awán ta awayyá ra nga mangiyali sù parowá. Á napalalungán yù pangulin na biray, á natáttáttâ.

⁴² Á inigagánge nayù ira suddálu ta papatáyan nakuan yù ngámin ira tatolay nga guárdiád da, marakè makanunnuk ira nga mattálaw. ⁴³ Ngam gimmá na ira ni Kapitán Kulio, gapu ta ikáyâ na nga iyígù si Pablo, tapè ari matay. Á sinaddánán na yù ira makanunnuk ta aggira yù mapolu nga makkassú ta danum áнна mappángè ta dabbun. ⁴⁴ Á pinattagippáto na laguk yù ira káruán ta tábalá

ánna táttâ na biray. Á yáyù nga nakáddè kami ngámin ta karagátán.

28

Yù Keráddâ di Pablo ta Pugu na Malta

¹ Á gom mi ta kannak, yáyù pakánnámmu mi ta Malta yù ngágan nayù pugu nga nalabbetám mi. ² Á yù ira tatolay nga naggián tán, nepallà yù allà da nikami, á minay ira nakikopun nikami. Á nappagaddul ira ta paggirinuám mi, gapu ta magurán ánna malummin.

³ Á si Pablo, en na gapay jinammà yù tangabab-bak nga káyu nga iruppáng na sù api. Á pan-giruppáng na sù káyu, nallawán yù maritá nga iráw megapu sù pátu na api, á kinagâ na yù limá na nga arán na ibbatán. ⁴ Á yù ira tatolay nga naggián tán, pakasingad da sù maritá nga iráw nga nabbesin ta limá ni Pablo, kinagi ra sù ira kábulud da, “Kuruk nga minámmapátay yù tolay, ta mássiki nakagon nga naggapu ta bebay nga nelilli ta pate na, ngam aringin meyanugù nga matolay, ta matunung yù Dios nga mamagikáru kuna,” kud da. ⁵ Ngam iniwássì ni Pablo yù iráw nga nabbesin sù limá na, á napannâ sù api. Á awán bulubugá ta nesimmu kê Pablo. ⁶ Á yù ira tatolay, iddi-iddagád da yù pabbagá na limá na sangaw onu ikáddagâ na lâ mapalakak nga matay. Á pagiddak da ta nabayák, á awán bulubugá ta nesimmu kuna. Á nanguli laguk yù nonò nayù ira tatolay, á kinagi ra ta aggina yù tádday nga dios.

7 Á naddepuák yù gián nga nalabbetám mi sù dabbun ni Publio nga mammaguray ta Malta. Á si Publio, inikállà na kami, á tallu nga ággaw inilágum na kami. 8 Á narángnganám mi yù yáma ni Publio nga nagiddá nga makkulikuk áнна makkursu. Á si Pablo, en na iningan. Á nakimállà si Pablo kê Namarò megapu kuna. Á sinangngalán na yù lakalákay, á pinammapiá na. 9 Á yù ira káruán nga tatolay, narámak da, á minay ngámin yù ira máttaki kê Pablo, á pinammapiá na ira ngámin gapay. 10 Á aru yù makkakerumá nga iniyawâ da nikami. Á ta paggagannuâ mi nga mánaw, iniyawâ da yù ngámin nga bálun nga awágam mi, nga inipittà da sù biray.

Páno ri Pablo ta Malta nga Umay ta Roma

11 Á tallu bulánin yù paggián mi ta Malta, ta awán ta awayyá mi nga mabbiray gapu ta ammián. Á ajjan gapay yù biray nga mangngágan ta Jiping, nga naggapu ta Alekandria nga magiddak ta napiá nga ággaw. Á yáyù natakayám mi ta páno mi ta Malta. 12 Labbè mi ta ili na Sirakusa, naggián kami ta tallu ággaw. 13 Á páno mi ta Sirakusa, á nabbiray kami nga nakáddè ta ili na Regium. Á tádday ággaw, nepabulun nikami yù paddák nga naggapu ta abagátán. Á ta mekaruá nga ággaw, limibbè kami ta ili na Putioli. Á gimitták kami laguk sù biray. 14 Á narángnganám mi ta Putioli yù ira mawwawági ta ángnguruk mi kê Apu Kesu, á inapà da kami ta makipaggián kami lábbi nira,

á naggián kami ta pitu nga ággaw. Á ta páno mi ta Putioli, nappatalay kami nga minay ta ili na Roma.

¹⁵ Á yù ira mawwawági ta ángnguruk mi kê Apu Kesu nga naggián ta Roma, pakarámak da ta labbè mi, ed da kami jinápun ta arayyu, ta Dápun na Ap-pio. Á yù ira káruán, jinápud da kami ta Tallu nga Kantína. Pakasingan ni Pablo nira, nabbalabálà kê Namarò, á nagayáyâ.

Keggá ni Pablo ta Roma

¹⁶ Labbè mi ta Roma, á ari nabáluk si Pablo, ta anugutad da ta maggián lâ sù sippitán na nga balay nga aranni ta ábbalurán, ngam guárdián nayù tádday nga suddálu.

¹⁷ Á ta pappasá na mekatallu nga ággaw, inipágál ni Pablo yù ira Kudio nga makáwayyá sù ili na Roma. Paggagammung da sù gián na, kinagi na nira, “Wáwwagi, mássiki awánà ta liwâ sù kustombare nayù ira naggaká nittam onu sù ira ikáttole tam nga Kudio ta Jerusalem, ngam ginápù dangà nga iniyawâ da sù limá nayù ira taga Roma. ¹⁸ Á binestigá rangà, á gustu rangà nakuan palubbárgan, ta awánà gemma ta liwâ nga ipamapáte ra nikán. ¹⁹ Ngam yù ira ikáttole tam nga Kudio, manakì ira. Á yáyù nga nakagumánà nga umay makipanunnù kê Patul Sisar. Ngam sikán, awánà ta ipamaliwâ nga pangikekâ nakuan sù ira ikáttole.

²⁰ “Á yáyù laguk nga inammung takayu saw, tapè makiubobugâ nikayu. Ta gustù ipakánámmu nikayu yù kuruk nga ikebáluk ku, nga megapu sù ángnguruk ku sù iddanamát tam

nga ginaká ni Israel,” kun ni Pablo nira. ²¹ Á kinagi ra kê Pablo, “Awán ta limibbè saw nga túrâ nga meyannung nikaw nga naggapu ta purubinsia na Judiya. Á mássiki yù ira tatolay nga naggapu túrin, awán bulubugá ta iniránuk da nga narákè nga meyannung nikaw. ²² Ngam gustu mi ginnán yù kagiam mu nga naggapu ta nonò mu, ta ammu mi ta aru yù ira makikontará sù ira manguruk kê Kesu,” kun nayù ira Kudio kê Pablo.

²³ Á sinullà da laguk yù ággaw nga pakatángngák da kê Pablo. Á dattál nayù ággaw, minay ira ta bale ni Pablo, á napakáru ira. Á si Pablo, nagammiá nga nagubobuk nira áddè ta nagabiyán paga. Á kinagi na nira yù meyannung sù pammagure ni Namarò ta dabbuno. Á pinarubán na ira kagumánan, tapè manguruk ira gapay kê Apu Kesu, megapu sù pangibukalán na sù tunung ni Moyses ána yù inítúrâ nayù ngaw ira ábbilinán ni Namarò. ²⁴ Á yù ira káruán, nanguruk ira. Ngam yù ira káruán, ari ira nanguruk.

²⁵ Á gapu ta ari ira metádday ta nonò da nga meyannung sù kinagi ni Pablo, nariríri ira. Á lage ra nánaw, kinagi na laguk ni Pablo nira, “Napiá yù kinagi nayù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò ta paddok na kê Isaya, nga yù ngaw ábbilinán na, ta umay makkagi sù bilin na sù ira ngaw naggaká nittam. Kinagi na kê Isaya,

²⁶ ‘E ka sù ira tatolay nga Kudio, á kagiam mu nira, “Mássiki nu ginniginnán naw, ngam arán naw bulubugá kánámmuán.

Mássiki nu inni-innan naw, ngam arán naw bulubugá matákkilalán.”

²⁷ Yáyù kagiam mu nira, gapu ta nataggâ yù nonò da.

Sinulatád da yù talingá ra. Á nakkimmà yù matá ra, marakè matákkilalád dangà, á kánámmuád da yù kagiak ku ána alawatad da ta nonò da.

Ta nu mabbabáwi ira nakuan ta liwiliwâ da ána umay ira makipakomá nikán, á iriák ku laguk yù liwiliwâ da ána pakomák ku ira.’

Yáyù kinagi ni Namarò kâ Isaya.*

²⁸ “Mánámmuán naw laguk yaw. Binilin na laguk ni Namarò yù ira ari Kudio ta meyannung sù pangiyìgù na ta tolay, tapè mesipà ira sù pamagure na. Á aggira, magginná ira.” ²⁹ Kabalin ni Pablo nga nagubobuk, nánaw yù ira Kudio. Á ta páno ra, nakkakátabbatabbák ira.

³⁰ Á naggián si Pablo ta Roma ta duá ragun ta bale na nga labbetán na. Á pinaddulò na ngámin yù ira minay kuna. ³¹ Á inilayalayâ na nira yù meyannung sù pammagure ni Namarò ta dabuno ána inituddu na nira yù meyannung kâ Apu Kesu Kiristu. Á ari mappasirán nga mangituddu, á awán ta nakikontará kuna. Áddè na yù.

---

* **28:27** Isaya 6:9-10

**Yù bilin ni Namarò nga meyannung kê Apu
Kesu Kiristu: Yù bagu nga tarátu ni Namarò
sù ira nga mangikatalà kê Apu Kesu Kiristu
New Testament in Atta, Pamplona**

copyright © 1996 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Pamplona Atta (Atta, Pamplona)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 1996, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Atta, Pamplona

© 1996, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,

cl

please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

b48ec929-782f-5e43-b9b5-5ce8e5d5989a